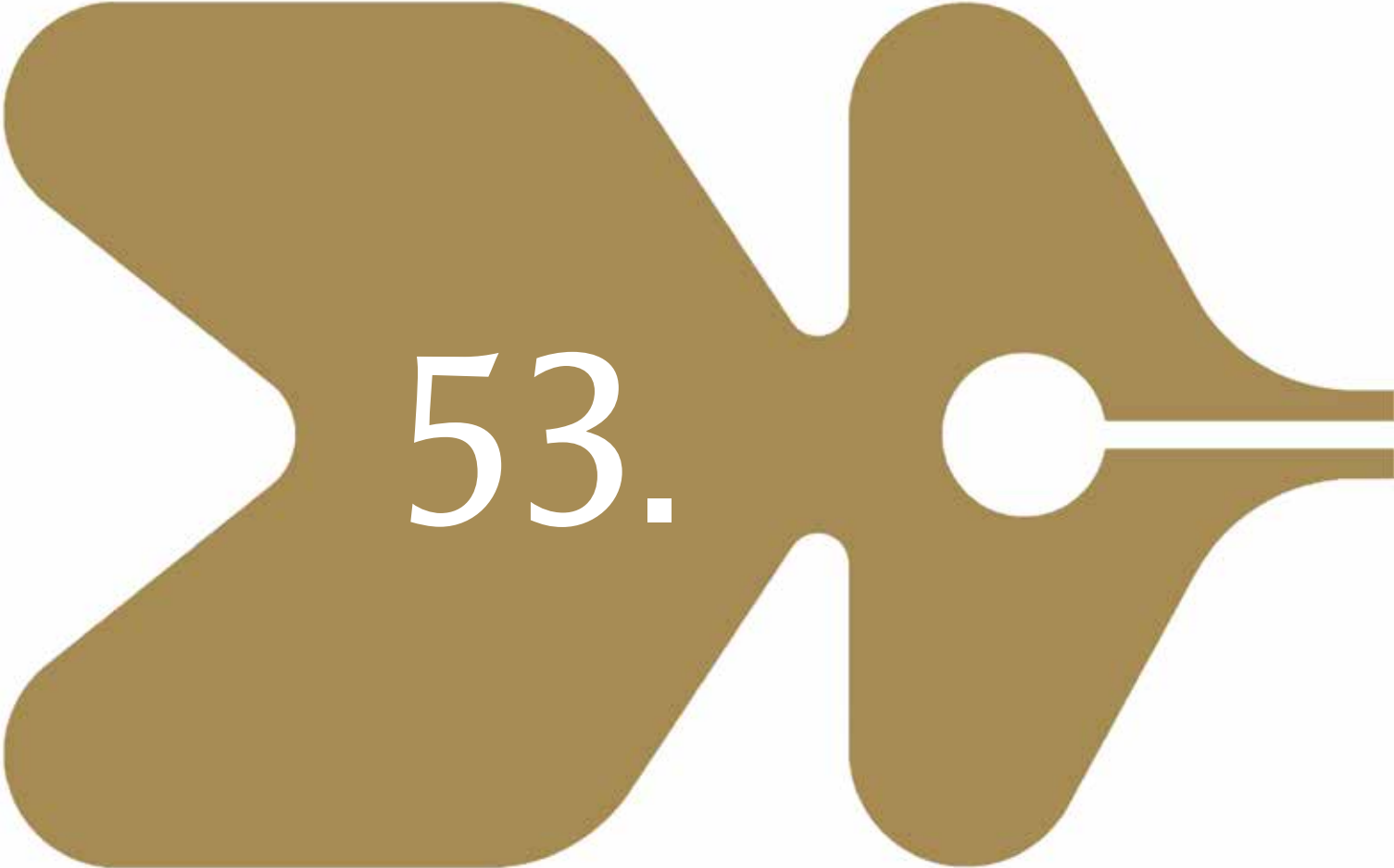

53. Златно перо Београда
18. Међународни бијенале илустрације

53rd Golden Pen of Belgrade
18th International Biennale of Illustration

A large, stylized golden pen nib logo. The nib is oriented horizontally, with the tip pointing to the right. The body of the nib is thick and tapers towards the tip. The number '53.' is printed in white inside the main body of the nib.

53.

53. Златно перо Београда
18. Међународни бијенале илустрације

53rd Golden Pen of Belgrade
18th International Biennale of Illustration

3 - 15. новембар 2025.
Установа културе „Пароброд“

3 - 15th November 2025
Cultural center of the
municipality of Stari grad in
Belgrade “Parobrod”

Садржај
Contents

53.

НАГРАДЕ 52. Златног пера Београда – 17. међународног бијенала илустрације
AWARDS of the 52nd Golden Pen of Belgrade – 17th International Biennial of Illustration

6

ПРЕДГОВОР / FOREWORD
Марија Ристић / Marija Ristić

8

ГАЛЕРИЈА СЕЛЕКТОВАНИХ АУТОРА / GALLERY OF SELECTED ARTISTS
Каталожка листа / Catalogue Entries

13

ПРАТЕЋИ ПРОГРАМ / ACCOMPANYING PROGRAMME
ТИЈАНА КНЕЖЕВИЋ: Лауреаткиња Гран прија 52. Златног пера Београда
TIJANA KNEŽEVIĆ: The Grand Prix laureate of The 52nd Golden Pen of Belgrade
Борис Кузмановић / Boris Kuzmanović

73

ЕНЦИКЛОПЕДИЈСКЕ ИЛУСТРАЦИЈЕ ПРОФ. МИОДРАГА МИЋЕ БАЈИЋА
ENCYCLOPEDIC ILLUSTRATIONS BY PROF. MIODRAG MIĆA BAJIĆ
Марија Ристић / Marija Ristić

83

IN MEMORIAM - АСКАНИО ПОПОВИЋ / ASKANIO ПОРОВИЋ
Група аутора / Group of Authors

91

Секција за критику, историју и теорију уметности: О ИЛУСТРАЦИЈИ
Section for criticism, history and theory of art: ON ILLUSTRATION

105

ЈЕДАН ОСВРТ НА ДВА СРОДНА, А ИПАК РАЗЛИЧИТА БИЈЕНАЛА ИЛУСТРАЦИЈЕ:
Бијенале илустрације у Братислави и Међународна бијенална изложба илустрације
Златно перо Београда у Србији /
A REFLECTION ON TWO RELATED YET DISTINCT ILLUSTRATION BIENNIALS:
The Biennial of Illustration Bratislava and The International Biennial Exhibition of
Illustration Golden Pen of Belgrade, Serbia
Драгана Палавештра / Dragana Palavestra

106

КРАТАК ОСВРТ НА МОДНУ ИЛУСТРАЦИЈУ /
A BRIEF REFLECTION ON FASHION ILLUSTRATION
Вања Косанић / Vanja Kosanić

112

РАСТКО ПЕТРОВИЋ (1898-1949) ... КАО ИЛУСТРАТОР /
RASTKO PETROVIĆ (1898-1949) ... AS AN ILLUSTRATOR
Весна Лакићевић Павићевић / Vesna Lakićević Pavićević

116

ИЛУСТРОВАЊЕ ЗВУКА / ILLUSTRATING SOUND
Слободан Ивков / Slobodan Ivkov

120

УВОЂЕЊЕ ТЕРМИНА СЕКВЕНЦИЈАЛНА ИЛУСТРАЦИЈА У ИСТОРИЈУ УМЕТНОСТИ /
INTRODUCING THE TERM "SEQUENTIAL ILLUSTRATION" INTO ART HISTORY
Марија Ристић / Marija Ristić

122

ПРЕДАВАЊЕ / LECTURE: УМЕТНИЧКА И МИСАОНА ЛИЧНОСТ БОГДАНА КРШИЋА /
BOGDAN KRŠIĆ: AN ARTISTIC AND INTELLECTUAL FIGURE
Маријана Петровић Раић / Marijana Petrović Raić

126

ПРОМОЦИЈА КЊИГА / BOOK PROMOTIONS
Сенка Влаховић, Илустрација књиге за децу / *Senka Vlahović,*
Illustration for a Children's Book

128

Илустратори, ур. Нада Серафимовић / Illustrators, ed. *Nada Serafimović*

130

Правилник / Rulebook

НАГРАДЕ 52. Златног пера Београда –
17. међународног бијенала илустрације

Жири у саставу:
др Зоја Бојић
Татјана Кораксић
Светлана Јовичић
Горан Тадић
Бојан Боснић

AWARDS of the 52nd Golden Pen of Belgrade –
17th International Biennial of Illustration

The Jury consisting of:
Zoja Bojić, phd in art
Tatjana Koraksić
Svetlana Jovičić
Goran Tadić
Bojan Bosnić

ГРАН ПРИ
Тијана Кнежевић (Србија)

GRAND PRIX
Tijana Knežević (Serbia)

МЕЂУНАРОДНО ЗЛАТНО ПЕРО БЕОГРАДА
Саида Ахмади (Иран)

THE INTERNATIONAL GOLDEN PEN OF BELGRADE
Saeideh Ahmadi (Iran)

ПЛАКЕТЕ ЗЛАТНОГ ПЕРА БЕОГРАДА
Дејан Мандић (Србија)
Александар Ђорђевић (Србија)

PLAQUES OF THE GOLDEN PEN OF BELGRADE
Dejan Mandić (Serbia)
Aleksandar Đorđević (Serbia)

НАГРАДЕ ИЗДАВАЧКИХ КУЋА
Издавачка кућа МАКОНДО
Биљана Михајловић (Србија)

PUBLISHING HOUSE AWARDS
Publishing House MAKONDO
Biljana Mihajlović (Serbia)

Издавачка кућа ЧАРОБНА КЊИГА
Александар Спасић (Србија)

Publishing House ČAROBNA KNJIGA
Aleksandar Spasić (Serbia)

Издавачка кућа КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР
Бојан Завишин (Србија)

Publishing House KREATIVNI CENTAR
Bojan Zavišin (Serbia)

НЕПРЕКИНУТА ЛИНИЈА ЗЛАТНОГ ПЕРА

Међународна изложба илустрације, 53. *Златно перо Београда*, окупила је осамдесет четири уметника, уз троје излагача из Савета изложбе. Тај број, иако наизглед статистички, заправо представља мапу различитих поетика, генерација и уметничких искустава који заједно чине један од најтрајнијих сведока трајања илустрације на рецентној уметничкој сцени. Заједно окупљени радови рефлектују широк спектар савремене илустрације - од класичних приступа акварелом, гвашем, тушем и темперама, до савремених дигиталних и комбинованих техника које обједињују традиционални цртеж и електронску обраду. Тематски, оне обухватају поетске и митолошке мотиве, савремене интерпретације бајки, социјалне алегорije и личне ауторске пројекте, што сведочи о великој слободи израза и свеобухватности медија. Уметници из различитих културних средина, од Ирана, Словеније, Србије, па до Португала и Колумбије, доносе својствене визуелне изразе, често засноване на локалним митологијама или савременим друштвеним темама. Управо та разноврсност приступа, од традиционално наративних до апстрактно симболичних решења, открива илустрацију као живу, динамичну уметничку дисциплину која превазилази границе између примењене и ликовне уметности њиховим спајањем..

Ова година, међутим, била је по много чему необична. Сведоци смо времена у којем се светска сцена суочава са дубоким поларизацијама, где се судари мишљења, уверења и интереса одражавају на свим нивоима, па и у области уметности. У том амбијенту, где економске и друштвене промене често утичу на културне токове, и ова изложба је осетила последице редукције финансијске подршке и промене

начина на који се култура вреднује и подржава. У таквим датим околностима, одлучили смо да уметнике поред јавног конкурса, не позивамо интерно, како је ранијих година била пракса, као вид уважавања еминентних илустратора али и допуњавања квалитета изложбене поставке. Та одлука, упркос изазовима, показала се и као прилика да се на искрен и непосредан начин сагледа стварна слика илустраторске сцене – онаква каква јесте, без ретуша и без церемонијалних украса.

Неки пак од афирмисаних уметника изразили су дилему о самом смислу постојања изложби у добу дигиталне видљивости. Оправданост својих тврдњи проналазили су у ставу да су њихови радови доступнији широј публици на друштвеним мрежама него у галеријском простору, те да је котизација непотребна, јер већ самим учешћем дарују вредност. Ове године изостала је и подршка студената и њихових професора Факултета примењених уметности у Београду, што је својеврсни знак промењеног односа младих и нових професора према институционалним облицима представљања илустрације. Све то нас подсећа колико је важно новим генерацијама поново приближити суштину изложбе као места сусрета, дијалога и културног наслеђа.

Илустрација, као уметнички жанр, својим кореном сеже у најстарије облике визуелне приче. Она је истовремено служила речи и превазилазила је, јер је у сваком времену носила задатак да уобличи невидљиво, да идеју претвори у слику и да мисао преточи у лик. Историја књиге, са којом је нераскидиво повезана, у својим почецима припадала је уском кругу образованих и привилегованих, али је са ширењем писмености постала средство културне демократизације. Тако је илустрација, у том процесу, постала медиј између знања и уметности, између естетике и етике, између текста и читаоца.

Препознавање вредности илустрације као уметничког израза, осим што захтева интуицију и чулну осетљивост, подразумева и културно и уметничко образовање. Илустрација није само декоративна пратња текста, већ његов визуелни коментар, понекад и његово преиспитивање. У њој се преплићу и сажимају књижевност, сликарство, графика, филозофија и критичка мисао.

Познавајући својства илустрације, брзо увиђамо да изложба као институција, као чин јавног представљања, има незаменљиву вредност. Она омогућава непосредан контакт између дела и посматрача, који ниједан дигитални медиј не може у потпуности да замени. Питање *ауре* уметничког дела, које је Валтер Бењамин пре више од осам деценија поставио, данас се враћа у новом облику: можемо ли и даље осетити присуство уметности у свету репродукција, екрана и пролазности пажње?

Одговор, чини се, лежи управо у оваквим изложбама. Оне су простори где се поново успоставља веза између ока и руке, између уметника и публике, између појединца и заједнице. У тим просторима настаје посебна врста енергије – она коју ствара заједничко присуство, колективна емоција која прожима публику и повратно утиче на доживљај изложених радова. Тај доживљај остаје у сваком посетиоцу као тихи траг, као лично сећање које траје дужи од сваке дигиталне слике.

На трагу тих мисли, организован је раскошан пратећи програм, осмишљен као простор проширеног дијалога између илустрације, теорије и публике. Подразумева три засебне изложбе: радови лауреаткиње *Златног пера Београда* 2023. године, Тијане Кнежевић; енциклопедијске илустрације Миће Бајића; и, меморијална поставка посвећена Асканију Поповићу. Секција за критику, историју и теорију уметности УЛУПУДС-а дала је свој допринос избором теоријских текстова који постављају нове оквире тумачења илустрације: Драгана Палавестра промишља односе београдског и братиславског бијенала, Вања Косанић испитује историју модне илустрације, Слободан Ивков анализира појам илустрације као медијског моста, док моја маленкост образлаже увођење појма *секвенцијална илустрација* као нову аналитичку категорију у историји уметности преко анализе илустрација

Бране Цветковића. Остали део пратећег програма обогаћен је предавањем историчарке уметности Маријане Петровић Раић посвећено Богдану Кршићу, као и промоције књига о илустрацији Сенке Влаховић и савременим илустраторима Наде Серафимовић, које заокружују овај програм показујући да је *Златно перо Београда* више од изложбе – то је жива сцена савремене мисли о илустрацији, месту њене прошлости, садашњости и антиципирање њене будућности.

Златно перо Београда тако наставља да траје као симбол континуитета и као сведочанство о једној уметности која спаја генерације, језике и културе. У времену убрзаног заборава, ова изложба је подсетник на истрајност линије, на моћ цртежа да говори језиком који не стари, и на обавезу да се култура неговања илустрације сачува као културна баштина.

Марија Ристић, историчар уметности
Уредник каталога и кустос изложбе

THE UNBROKEN LINE OF THE GOLDEN PEN

The 53rd International Exhibition of Illustration, *The Golden Pen of Belgrade*, has brought together eighty-four artists, along with three members of the Exhibition Council. This number, though seemingly statistical, in fact maps a wide range of poetics, generations, and artistic experiences that together form one of the most enduring testimonies to the vitality of illustration on the contemporary art scene. The assembled works present a broad spectrum of modern illustration – from traditional approaches using watercolor, gouache, ink, and tempera, to contemporary digital and mixed techniques that merge drawing and electronic processing. Thematically, they encompass poetic and mythological motifs, contemporary interpretations of fairy tales, social allegories, and personal authorial projects, attesting to the medium's expressive freedom and comprehensiveness. Artists from diverse cultural backgrounds – from Iran, Slovenia, and Serbia to Portugal and Colombia – bring distinctive visual languages often rooted in local mythologies or current social themes. This diversity of approaches, from traditionally narrative to abstract and symbolic solutions, reveals illustration as a living, dynamic art form that bridges and unites the realms of applied and fine art.

This year, however, has been unusual in many respects. We are witnesses to a time when the global art scene faces profound polarization, where clashes of opinions, beliefs, and interests reverberate on every level, including the arts. In such an environment, where economic and social changes often influence cultural currents, this exhibition, too, has felt the effects of reduced financial support and shifting modes of cultural valuation. Under these circumstances, we decided not to extend internal invitations to artists beyond the public call, as had been the practice in previous years—a gesture once meant to honor

eminent illustrators and enhance the exhibition's quality. Despite the challenges, this decision proved to be an opportunity to observe the true state of the illustration scene—authentically, without retouching or ceremonial embellishment.

Some established artists have questioned the very purpose of exhibitions in the age of digital visibility. They argue that their works reach a wider audience on social media than in gallery spaces, and that participation fees are unnecessary since their very involvement contributes value. This year also saw the absence of students and professors from the Faculty of Applied Arts in Belgrade—a sign of the changing attitudes of younger generations and new educators toward institutional forms of showcasing illustration. All this reminds us how essential it is to reintroduce younger audiences to the essence of exhibitions as places of encounter, dialogue, and cultural heritage.

Illustration, as an artistic genre, has its roots in the earliest forms of visual storytelling. It has always both served and transcended the written word, carrying the task of giving form to the invisible—turning ideas into images and thoughts into characters. The history of the book, inseparably linked to illustration, was once confined to a narrow circle of the educated and privileged. But as literacy spread, it became an instrument of cultural democratization. Thus, illustration became a bridge between knowledge and art, between aesthetics and ethics, between text and reader.

Recognizing illustration as an artistic expression requires not only intuition and sensitivity but also cultural and artistic education. Illustration is not merely a decorative accompaniment to text – it is its visual commentary, and at times its critical reinterpretation. Within it, literature, painting, graphic art, philosophy, and critical thought intertwine and converge.

Understanding these properties of illustration quickly reveals the irreplaceable value of exhibitions as institutions of public

presentation. They enable direct contact between artwork and observer – something no digital medium can fully replicate. The question of *the aura* of an artwork, posed by Walter Benjamin more than eight decades ago, resurfaces today in a new form: can we still feel the presence of art in a world of reproductions, screens, and fleeting attention?

The answer, it seems, lies precisely in exhibitions like this one. They are spaces where the connection between eye and hand, artist and audience, individual and community, is reestablished. Within them emerges a unique kind of energy – the energy of shared presence, the collective emotion that flows through the audience and, in turn, deepens the experience of the exhibited works. This experience remains within each visitor as a quiet trace, a personal memory that endures longer than any digital image.

Guided by these ideas, an extensive accompanying program was organized, conceived as an expanded space of dialogue between illustration, theory, and the public. It includes three distinct exhibitions: the works of the 2023 *Golden Pen of Belgrade* laureate, Tijana Knežević; the encyclopedic illustrations of Mića Bajić; and a memorial exhibition dedicated to Askanio Popović. The ULUPUDS Section for Criticism, History, and Theory of Art contributed a selection of theoretical texts that propose new frameworks for interpreting illustration: Dragana Palavestra explores the relationship between the Belgrade and Bratislava biennials; Vanja Kosanić examines the history of fashion illustration; Slobodan Ivkov analyzes the notion of illustration as a media bridge; while the author of this text introduces the concept of sequential illustration as a new analytical category in art history, through the study of Brana Cvetković's works. The remainder of the program is enriched by a lecture from art historian Marijana Petrović Raić dedicated to Bogdan Kršić, as well as book promotions by Senka Vlahović and Nada Serafimović, whose works on illustration and contemporary illustrators round out the program. Together, they affirm that *The Golden Pen of Belgrade* is more than an exhibition – it is a living forum for contemporary thought on illustration, a place for its past, present, and the anticipation of its future.

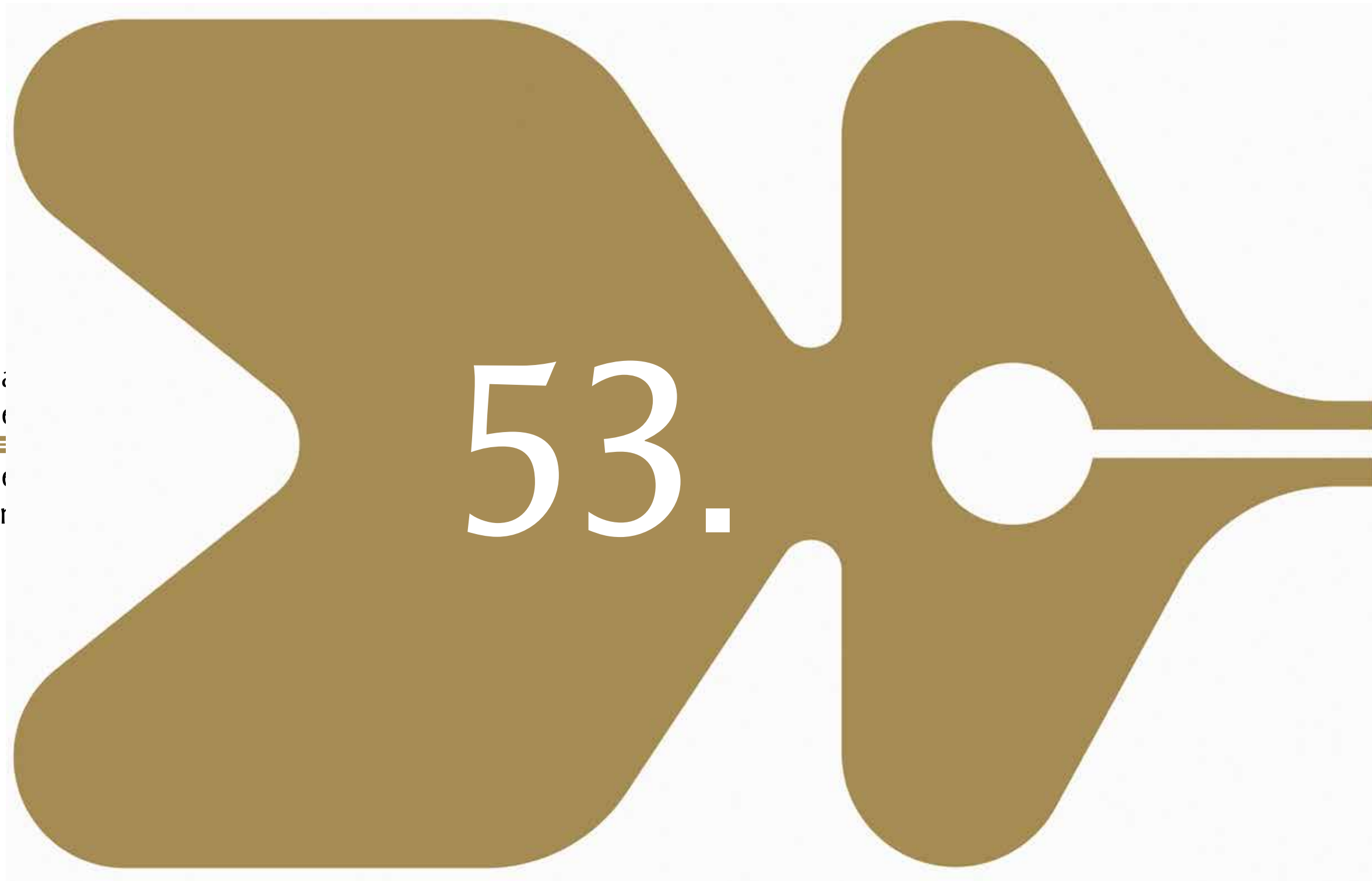
The Golden Pen of Belgrade thus continues to endure as a symbol of continuity and a testament to an art form that unites generations, languages, and cultures. In an age of accelerated forgetting, this exhibition stands as a reminder of the persistence of the line, of the power of drawing to speak in a timeless language, and of the responsibility to preserve the culture of illustration as part of our shared cultural heritage.

Marija Ristić, art historian
Catalogue editor and exhibition curator

53. Златно перо Београда
18. Међународни бијенале илустрације

53rd Golden Pen of Belgrade
18th International Biennale of Illustration

53.

1 **ВАЛЕРИЈА СОКОЛОВА**
VALERIE SOKOLOVA

Иван Франко, *Лис Микиша*,
насловна страна за „Песму
трећу“ – почетак поглавља,
акварел, туш, дрвене боје;
необјављено, Old Lion
Publishing, Лавов, Украјина,
планирано 2026.

Ivan Franko, *Lys Mykyta*,
cover for “Song Three” – chap-
ter opening, watercolor, ink,
colored pencils; unpublished,
Old Lion Publishing, Lviv,
Ukraine, planned 2026.

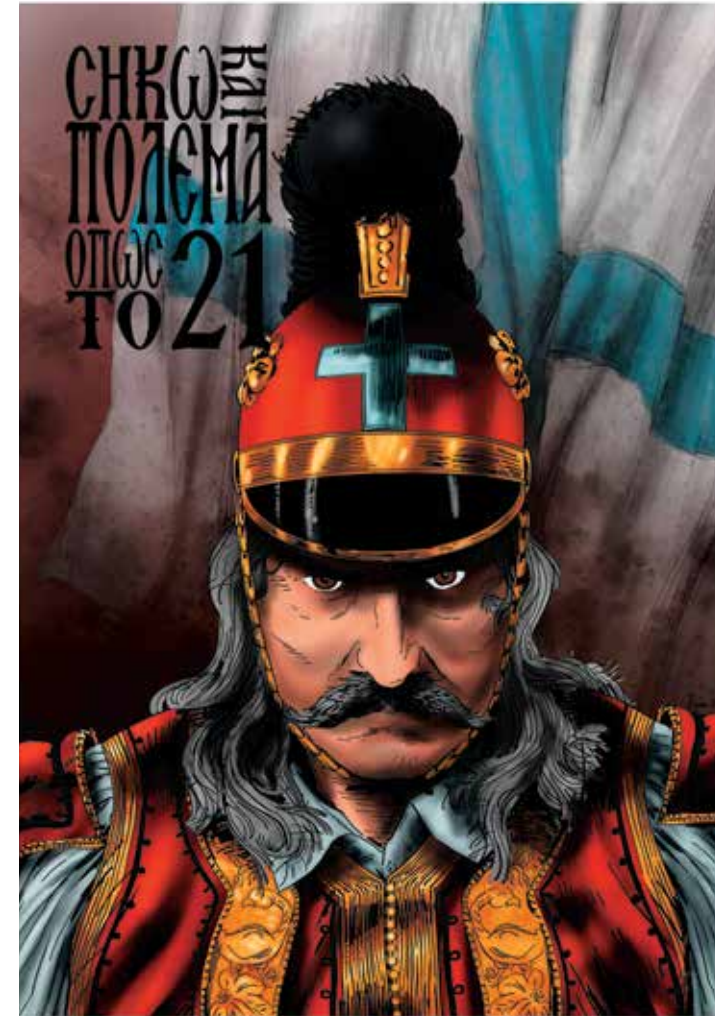

АМЕРИКА (САД) / AMERICA (USA)
БЕЛГИЈА / BELGIUM

2 **ЖАК МЕС И ЛИЗ БРАКЕРС**
JACQUES MAES AND LISE
BRAEKERS

Жак Мес и Лиз Бракерс, *Август*,
комбинована техника: акварел, перо и туш,
обојене оловке, итд,
објављено, издавачка кућа Пелкманс, 2024.

Jacques Maes & Lise Braekers, *August*,
mixed media: watercolor, pen & ink,
colored pencils, etc.,
published, Pelckmans, 2024

3 **ΚΟΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΠΑΣ**
KONSTANTINOS PAPPAS

Κονσταντίνος Παπας, *Устаниће и бориће се, као што
су они урадили '21!*, постер грчког рата за независност,
дигитални цртеж, необјављено, 2025.

Konstantinos Pappas, *Rise and fight, as they did in '21!*
Greek War of Independence poster, digital drawing,
unpublished, 2025.

ГРЧКА / GREECE

4 **ЈОВАНА СИМИЋ РУСУ** / **JOVANA SIMIĆ ROUSSOU**

Јована Симић Русу, *Καϊεΐαν у олуји*
Jovana Simić Roussou, *Ο καπετάνιος στη φουρτούνα*,
акварел, објављено, Ocelotos, 2023.

Γιόβανα Σίμιτζ Ρούσσου / Jovana Simić Roussou,
Ο καπετάνιος στη φουρτούνα,
watercolor, published,
Ocelotos, 2023.

5 ||| ФОТИНИ СТЕФАНИДИ
FOTINI STEFANIDI

Федерико Гарсија Лорка,
Галанџни,
јајчана темпера на памучном
папиру, објављено, самостално
издање / колективна књига, 2024.

Federico García Lorca,
The Gallants,
egg-tempera on cotton paper,
published, self-publishing /
collective book, 2024.

ГРЧКА / GREECE

ЕСТОНИЈА / ESTONIA

6 ||| ВИБЕ НУР / VIIVE NOOR

Црвенкаја, ауторски пројекат
бајковите адаптације,
комбинована техника,
необјављено, 2025.

Little Red Riding Hood,
Author's project of fairy
addaptation,
mixed media,
unpublished, 2025.

7 ||| САЛИМЕ БАБАХАН
SALIMEN VABAKHAN

Хади Мохамеди, *Снови*,
било блиски или далеки,
комбинована техника, у
припреми за издавање,
IRCHLI, Иран, 2025.

Hadi Mohammadi,
Dreams, Whether Far or Near,
mixed media,
to be published by IRCHLI,
Iran, 2025.

ИРАН / IRAN

9 ||| МАРИЈАМ МАХМУДИ
МОГАДАМ / MARYAM
MAHMOUDI MOGHADAM

Маријам Махмуди Могадам,
Све је сјајно на нашој
фарми, дигитални акварел,
необјављено, 2024.

Maryam Mahmoudi
Moghadam, *Every Thing Is*
Great on Our Farm, digital
watercolor, unpublished, 2024.

10 ||| ХАЈАР МОРАДИ
HAJAR MORADI

Хајар Моради, *Змајева земља*,
акрил; необјављено, 2023.

Hajar Moradi, *Dragon Land*,
acrylic; unpublished, 2023.

11 ||| МАХШИД РАГЕМИ
MAHSHID RAGHEMY

Махшид Рагхеми, *ТикТак*,
комбинована техника,
необјављено, 2024.

Mahshid Raghemi, *TikTak*,
mixed media; unpublished,
2024.

8 ||| НАЏЛА МАХДАВИ АШРАФ
NAJLA MAHDAVI ASHRAF

Јусеф Гогоџ, *Сунце у туркменској Сахари*,
комбинована техника: акрил и акварел, објављено,
Канон – Институт за интелектуални развој деце и
младих, 2023.

Yusef Gogojh, *The Sun in Turkmen Sahara*,
mixed media: acrylic and watercolor, published,
Kanoon – Institute for the Intellectual
Development of Children and Young Adults, 2023.

12 ||| ШИДЕ СЕКАВАТИ
SHIDEH SEKHAVATI

Пајам Ебрахими,
Обичан дан у кафеу!
(пројекат илустроване књиге), комбинована техника,
необјављено, 2025.

Payam Ebrahimi,
An Ordinary Day at the Café!
(picture book project), mixed media,
unpublished, 2025.

13 || ГАЗАЛ ФАТОЛАХИ GHAZAL FATOLLANI

Шахрзад Шахрџерди,
Махур, Офг издавачка кућа
– Фандог књиге, дигитална
слика; необјављено, 2025.

Shahrzad Shahrjerdi,
Mahour, Ofgh publication –
Fandogh Books, digital
painting; unpublished, 2025.

14 || МАРАЛ ФОРУЗЕХ MARAL FOROUZESH

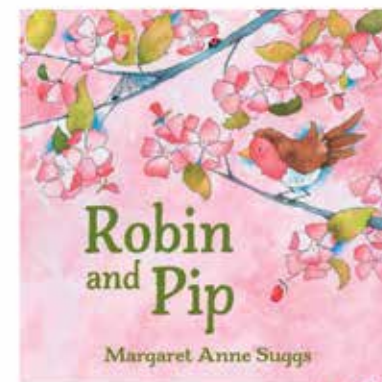
Марал и Маздак Форузех,
Деца која раде, комбинована
техника, необјављено, 2024.

Maral & Mazdak Forouzeh,
Working Children, mixed
media, unpublished, 2024.

15 || МАРГАРЕТ АН САГС MARGARET ANNE SUGGS

Маргарет Ен Сагс,
*Прича о маслачку – алеџорија
миџрације*, акварел, обојена
оловка, дигитална дорада,
објављено,
Graffeg Books, 2024.

Margaret Anne Suggs,
*The Dandelion's Tale – An
Allegory of Migration*, water-
color, coloured pencil, digital
finishing,
published, Graffeg Books,
2024.

ИРСКА / IRELAND КАНАДА / CANADA

16 || РАХА АМИНИ RAHA AMINI

Раха Амини, *Зал и
Симурџ* – сцене 1–6,
лични пројекат,
дигитална техника,
необјављено, ауторски
пројекат, 2025.

Raha Amini, *Zal and
Simurgh* – scenes 1 to 6,
personal project, digital,
unpublished,
self-initiated, 2025.

17 ||| АНДРЕС РОДРИГЕС МОРЕНО
ANDRÉS RODRÍGUEZ MORENO

Андрес Родригес Морено, *Олово*, са Алфонсом Очоом, илустрована књига, техника „scratch“, необјављено, Издавачка кућа Алборото, 2024–2025.

Andrés Rodríguez Moreno, *Plomo*, with Alfonso Ochoa, illustrated book, scratch technique, unpublished, Alboroto Ediciones, 2024–2025.

КОЛУМБИЈА / COLOMBIA
ПОРТУГАЛ / PORTUGAL

18 ||| ЈОАНА ЛАТКА
JOANNA LATKA

Јоана Латка, *Културна ајенда Еворе*, туш и дрвене боје; објављено, Câmara Municipal de Évora, 2024.

Joanna Latka, *Agenda Cultural de Évora*, ink and colored pencils; published, Câmara Municipal de Évora, 2024.

19 ||| АНКА СМАРАНДАЧЕ
ANCA SMĂRÂNDACHE

Андреа Расучеану, *Чудесно путовање вилењака Циметџа*, акрил на папиру, објављено, Humanitas Junior Publishing House, 2023.

Andreea Răuceanu, *Uimitoarea călătorie a spiridușului Scorțișoară / The Amazing Journey of the Elf Cinnamon*, acrylic on paper, published, Humanitas Junior Publishing House, 2023.

РУМУНИЈА / ROMANIA
СЛОВЕНИЈА / SLOVENIA

28 ||| АЛЕНКА СПАЦАЛ
ALENKA SPACAL

Аленка Спацал, *Не занима ме!*, акварел и акрил, објављено, Бајалка, Марибор, 2025.

Alenka Spacal, *Me ne zanima! / I'm Not Interested!*, watercolor and acrylic, published, Bajalka, Maribor, 2025.

21 ||| АНДРЕЈА ГРЕГОРИЧ
ANDREJA GREGORIČ

Ана Душа, *Голи месец*,
илустрација књиге,
акрил на папиру,
објављено, Zala Publisher, 2025.

Ana Duša, *Goli mesec*
book illustration, acrylic on paper,
published, Zala Publisher, 2025.

22 ||| ЕКАТЕРИНА КЛИМОВА
EKATERINA KLIMOVA

Екатерина Климова, *Твоје мачке*,
дигитална илустрација,
објављено, Самокат, Русија, 2025;

Ekatarina Klimova, *Your Cats*,
digital illustration,
published, Samokat, Russia, 2025;

23 ||| ПОЛОНА КОСЕЦ
POLONA KOSEC

Мојицеја Бонте, *Горишки славуј*,
илустрација књиге, акварел и
обојене оловке,
објављено, Celjska Mohorjeva
družba, 2024.

Mojiceja Bonte, *Goriški slavček*
book illustration, watercolour
and coloured pencils,
published, Celjska Mohorjeva
družba, 2024.

24 ||| ПОЛОНА ЛОВШИН
POLONA LOVŠIN

Ханс Кристијан Андерсен,
Девојчица са шибицама, акрил,
објављено,
Sanje Publishing House, 2021.

Hans Christian Andersen,
The Little Match Girl,
acrylic, published,
Sanje Publishing House, 2021.

25 ||| АНАМАРИЈА ПОЦРЊИЧ
ANAMARIJA POSCRNJIČ

Анамарија Поцрњич,
Хвали море, држ' се краја,
мала збирка народних песама са
хрватског приморја, илустрована
књига-објекат, акварел и гваш,
необјављено, 2025.

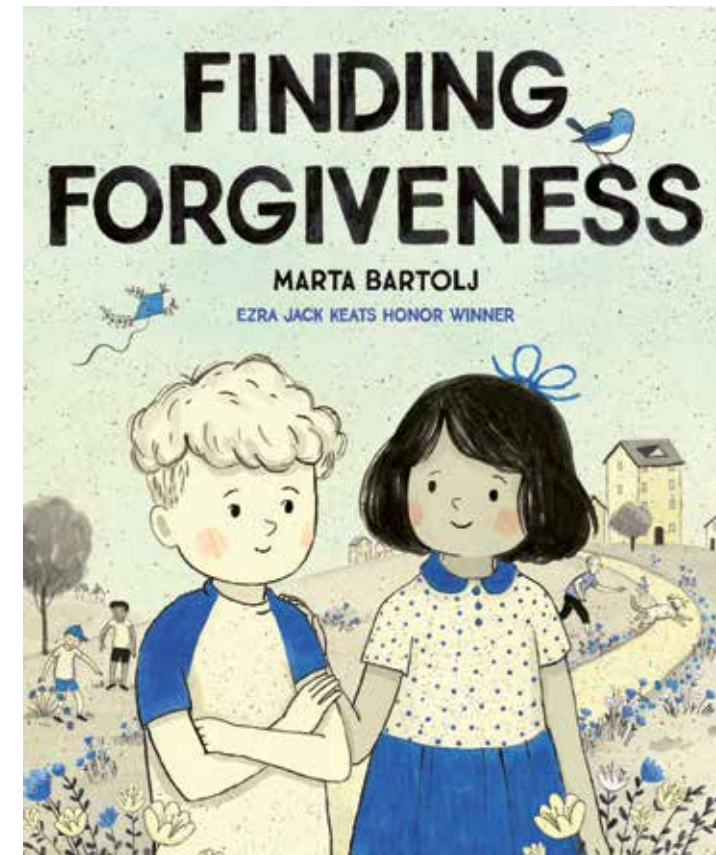
Anamarija Poscrnjič,
Praise the Sea, Keep at Bay,
a small collection of folk songs from
the Croatian coast,
illustrated book-object, watercolor
and gouache, unpublished, 2025.

26 ||| ПЕТРА ПРЕЖЕЉ
PETRA PREŽELJ

Петер Светина, *Осма књига бајки,*
дечја књига,
комбинована техника,
објављено, KUD Sodobnost
International, Љубљана, 2024.

Peter Svetina, *Osma knjiga pravljic /*
The Eighth Book of Fairy Tales,
children's book, mixed media,
published, KUD Sodobnost
International, Ljubljana, 2024.

20 ||| МАРТА БАРТОЉ
MARTA BARTOLJ

Марта Бартољ, *Свака мала љубазност,*
комбинована техника,
објављено, Chronicle Books, САД, 2018.

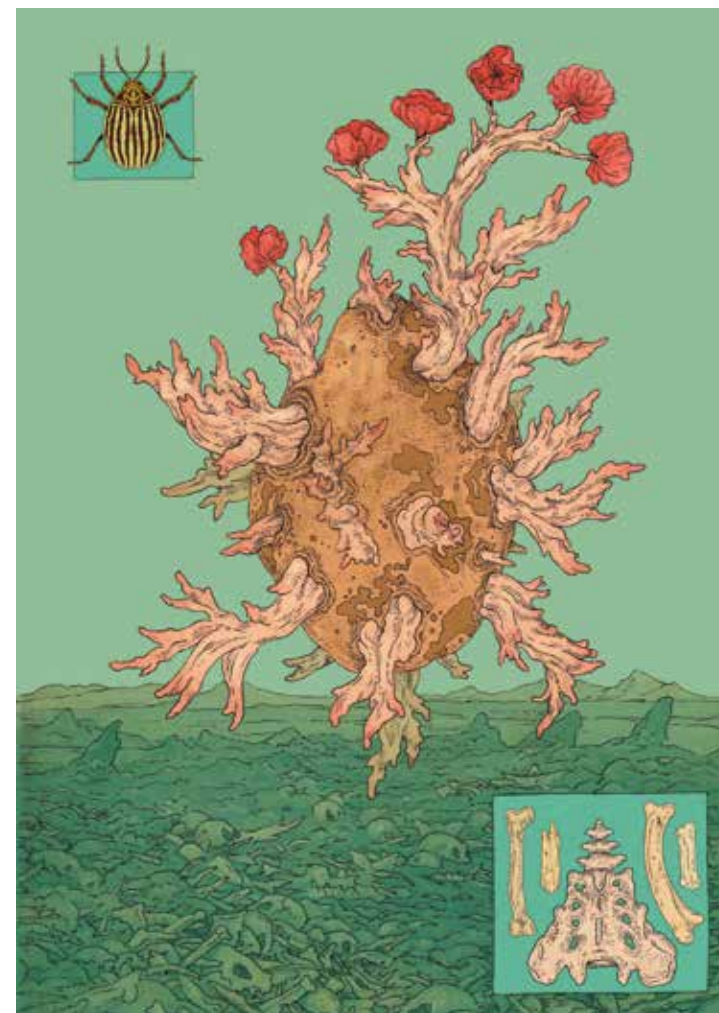
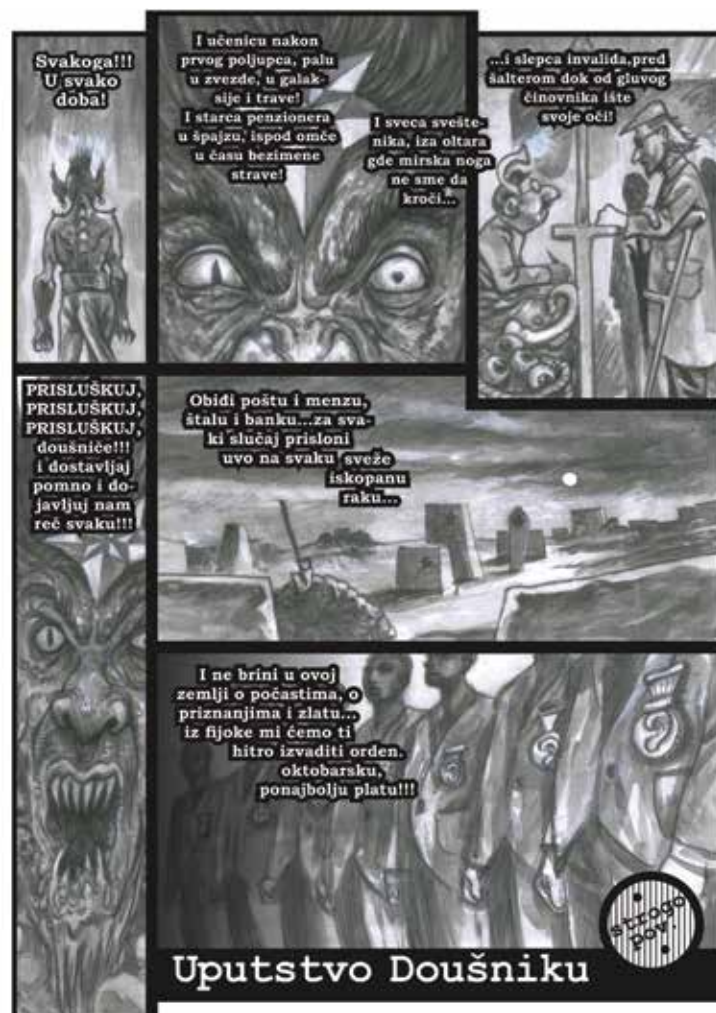
Marta Bartolj, *Every Little Kindness,* mixed media,
published, Chronicle Books, USA, 2018.

27 ||| ИРЕНА РЕЖЕК / IRENA REŽEK

Роња Швит, *Цукерфура / Шећерко* – децја књига,
радни наслови илустрације: Цукерфура не може да
заспи, акварел и туш; у припреми за штампу,
Založba Miš, Словенија, 2024.

Ronja Švit, *Cukerfura / Sweetie* – children's book,
working titles of illustration: Cukerfura Can't Sleep,
watercolor and ink; in preparation for print,
Založba Miš, Slovenia, 2024.

29 ||| АНЂЕЛА АВРАМОВИЋ ANĐELA AVRAMOVIĆ

Анђела Аврамовић, *Добра вештица*,
дигитална илустрација, лични пројекат,
необјављено, 2024.

Andela Avramović, *Good Witch*,
digital illustration, personal project,
unpublished, 2024.

31 ||| ДРАГАН БОСНИЋ DRAGAN BOSNIĆ

Драган Боснић, *Доушник*,
комбинована техника, традиционална и дигитална,
необјављено, 2025.

Dragan Bosnić, *Snitch*,
mixed media, traditional and digital,
unpublished, 2025.

СРБИЈА / SERBIA

32 ||| ДУЊА БРАНОВАЧКИ DUNJA BRANOVAČKI

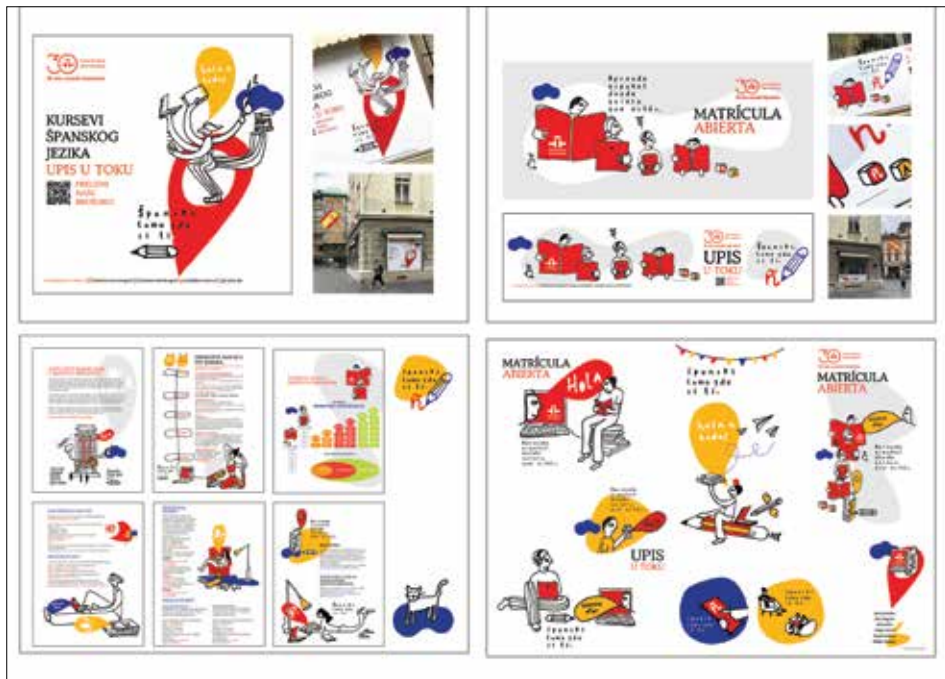
Дуња Брановачки, *Конгломерати костију*,
циклус илустрација, комбинована техника,
необјављено, 2025.

Dunja Branovački, *Conglomerates of Bones*,
illustration series, mixed media,
unpublished, 2025.

33 ||| АНАМАРИЈА ВАРТАБЕДИЈАН ANAMARIJA VARTABEDIJAN

Радиша Теофиловић, *Поклон*, (илустрације за
збирку поезије), калиграфски фломастер, дигитална
илустрација, необјављено, 2024.

Radiša Teofilović, *A gift*, (illustrations for a poetry
book), calligraphy pen, digital illustration,
unpublished, 2024.

30 ИВАНА РАДЕНКОВИЋ БАЦКОВИЋ IVANA RADENKOVIĆ VASKOVIĆ

Илустрације за кампању за упис на курсеве шпанског језика, јесен–зима 2021, оловка на папиру и дигитална дорада; објављено, Instituto Cervantes de Belgrado и Амбасада Шпаније у Београду, 2021.

Illustrations for the Spanish Language Course Enrollment Campaign, Fall–Winter 2021, pencil on paper and digital editing; published by the Instituto Cervantes of Belgrade and the Embassy of Spain in Belgrade, 2021.

34 ДАВИД ВАРТАБЕДИЈАН DAVID VARTABEDIJAN

Давид Вартабедијан, *Оглазак Принца Таме*, илустрација, фломастер, акварел, дигитална техника, објављено, Дневне новине *Данас*, 2025.

David Vartabedijan, *Farewell to the Prince of Darkness* illustration, felt-tip pen, watercolor, digital, published, daily newspaper *Danas*, 2025.

36 МАРИНА ВЕСЕЛИНОВИЋ MARINA VESELINOVIĆ

Марина Веселиновић, *Дом је тамо где је чојор* (илустрација дечје књиге), комбинована техника, објављено, Пчелица, 2025.

Marina Veselinović, *Home Is Where the Pack Is* (children's book illustration), mixed media, published, *Pčelica*, 2025.

35 МАЈА ВЕСЕЛИНОВИЋ MAJA VESELINOVIĆ

Маја Веселиновић, *Шта све можеш кад си кишобран*, илустрације из ауторске сликовнице, комбинована техника, (у припреми за објављивање), Креативна мрежа, Загреб, 2025.

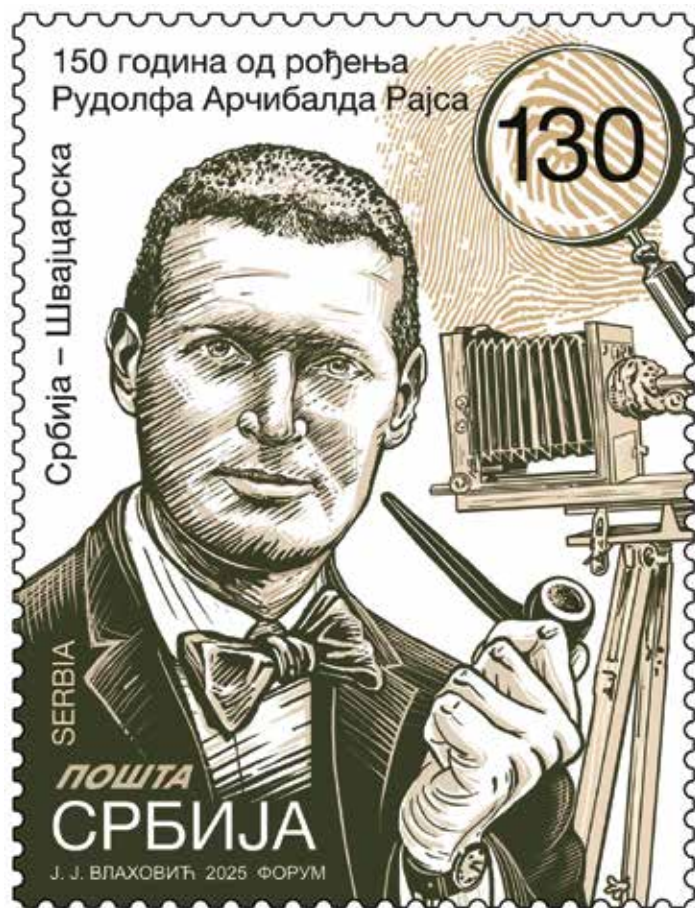
Maja Veselinović, *All the Things You Can Do When You're an Umbrella*, illustrations from the author's picture book, mixed media, (in preparation for publication), Kreativna mreža, Zagreb, 2025.

37 || НИКОЛА ВИТКОВИЋ
NIKOLA VITKOVIĆ

Никола Витковић, *Шуњала*,
ауторски пројекат,
акварел, необјављено, 2024.

Nikola Vitković, *The Sneaky Ones*,
author's project,
watercolor, unpublished, 2024.

38 || ЈАКША ВЛАХОВИЋ
JAKŠA VLAHOVIĆ

Јакша Влаховић, *150 година од рођења Рудолфа Арчибалда Рајса*, пригодна поштанска марка, дигитална техника, Пошта Србије, 2025.

Jakša Vlahović, *150 Years Since the Birth of Rudolf Archibald Reiss*, commemorative postage stamp, digital, Post of Serbia, 2025.

39 || ЈУГОСЛАВ ВЛАХОВИЋ
JUGOSLAV VLAHOVIĆ

Перо Самарџија, *Овога ми вина*,
(илустрација: Арлекин вина)
објављено, Прометеј, Нови Сад, 2024.

Pero Samardžija, *By This Wine*,
(illustration: *Arlequin of Wine*)
published, Prometej, Novi Sad, 2024.

40 || СЕНКА ВЛАХОВИЋ
SENKA VLAHOVIĆ

Сенка Влаховић, *Не бој се*,
акрил на платну, ауторски пројекат Слика, женска
необјављено, 2025.

Senka Vlahović, *Do Not Be Afraid*,
acrylic on canvas, author's project Female image,
unpublished, 2025.

43 || ДАРКО ГРКИНИЋ
DARKO GRKINIĆ

Дарко Гркинић, *Заборављена богиња*,
комбинована техника,
необјављено, 2024.

Darko Grkinić, *Forgotten Goddess*,
mixed media,
unpublished, 2024.

41 || МАЈА ВУЧКОВИЋ
MAJA VUČKOVIĆ

Астрид Линдгрен, *Пипи Дуга Чарапа*,
комбинована техника: пастел и акварел,
необјављено, мастер рад, 2023.

Astrid Lindgren, *Pippi Longstocking*,
mixed media: pastel and watercolor,
unpublished,
Master's project, 2023.

42 || АНА ГРИГОРЈЕВ
ANA GRIGORJEV

Урош Петровић, *Тајновите бајке*
(*Бајка о Ледемонуу*), дигитална
техника, објављено, Лагуна,
2024.

Uroš Petrović, *Mysterious Fairy
Tales (The Fairy Tale of Ledemonu)*,
digital technique, published,
Laguna, 2024.

44 || МАЈА ГУЗИНА
MAJA GUZINA

Маја Гузина Миколчевић,
Ђавоља Њосла, дигитална техника,
необјављено,
ауторски пројекат, 2024.

Maja Guzina Mikolčević,
Devil's Business, digital technique,
unpublished, author's
project, 2024.

46 ||| КАТАРИНА ДРАГУТИНОВИЋ РОЧЕЛА
KATARINA DRAGUTINOVIĆ ROČELA

Катарина Рочела,
колекција *Адвентале*,
акварел и дигитална техника,
АГФ, 2025.

Katarina Ročela,
Adventale collection,
watercolor and digital technique,
AGF, 2025.

49 ||| КАТАРИНА КЕТИ ЗАХАРЈЕВ
KATARINA KETI ZAHARYEV

Кети Захаријев, *Баба зна*,
ауторски пројекат, дигитална илустрација; објављено
– изложбени каталог; Галерија „Кула“, Цетињска,
Београд, 2025.

Keti Zaharijev, *Grandma Knows*, author's project,
digital illustration; published – exhibition catalogue;
Gallery “Kula”, Cetinjska,
Belgrade, 2025.

ДОБАР ДАН

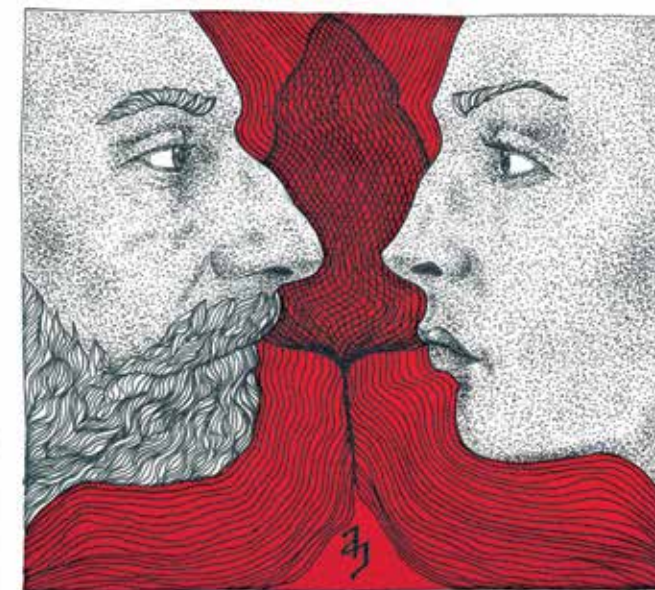
6

47 ||| ТИЈАНА ЂАПОВИЋ
TIJANA ĐARONIĆ

Вера Миланковић, *С оне стране музике*,
дигитална техника,
необјављено, 2025.

Vera Milanković, *Beyond Music*,
digital technique,
unpublished, 2025.

пољубљив, -а, -о који се боли љубити.

48 ||| АЛЕКСАНДАР АЦА ЂОРЂЕВИЋ
ALEKSANDAR ACA ĐORĐEVIĆ

Александар Аца Ђорђевић, *Речник неких важних и
неких мање важних ствари, од А до Ш*
(илустрације; комбинована техника – оловка, туш,
акварел; необјављено).
Ауторски пројекат рађен према књизи *Значење речи
и појмова – Речник српскохрватској књижевности језика*,
Матице српске, 1967.

Aleksandar Aca Djordjević, *A Dictionary of Some Important
and Some Less Important Things, from A to Z* (illustrations;
mixed media – pencil, ink, watercolor; unpublished).
Author's project based on the book *The Meaning of
Words and Terms – Dictionary of Serbo-Croatian Literary
Language*, Matica srpska, 1967.

45 МАРИЈА ДОКМАНОВИЋ ВЛАХОВИЋ MARIJA DOKMANOVIĆ VLANOVIĆ

Марија Докмановић Влаховић,
Заштићене животињске врсте,
пригодна поштанска марка,
Пошта Србије, 2023.

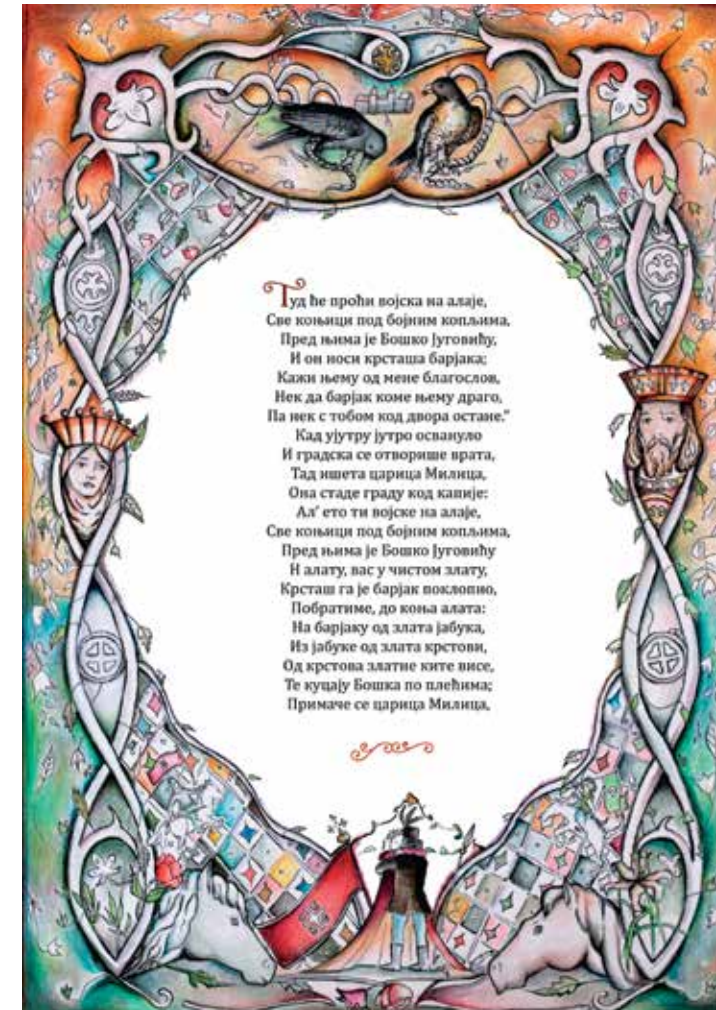
Marija Dokmanović Vlahović,
Protected Animal Species,
commemorative postage stamp,
Post of Serbia, 2023.

51 АНДРЕЈА ЈОВИЋ ANDREJA JOVIĆ

Андреја Јовић,
ауторски пројекат,
цртеж у оловци,
необјављено, 2025.

Andreja Jovic,
author's project,
pencil drawing,
unpublished, 2025.

50 МАРИЈА МАША ЈОВАНОВИЋ MARIJA MAŠA JOVANOVIĆ

Марија Ристић, *Епска илустрација*, (илустрација
за српску јуначку народну песму *Цар Лазар и*
царица Милица), комбинована техника; објављено у
изложбеним каталозима (2023, 2024, 2025).

Marija Ristić, *Epic Illustration*, (illustration for the
Serbian epic folk poem *Tsar Lazar and Tsaritsa*
Milica), mixed media; published in the exhibition
catalogues (2023, 2024, 2025).

52 ВЕСНА КАТАНИЋ VESNA KATANIĆ

Илустрација из серије
Још једна миленијалска сумња,
дигитална илустрација,
ауторска серија, 2022.

Illustration from the series
Another Millennial Doubt,
digital illustration,
author's series, 2022.

53 || МИЛИЦА КОЈОВИЋ MILICA KOJović

Portreiti Marije Dzeisle, илустрација за часопис Домузиме, дигитална графика; објављено, издавач: Валоду маја (Кућа језика), Рига, Летонија, 2024.

Portrait of Marija Dzeisle, illustration for the magazine Domuzime, digital graphic; published, Valodu māja, Riga, Latvia, 2024.

54 || ИРИНА КОНДИЋ IRINA KONDIĆ

Ирина Кондић, *Лиза Минели*, комбинована техника, 2024.

Irina Kondić, *Liza Minelli*, mixed media, 2024.

55 || СЛАВКО КРУНИЋ SLAVKO KRUNIĆ

Илустрација *Сойсџвеница мача са две оштрице* за причу Сање Домазет, необјављено, акрилик на платну, 2025.

Illustration *The Mistress of the Double-Edged Sword* for a story by Sanja Domazet, unpublished, acrylic on canvas, 2025.

57 || ДРАГАНА КУПРЕШАНИН DRAGANA KUPREŠANIN

Драгана Купрешанин, *Са сѣранице мој дневника о леџу* (из пројекта Садашњост-прошлост, Гете институт Београд, 2023–2024; комбинована техника – фломастер, дигитална штампа на паус папиру, објекти/артефакти: керамика, стакло, публикације, морска лаванда; објављено, Гете Институт Београд, 2023–2024). Dragana Kuprešanin, *From the Page of My Summer Diary* (from the project Present-Past, Goethe-Institut Belgrade, 2023–2024; mixed media – marker, digital print on tracing paper, objects/artifacts: ceramics, glass, publications, sea lavender; published, Goethe-Institut Belgrade, 2023–2024).

56 ||| БОРИС КУЗМАНОВИЋ
BORIS KUZMANOVIĆ

Илустрација *Ћушибајка*
за ауторски текст Владимира
Вукомановића,
објављено у издању
Службеног гласника, 2024.

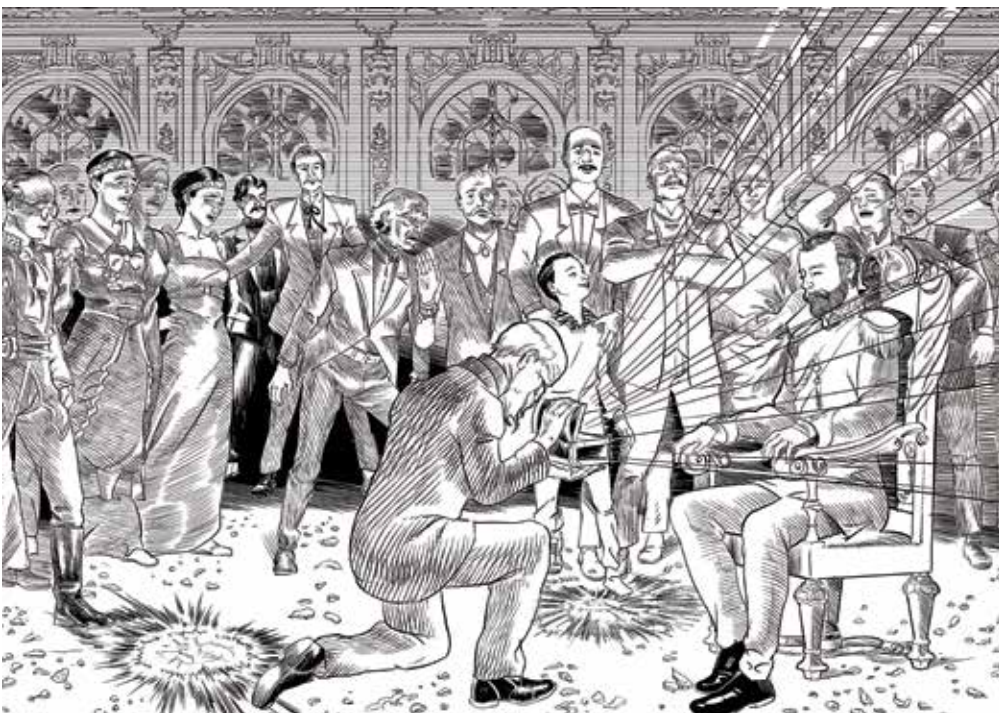
Illustration *Ćutibaјka*
for an original text by
Vladimir Vukomanović,
published by Službeni glasnik,
2024.

59 ||| БОГДАН МАКСИМОВИЋ
BOGDAN MAKSIMOVIĆ

Линдзи Питерсен,
Аватари Новој доба,
Калиопини зувчаници,
дигитална техника,
објављено, Линдзи Пит, 2023.

Lindsay Petersen,
Avatars of the New Age,
Calliope's Gears,
digital technique,
published, Lindsay Peet, 2023.

60 ||| ТАЊА МИЛАТОВИЋ
TANJA MILATOVIĆ

Весна Живковић,
Без саобраћајне тужве,
дигитални колаж,
објављено,
Политикин Забавник, 2023.

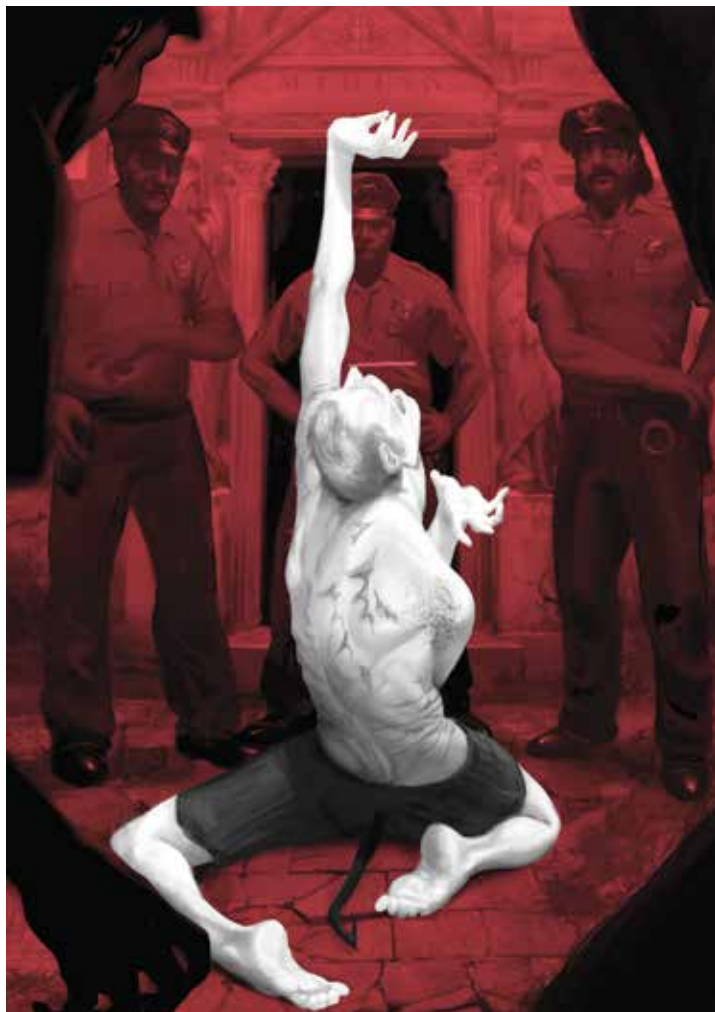
Vesna Živković,
Without Traffic Jam,
digital collage,
published in Politikin Zabavnik,
2023.

61 ||| НЕВЕНА МИЛОВАНОВИЋ
NEVENA MILOVANOVIĆ

Вирџинија Вулф, *Таласи,*
акварел, објављено,
Лагуна, 2024.

Virginia Woolf, *The Waves,*
watercolor, published,
Laguna, 2024.

58 || ДАНИЛО ЛАЛОВИЋ
DANILO LALOVIĆ

Клајв Баркер, *Паклено срце Кабал*,
едиција *Црна Мачка*, дигитална илустрација
На прагу бруталности.
објављено, Орфелин издаваштво, 2025,

Clive Barker, *Hellraiser and Cabal*,
Black Cat edition,
On the Threshold of Brutality, digital illustration.
published by Orfelin Publishing, 2025,

65 || ДРАГИЦА НИКОДИНОВИЋ
DRAGICA NIKODINOVIĆ

Сарадња брендова *Мини Србија* и *Хипиграм*, назив
пројекта: *Сањај велико, воли још више*, дигитална
техника, објављено,
клијент: *Мини Србија* и *Хипиграм*, 2025.

Collaboration between the brands *Mini Serbia* and
Hipigram, project title: *Dream Big, Love Bigger*,
digital technique, published,
client: *Mini Serbia* and *Hipigram*, 2025.

62 || МАЊА РАДИЋ
МИТРОВИЋ
MANJA RADIĆ
MITROVIĆ

Зорица Нобл, *Сујер загази*,
Сујер прећаци,
дигитална техника;
објављено,
Креативни центар, 2023.

Zorica Nobl, *Super Tasks*,
Super Third Graders,
digital illustration;
published,
Kreativni Centar, 2023.

63 || БИЉАНА МИХАЈЛОВИЋ
BIJANA MIHAJLOVIĆ

Маја Кораксић,
Цвети који је умео да се радује;
дигитална илустрација,
објављено, ИК Пчелица, 2024.

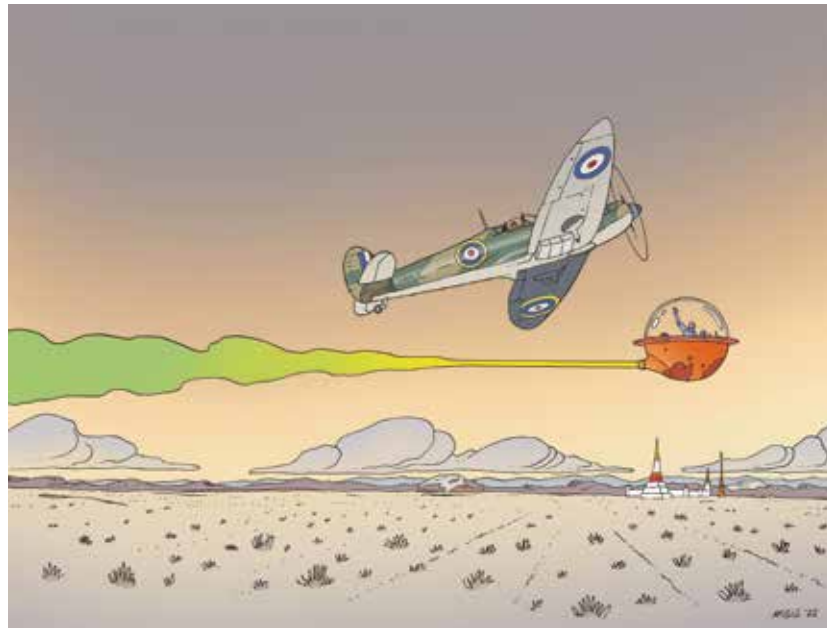
Maja Koraksić,
The Flower that Knew How to Rejoice;
digital illustration,
published, Pčelica Publishing
House, 2024.

64 ||| МИЛАН МИШИЋ
MILAN MIŠIĆ

Милан Мишић,
Омаж Мебијусу 02,
традиционална и дигитална
техника;
необјављено, 2025.

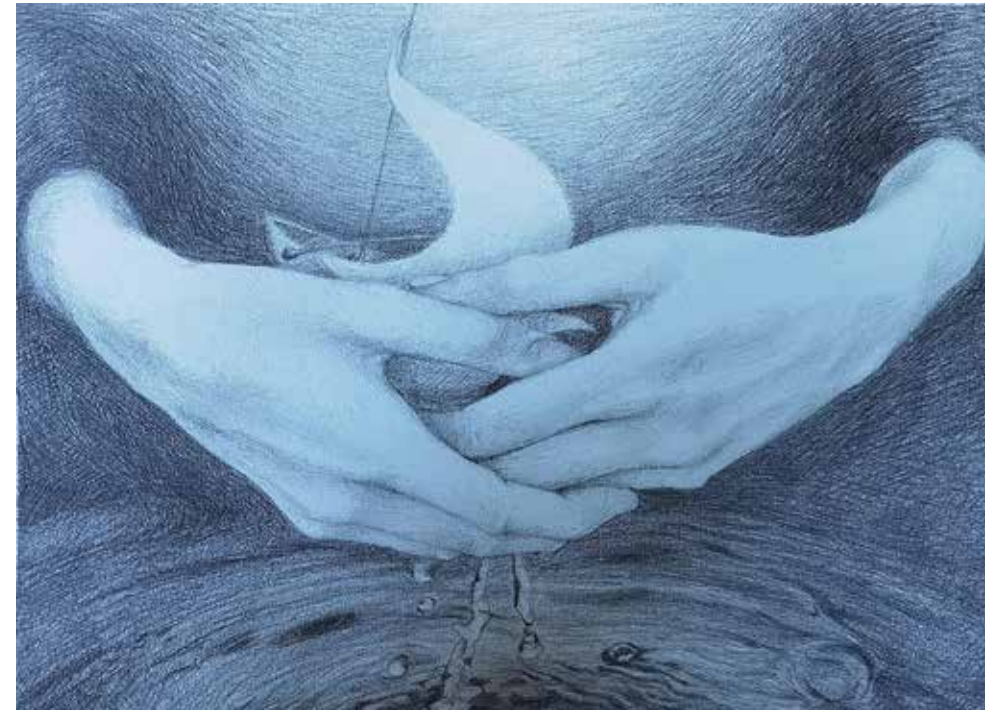
Milan Mišić,
Moebius Tribute 02;
traditional and digital technique;
unpublished, 2025.

66 ||| ТИЈАНА НИКОЛИЋ
ПЕТРОВИЋ
TIJANA NIKOLIĆ
PETROVIĆ

Тијана Николић Петровић,
*Виџлиз: Аванџуре из појаса
астероида (књига 2)*,
дигитални цртеж,
објављено, Amazon, 2024.

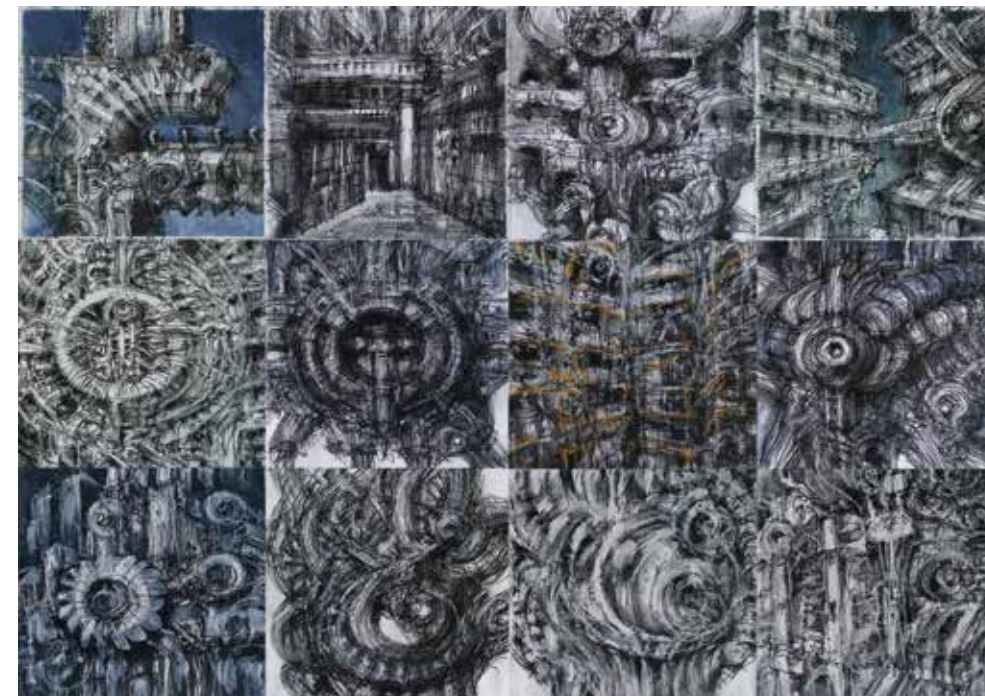
Tijana Nikolić Petrović,
*Wiggles: The Adventures From the
Asteroid Field (Book 2)*,
digital drawing,
published, Amazon, 2024.

67 ||| JELENA NIKOLIŠ
ЈЕЛЕНА НИКОЛИШ

Харуки Мураками,
Окорела земља чуда и крај света,
цртеж, необјављено, 2025.

Haruki Murakami,
*Hard-Boiled Wonderland
and the End of the World*,
drawing,
unpublished, 2025.

69 ||| ЗОРАН ПАНТЕЛИЋ
ZORAN PANTELIĆ

Зоран Л. Пантелић,
Немогући градови,
вињете 10 x 10 cm,
комбинована техника,
необјављено, 2025.

Zoran L. Pantelić,
Impossible Cities,
vignettes 10 × 10 cm,
mixed media,
unpublished, 2025.

68 || ДАРКО ПАЈЧИН
DARKO RAJČIN

Ханс Кристијан Андерсен,
акварел,
необјављено, 2025.

Hans Christian Andersen,
watercolor,
unpublished, 2025.

71 || МАРИЈА ПОПОВИЋ
MARIJA POROVIĆ

Дански савет за избеглице, 30 година рада у Србији,
дигитална илустрација,
објављено, 2024.

Danish Refugee Council, 30 Years of Work in Serbia,
digital illustration,
published, 2024.

70 || АНА ПЕТРОВИЋ
ANA PETROVIĆ

Иван Антић,
O tempora, o mores! (илустрација
Замишљени пријатељ),
графитна оловка на папиру,
објављено, Дом културе
Студентски град, 2023.

Ivan Antić,
O tempora, o mores!
(illustration *Imaginary Friend*),
graphite pencil on paper,
published, Dom kulture
Studentski grad, 2023.

72 || МИЛИЦА
РАДОСАВЉЕВИЋ
MILICA
RADOSAVLJEVIĆ

Дивљење рушевинама,
приватни пројекат,
туш на папиру и Photoshop,
необјављено, 2025.

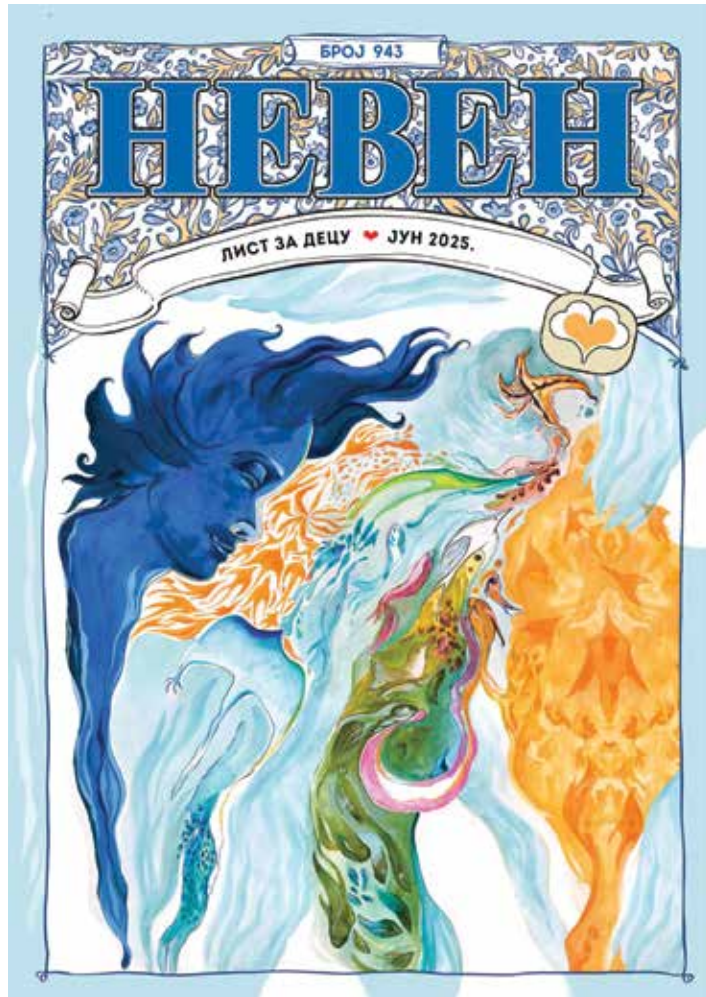
Admiration of the Ruins,
private project,
ink on paper and Photoshop,
unpublished, 2025.

73 ||| САЊА САВИЋ СТРАКА
SANJA SAVIĆ STRAKA

Сања Савић Страка и Зоран Страка,
Кишобран,
комбинована техника; необјављено, 2025.

Sanja Savić Straka and Zoran Straka,
Umbrella,
mixed media, unpublished, 2025.

74 ||| НАДА СЕРАФИМОВИЋ
NADA SERAFIMOVIĆ

Часопис *Невен*, насловне илустрације
инспирисане темом броја,
комбинована техника; објављено,
НСДКЦ Нови Сад, 2023–2025.

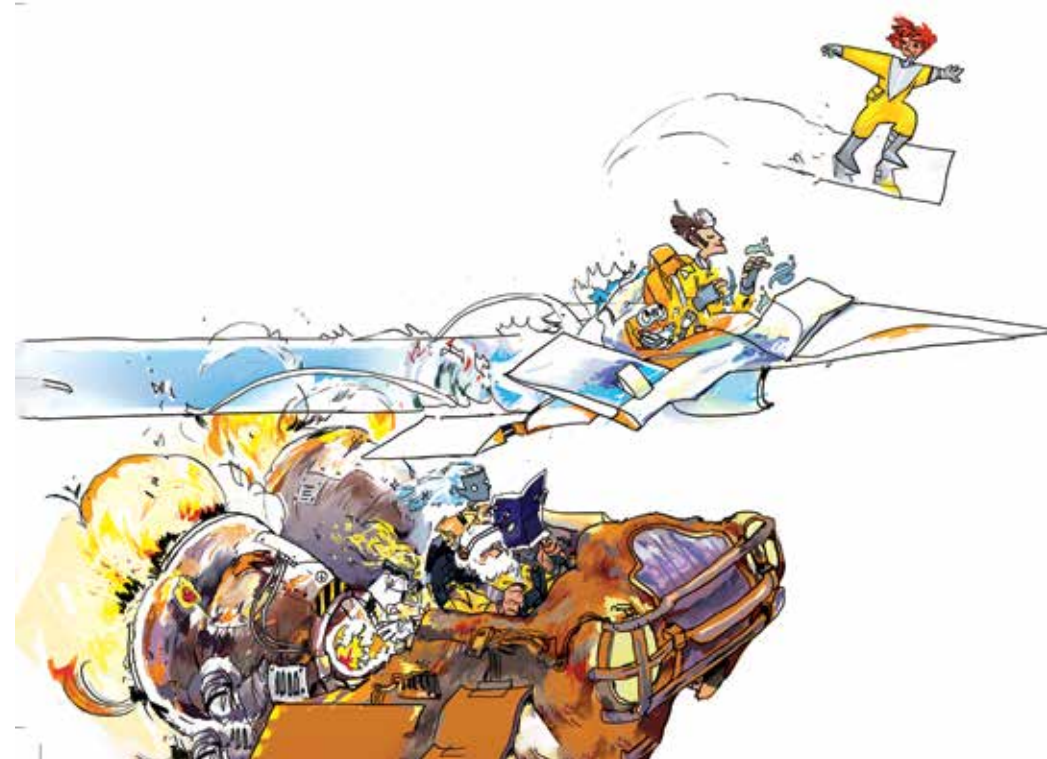
Neven Magazine, cover illustrations inspired
by the issue theme,
mixed media;
published, NSDKC Novi Sad, 2023–2025.

75 ||| ВЛАДИМИР СИВЦЕВИЧ
VLADIMIR SIVCEVIĆ

Владимир Сивцевич Волођа,
*Мишска бића српске
религије*, комбинована техника;
необјављено,
Народни музеј Ужице, 2024.

Vladimir Sivtsevich Volodja,
*Mythical Creatures of the Old
Serbian Religion*,
mixed media; unpublished,
National Museum Užice, 2024.

80 ||| ЛУКА ТИЛИНГЕР
LUKA TILINGER

Јасминка Петровић,
Крис – космички флајбордисџи,
уредница: Маријана Златарева,
дигитална техника; објављено,
Кибеа, Софија, 2024.

Jasminka Petrović,
Chris – the Cosmic Flyboarder
(*Крис – космическия
флајбордисџи*),
editor: Marijana Zlatareva;
digital technique;
published by Kibea, Sofia, 2024.

76 ||| МИЛОШ СЛАВКОВИЋ
MILOŠ SLAVKOVIĆ

Милош Славковић, *Playstudios* (Плејстудиос), дигитална илустрација; објављено, 2023–2024; *Краљице раџа са Руна / Глоријан Дир*, дигитална илустрација; необјављено.

Miloš Slavković, *Playstudios*, digital illustration; published, 2023–2024; *War Queens of Roon / Glorian Dear*, digital illustration; unpublished.

77 ||| МАРТА СТАНОЈЛОВИЋ
MARTA STANOJLOVIĆ

Марта Станојловић, *Планине*, дигитална илустрација, 20 x 25 cm; необјављено, 2025.

Marta Stanojlović, *Mountains*, digital illustration, 20 x 25 cm, unpublished, 2025.

78 ||| ДАНИЦА СТОЈАНОВИЋ
DANICA STOJANOVIĆ

Даница Стојановић, *Баба Лјуба*, дигитална илустрација; необјављено, 2025.

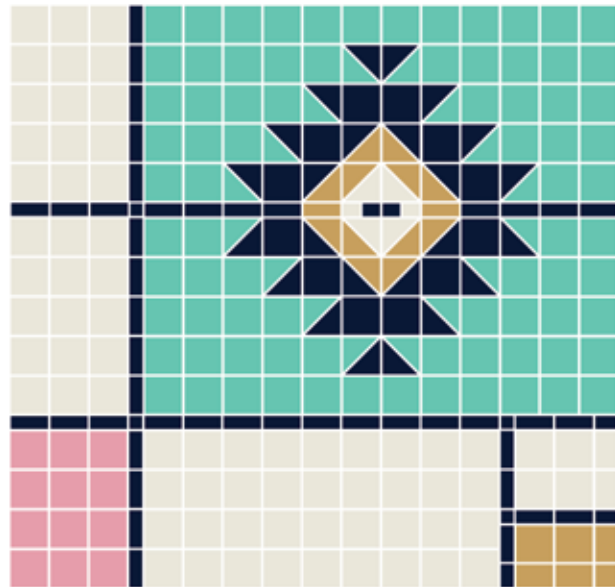
Danica Stojanović, *Grandma Ljuba*, digital illustration; unpublished, 2025.

79 ||| ДАРКО СТОЈАНОВИЋ
DARKO STOJANOVIĆ

Свећковина, насловна страна за роман Предрага Јокића; Adobe Photoshop; објављено, Порталибрис, 2023.

Celebration cover illustration for the novel by Predrag Jokić; Adobe Photoshop; published, Portalibris, 2023.

Pirot Mondrian

Composition with Pink, Green and Gold

B.

Becky 2024 collection

83 || МИНА ХУРА MINA HURA

Мина Хура, *Вештице јаће* – бојанка за одрасле, дигитална илустрација *Господар шуме*, Procreate; објављено, Мина Хура, 2025.

Mina Hura, *Witchy Lamb* – Coloring Book for Adults, digital illustration *Dark Lord*, Procreate; published, Mina Hura, 2025.

СРБИЈА / SERBIA ЧЕШКА / CZECHIA

81 || БОРЈАН ТОМИЋ BORJAN TOMIĆ

Борјан Томић, *Чардак ни на небу ни на земљи* – народна бајка, комбинована техника; необјављено, 2024.

Borjan Tomić, *Čardak Neither in Heaven nor on Earth* – folk tale, mixed media; unpublished, 2024.

84 || КРИСТИНА СКОУМАЛОВА KRISTÝNA SKOUMALOVÁ

Играна књига *Венделинова сјаза* (*Венделиново путовање*), акварел на акрилној подслици; необјављено, штампано за Универзитет, 2025.

Gamebook *Vendelinova cesta* (*Vendelin's Journey*), aquarelle on acrylic underpainting; Unpublished, Printed for University, 2025

82 || АНА ЋОСОВИЋ ANA ĆOSOVIĆ

Ана Ћосовић, *Беки.воркс* (*Becky.works*) колекције за увођење у изградњу бренда, дигитална графика; објављено, Becky.works, 2024.

Ana Ćosović, *Becky.works* Branding onboarding collections, digital graphics; published, Becky.works, 2024.

85 ||| **ТЕРЕЗИЈА СМОЛИКОВА**
||| **TEREZIE SMOLÍKOVÁ**

Терезија Смоликова, *Распиварање*, дигитална илустрација; необјављено, 2024).
Terezie Smolíková, *Rozpouštění (Dissolution)*, digital illustration; unpublished, 2024.

86 ||| **ДАРЈА ЗЈУБЕНКО**
||| **DARYA ZYUBENKO**

Дарја Зјубенко, *Рекли су ми да не смем да остарим, а ја сам рекла: – ???*, дигитална илустрација; необјављено, 2024/2025.

Darya Zyubenko, *They told me not to get older, and I said: – ???*, digital illustration; unpublished, 2024/2025.

||| **MIZERNÁ LHOTA** |||

87 ||| **ВАЦЛАВ ШЛАЈЦ**
||| **VACLAV ŠLAJC**

Маркета Форро, *Случај мртвог чаробњака*, дигитална техника; објављено, ГНОМ, 2025.

Markéta Forró, *The Dead Wizard Case*, digital technique; published, GNÓM, 2025.

КАТАЛОШКА ЛИСТА / CATALOGUE ENTRIES

Аутор илустрација / Illustrator's name
Писац и назив књиге, пројекта, публикације... /
Author, Title of the book, Project, Publication etc...
Техника / Technique
Објављено / необјављено / Published / Unpublished
Издавач, наручилац и година / Publisher, Client and Year
Награде за илустрацију / Awards for illustrations

АМЕРИКА (САД) / AMERICA (USA)

1. ВАЛЕРИЈА СОКОЛОВА (1964)
VALERIE SOKOLOVA (1964)
Иван Франко, *Лис Микийша* (насловна страна и илустрација за *Песму шпећу* – почетак поглавља), акварел, туш, дрвене боје; не-објављено, Old Lion Publishing, Лавов, Украјина (планирано за 2026).
Добитница Међународне награде за најбољу илустрацију *Злајшна ружа* (Украјина, 2020), награде *Љубичастии вилински змај* за најбољи дизајн корице (САД, 2018) и прве награде на 49. Међународном бије-налу илустрације *Злајшно перо Београда* (Србија, 2017).
Ivan Franko, *Lys Mykyta* (cover and illustration for Song Three – chapter opening), watercolor, ink, colored pencils; unpublished, Old Lion Publishing, Lviv, Ukraine (planned for 2026).
Winner of the International Best Illustration Award *The Golden Rose* (Ukraine, 2020), the *Purple Dragonfly* Book Award for Best Cover Design (USA, 2018), and the First Prize at the 49th International Biennial of Illustration *Golden Pen of Belgrade* (Serbia, 2017).
2 илустрације // 2 illustrations

БЕЛГИЈА / BELGIUM

2. ЖАК МАС (1984) И ЛИЗ БРАЕКЕРС (1987)
JACQUES MAES (1984) AND LISE BRAEKERS (1987)
Жак Мас и Лиз Браекерс, *Авјусш*, комбинована техника: акварел, перо и туш, обојене оловке итд; објављено, Pelckmans, 2024; *Пија*, комбинована техника; објављено, Pelckmans, 2021.
Награда жирија на 19. конкурс у илустратора Тапирулан *Тандем* (Кремона, Италија, 2024). Награда *Родари* у категорији *Илустриране књиџе за децу* (Омегна, Италија, 2023). Велика награда за илустрацију

на Светским наградама за илустрацију (Франкфуртски сајам књига, Немачка, 2018).
Jacques Maes & Lise Braekers, *August*, mixed media: watercolor, pen & ink, colored pencils, etc.; published, Pelckmans, 2024; *Pia*, mixed media; published, Pelckmans, 2021.
Jury Prize in the 19th Tapirulan Illustrators Contest *Tandem* (Cremona, Italy, 2024). Premio *Rodari* in the category *Illustrated children's books* (Omegna, Italy, 2023). Grand Illustration Award at the Global Illustration Awards (Frankfurter Buchmesse, Germany, 2018).
8 илустрација // 8 illustrations

ГРЧКА / GREECE

3. КОНСТАНТИНОС ПАПАС (1999)
KONSTANTINOS PAPAS (1999)
Константинос Папас, *Устаниџе и бориџе се, као шџо су они урадили '21!* (постер грчког рата за независност), дигитални цртеж, необјављено, 2025; *НАПРЕД! Јуриш љрке џешаџије на бајонетџе у биџи код Пинџоса, 1940*, дигитални цртеж; необјављено, 2022.
Konstantinos Pappas, *Rise and fight, as they did in '21!* (Greek War of Independence poster), digital drawing, unpublished, 2025; *AERA! Greek infantry bayonet charge at the Battle of Pindos, 1940*, digital drawing; unpublished, 2022.
2 илустрације // 2 illustrations

4. ЈОВАНА СИМИЋ РУСУ (1984)
JOVANA SIMIC ROUSSOU (1984)
Јована Симић Русу, *Каџетџан у олуџи* (Γρόβανα Σίμης Ρούσσου, *Ο καπετάνιος στη φορτοίνα*), акварел; објављено, Ocelotos, 2023.
Добитница прве награде за најбољу илустрацију дечије литературе (Кедрос, Експо, Атина, 2025).
Jovana Simic Roussou, *Captain in the Storm*, watercolor, published, Ocelotos, 2023.
Winner of the First Prize for the best illustration of children's literature (Kedros, Expo, Athens, 2025).
6 илустрација // 6 illustrations

5. ФОТИНИ СТЕФАНИДИ (1962)
FOTINI STEFANIDI (1962)
Федерико Гарсија Лорка, *Галанџини* (библиофилско издање, пет илустрација и ручно осликана корица, двадесет четири нумерисана

примерка), јајчана темпера на памучном папиру; објављено, само-стално издање / колективна књига, 2024.
Добитница четири Државне награде, Плакете БИБ (Братислава) и Плакете „Златног пера Београда“.
Federico García Lorca, *The Gallants* (bibliophile edition, five illustrations and a hand-painted cover, twenty-four numbered copies), egg tempera on cotton paper; published, self-publishing / collective book, 2024.
Laureate of four State Prizes, BIB Plaque (BIB Bratislava), and Plaque of The Golden Pen of Belgrade.
5 илустрација // 5 illustrations

ЕСТОНИЈА / ESTONIA

6. ВИБЕ НУР (1962)
VIIVE NOOR (1962)
Агнеш Месели, *Сунчано злајшо, месечџо сребро*, комбинована тех-ника, објављено, TREND, Мађарска, 2023; ауторски пројекат бајкови-те адаптације „Црвенкапа“, комбинована техника; необјављено, 2025.
Добитница Државне награде за културу Естоније; Почасне листе ИБИ (IBBY) 2006; Плакете *Злајшној пера Београда* 2013; Дипломе годишњег међународног конкурса *Слика књиџе* у Москви, 2018; почасно признање Изложбе илустрација дечјих књига у Шарџи, 2019; Талинско међународно тријенале илустрација „Снага слике“, дипло-ма 2009, 2020.
Ágnes Mészöly, *Nap aranya, Hold ezüstje* (Agnes Meszoly, *The Sun's Gold, the Moon's Silver*), mixed media, published, TREND, Hungary, 2023; author's project of fairy addaptation „Little Red Riding Hood“, mixed media; unpublished, 2025.
Recipient of the Estonian State Cultural Award, IBBY Honour List, 2006; Plaque, the Golden Pen of Belgrade, 2013; Annual International Contest 'Image of the Book' - diploma, Moscow, 2018; Honorable Mention, Sharjah Exhibition for Children's Books Illustrations 2019; Tallinn International Illustrations Triennial "Power of Pictures", diploma 2009, 2020.
8 илустрација // 8 illustrations

ИРАН / IRAN

7. САЛИМЕХ БАБАХАН (1986)
SALIMEN BAVAKHAN (1986)
Хади Мохамади, *Снови, било блиски или далеки*, комбинована техника; у припреми за издавање, IRCHLI, Иран, 2025.
Финалисткиња Сајма дечје књиге у Болоњи (Изложба илустрато-ра, 2025, 2024, 2021), добитница награде „Слика књиге“ (Image of the Book 2024, 2023, 2021), уврштена на листу „Белих врана“ (White

Ravens) (2023), и лауреаткиња *Злајшној пера Београда* (2023, 2021).
Hadi Mohammadi, *Dreams, Whether Far or Near*, mixed media; to be published by IRCHLI, Iran, 2025.
Finalist, Bologna Children's Book Fair (Illustrators Exhibition, 2025, 2024, 2021), Winner of Image of the Book (2024, 2023, 2021), selected for White Ravens list (2023), and laureate of the *Golden Pen of Belgrade*, 2023, 2021).
6 илустрација // 6 illustrations

8. НАЈЛА МАХДАВИ АШРАФ (1981)
NAJLA MAHDAVI ASHRAF (1981)
Јусеф Гогоџ, *Сунџе у џуркменској Сахари*, комбинована техника: акрил и акварел; објављено, Канон – Институт за интелектуални развој деце и младих, 2023.
Финалиста изложбе илустратора на Сајму дечје књиге у Болоњи (2024, 2026), лауреат Медаље Фестивала дечје књиге у Шарџи (2013, 2025), и добитница награде жирија на такмичењу младих илустрато-ра *Golden Spinner* (2016).
Yousef Gogojh, *The Sun in Turkmen Sahara*, mixed media: acrylic and watercolor; published, Kanoon – Institute for the Intellectual Development of Children and Young Adults, 2023.
Finalist of the Bologna Children's Book Fair Illustrators Exhibition (2024, 2026), laureate of the Medal of the Sharjah Children's Book Festival (2013, 2025), and recipient of the Judges' Appreciation Award, *Golden Spinner* Young Illustrators Competition (2016).
8 илустрација // 8 illustrations

9. МАРИЈАМ МАХМУДИ МОГАДАМ (1986)
MARYAM MAHMOUDI MOGHADAM (1986)
Маријам Махмуди Могатам, *Све је сјајно на нашој фарми*, дигитал-ни акварел; необјављено, 2024.
Добитница награде за илустрацију на Сајму књига у Болоњи (2025), финалисткиња Сајма књига у Шарџи (2025) и финалисткиња такми-чења и-Џангл (iJungle) за илустрацију књиге (2025).
Maryam Mahmoudi Moghadam, *Everything Is Great on Our Farm*, digital watercolor; unpublished, 2024.
Winner illustrator at the Bologna Book Fair (2025), finalist at the Sharjah Book Fair (2025), and finalist at the iJungle Book Illustration Competition (2025).
6 илустрација // 6 illustrations

10. ХАЈАР МОРАДИ (1986)
HAJAR MORADI (1986)
Хајар Моради, *Змајева земља*, акрил; необјављено, 2023.
Добитница награде за илустрацију на Сајму дечје књиге у Болоњи (2025) и Шангајском међународном сајму дечје књиге (2023).
Hajar Moradi, *Dragon Land*, acrylic; unpublished, 2023.

Award-winning illustrator at the Bologna Children's Book Fair (2025) and Shanghai International Children's Book Fair (2023).
6 илустрација // 6 illustrations

11. МАХШИД РАГЕМИ (1984)
MAHSHID RAGHEMY (1984)
Махшид Рагхеми, *ТикТак*, (прича о радозналом дечаку који открива магију сатова), комбинована техника; необјављено, 2024; *Голубови мира* (прича о породици голубова мира која шири доброту и јединство), комбинована техника, необјављено, 2024.

Добитница је награде на такмичењу *Ај Даніл* илустрације 2024. године (сертификат захвалности); награде на *Злајшном Пинвил* такмичењу младих илустратора 2016; победница је *Шарџа шахми-чења* 2013, 2015. и 2016; награђивана на *Злајшном перу Беотрага* 2009, 2013. и 2021.

Mahshid Raghemi, *TikTak* (story of a curious boy discovering the magic of clocks), mixed media; unpublished, 2024; *Doves of Peace* (story of the Peace Dove family spreading kindness and unity), mixed media; unpublished, 2024.

Merit Award Winner I Jungle competition Illustration 2024 (Certificate of appreciation); has been Awarded the 2016 *Golden Pinwheel* Young Illustrations Competition; Winner for *Sharjah Competition*, 2013, 2015, 2016. Selected for Belgrade Competition (Certificate of appreciation) 2009, 2013, 2021.

4 илустрације // 4 illustrations

12. ШИДЕ СЕКАВАТИ (1989)
SHIDEN SEKHAVATI (1989)
Пајам Ебрахими, *Обичан дан у кафеу!* (пројекат илустроване књиге), комбинована техника; необјављено, 2025.

Изабрана за изложбу на Апила међународном конкурс илустрације (Шпанија, 2024).

Payam Ebrahimi, An Ordinary Day at the Café! (picture book project), mixed media; unpublished, 2025.

Selected for exhibition at Apila's International Illustration Contest (Spain, 2024).

4 илустрације // 4 illustrations

13. ГАЗАЛ ФАТОЛАХИ (1989)
GHAZAL FATOLLANI (1989)
Шахрзад Шахрџерди, *Махур*, Офг издавачка кућа – Фандог књиге, дигитална слика; необјављено, 2025.

Добитник Почасне листе ИББИ (IBBY) за илустрацију, Италија, 2023; награде Златна плакета на Бијеналу илустрације у Братислави, Словачка, 2021; финалисткиња Награде за илустрацију Челтнем, Енглеска, 2021.

Shahrzad Shahrjerdi, *Mahour*, Ofgh publication – Fandogh Books,

digital painting; unpublished, 2025. Recipient of the IBBY Honour List for Illustration, Italy, 2023; winner of the Golden Plaque at the Biennial of Illustrations Bratislava, Slovakia, 2021; and finalist of the Cheltenham Illustration Award, England, 2021.

8 илустрација // 8 illustrations

14. МАРАЛ ФОРУЗЕШ (1986)
MARAL FOROUZESH (1986)
Марал и Маздак Форузех, *Девојчица по имену Мари*, комбинована техника; необјављено, 2025; Деца која раде, комбинована техника; необјављено, 2024.

Добитница награде за илустрацију на Сајму дечје књиге у Болоњи (Италија, 2025), Међународног конкурса илустрације (Русија, 2025) и Награде за илустрацију дечје књиге у Шарџи (УАЕ, 2023).

Maral & Mazdak Forouzeh, *A Girl Named Mari*, mixed media, unpublished, 2025; Working Children, mixed media, unpublished, 2024.

Winner of the Bologna Children's Book Fair Illustration Award (Italy, 2025), International Illustration Contest (Russia, 2025), and Sharjah Children's Book Illustration Award (UAE, 2023).

4 илустрације // 4 illustrations

ИРСКА / IRELAND

15. МАРГАРЕТ АН САГС (1970)
MARGARET ANNE SUGGS (1970)
Маргарет Ен Сагс, *Прича о маслачку – алеџорија миџрације*, акварел, обојена оловка, дигитална дорада; објављено, Graffeg Books, 2024. *Робин и Пип*, акварел, обојена оловка; објављено, Graffeg Books, 2025.

Номинована за награду Јото Карнеги медаља за илустрацију (*Yoto Carnegie Medal for Illustration*), добитница награде Књига године за дечју сликовницу (*Book of the Year Award for Children's Picture Book*, 2016), и ушла у ужи избор програма Д Пиктус (dPictus) – Изложба необјављених сликовница (изложбе 2 и 3).

Margaret Anne Suggs, *The Dandelion's Tale – An Allegory of Migration*, watercolor, coloured pencil, digital finishing; published, Graffeg Books, 2024; *Robin and Pip*, watercolor, coloured pencil, published, Graffeg Books, 2025.

Nominated for the Yoto Carnegie Medal for Illustration, Winner of the 2016 Book of the Year Award for Children's Picture Book, and longlisted for the dPictus Unpublished Picture Book Showcase (Showcases 2 and 3).

2 илустрације // 2 illustrations

КАНАДА / CANADA

16. РАХА АМИНИ (1985)
RAHA AMINI (1985)
Раха Амини, *Зал и Симури – сцене 1–6* (лични пројекат), дигитална техника; необјављено, ауторски пројекат, 2025.

Изабрана за Изложбу илустрација дечје књиге у Шарџи (2019, 2024, 2025) и Интерконтинентално бијенале илустрације (2025).
Raha Amini, *Zal and Simurgh – scenes 1–6* (personal project), digital; unpublished, self-initiated, 2025.

Selected for the Sharjah Children's Book Illustration Exhibition (2019, 2024, 2025) and the Intercontinental Biennial of Illustration (2025).

8 илустрација // 8 illustrations

КОЛУМБИЈА / COLOMBIA

17. АНДРЕС РОДРИГЕС МОРЕНО (1980)
ANDRÉS RODRÍGUEZ MORENO (1980)
Андрес Родригес Морено, *Олово* (са Алфонсом Очоом, илустрована књига), скреч-техника; необјављено, Издавачка кућа Алборото, 2024–2025.

Изабран за *Ибberoамерички катшалоџ илустрације* (2024), ушао у ужи избор за Међународну награду за илустрацију *Hiii* (2025), и уврштен међу *100 изузетних илустрираних књига dPictus-a* (2025).

Andrés Rodríguez Moreno, *Plomo* (with Alfonso Ochoa, illustrated book), scratch technique; unpublished, Alboroto Ediciones, 2024–2025.

Selected for *Catálogo Iberoamericano de Ilustración* (2024), shortlisted for the *Hiii Illustration International Award* (2025), and included in *dPictus 100 Outstanding Picturebooks* (2025).

4 илустрације // 4 illustrations

ПОРТУГАЛ PORTUGAL

18. ЈОАНА ЛАТКА (1978)
JOANNA LATKA (1978)
Јоана Латка, *Културна агенда Еворе*, туш и дрвене боје; објављено у Општини Евора (Câmara Municipal de Évora), 2004; илустрација за кратку причу *Пријатељ* ауторке Маргариде С., туш и дрвене боје; необјављено, 2025. Добитница награде за цртеж Фондације Лузо-А-мерикана (Португалија, 2023) и финалисткиња награде Амадеу де Соуза-Кардозо (Португалија, 2020).

Joanna Latka, *Agenda Cultural de Évora*, ink and colored pencils; published, Câmara Municipal de Évora, 2004; Illustration for the short story *Friend* by Margarida C, ink and colored pencils; unpublished, 2025.

Winner of the *Luso-American Foundation Drawing Prize* (Portugal, 2023) and finalist of the *Amadeu de Souza-Cardoso Prize* (Portugal, 2020).
2 илустрације // 2 illustrations

РУМУНИЈА / ROMANIA

19. АНКА СМАРАНДАЧЕ (1979)
ANCA SMĂRÂNDACHE (1979)
Андреа Расучеану, *Чудесно пушовање вилењака Цимеша*, акрил на папиру; објављено, издавачка кућа за најмлађе – Хуманитас јуниор, 2023.

Похвала на Међународном салону дечје књиге (Кишињев, 2019) за *The Happy Prince* Оскара Вајлда, и изабрана за Бијенале илустрација у Братислави (2016, 2019, 2021).

Andreea Răsuceanu, *Uimitoarea călătorie a spiridușului Scorțisoară / The Amazing Journey of the Elf Cinnamon*, acrylic on paper; published, Humanitas Junior Publishing House, 2023.

Mention at the International Children's Book Salon (Chisinau, 2019) for *The Happy Prince* by Oscar Wilde, and selected for the Biennial of Illustrations Bratislava (2016, 2019, 2021).

2 илустрације // 2 illustrations

СЛОВЕНИЈА / SLOVENIA

20. МАРТА БАРТОЉ (1979)
MARTA BARTOLJ (1979)
Марта Бартољ, *Свака мала доброша*, комбинована техника; објављено у Кроникл букс (Chronicle Books), Сједињене Америчке Државе, 2018.

Дело је ушло у ужи избор за Светску награду за илустрацију (*World Illustration Awards*, 2019), увршћено је у каталог Бели гаврани (*White Ravens*, 2019), а њени радови су представљени на бројним међународним изложбама, укључујући и Сајам дечје књиге у Болоњи.

Marta Bartolj, *Every Little Kindness*, mixed media, published, Chronicle Books, USA, 2018.

Shortlisted for the *World Illustration Awards* (2019), included in the *White Ravens catalogue* (2019), and her works presented at numerous international exhibitions, including Bologna Children's Book Fair.
2 илустрације // 2 illustrations

21. АНДРЕЈА ГРЕГОРИЧ (1987)
ANDREJA GREGORIČ (1987)
Ана Душа, *Голи месец* (илустрација књиге), акрил на папиру, објављено, издавачка кућа Зала, 2025.

Специјално признање на Осмом хрватском међународном бијеналу илустрације; специјална похвала на Првом међународном бије-

налу илустрације у Каунасу (Литванија); специјална награда – 14. Словеначко бијенале илустрације (жири: Петра Черне Овен).
Ana Duša, *Goli mesec* (book illustration), acrylic on paper, published, Zala Publisher, 2025.
Special Recognition, Eighth Croatian International Biennial of Illustration; Special Mention, First International Kaunas Illustration Biennial (Lithuania); Special Prize – 14th Slovenian Biennial of Illustration (jury member Petra Černe Oven).
4 илустрације // 4 illustrations

22. ЕКАТЕРИНА КЛИМОВА (1994)
EKATERINA KLIMOVA (1994)
Екатерина Климова, *Твоје мамче*, дигитална илустрација, објављено, Самокат, Русија, 2025; *Црно-бели* (лични пројекат), мастило на папиру, необјављено, 2024.
Финалиста Сајма дечје књиге у Болоњи (2022), добитница награде *I Jungle Illustration Award* (2021) и лауреат Међународног конкурса за илустрацију и дизајн књига *Слика књиџе*.
Ekatarina Klimova, *Your cats*, digital illustration, published, Samokat, Russia, 2025; *Crno beli* (personal project), ink on paper, unpublished, 2024.
Finalist of the Bologna Children's Book Fair (2022), winner of the *I Jungle Illustration Award* (2021), and laureate of the International Competition for Illustration and Book Design *Slika knjige*.
10 илустрација // 10 illustrations

23. ПОЛОНА КОСЕЦ (1975)
POLONA KOSEC (1975)
Мојицеја Бонте, *Горишки славј*, илустрација књиге, акварел и обојене оловке, објављено, издавачка кућа Цељско Мохорово друштво, 2024.
Mojiceja Bonte, *Goriški slavček* (book illustration), watercolour and coloured pencils, published, Celjska Mohorjeva družba, 2024.
1 илустрација // 1 illustrations

24. ПОЛОНА ЛОВШИН (1973)
POLONA LOVŠIN (1973)
Ханс Кристијан Андерсен, *Девојчица са шибицама*, акрил; објављено, Снови издавачка кућа, 2021.
Номинована за награду Меморијална награда *Астрид Линдгрен* – АЛМА (2022), добитница Почасног признања на Међународној изложби илустрација *Три џуџи џри* (2022) и награде Заслуга Међународној изложби илустрација *Три џуџи џри* (2025).
Hans Christian Andersen, *The Little Match Girl*, acrylic; published, Sanje (Dreams) Publishing House, 2021.
Nominated for the *Astrid Lindgren Memorial Award* – ALMA (2022), Honourable Mention at the 3x3 International Illustration Awards Show

(2022), and Merit Award at the 3x3 International Illustration Awards Show (2025).
4 илустрације // 4 illustrations

25. АНАМАРИЈА ПОЦРЊИЧ (1997)
ANAMARIJA POCRNJIC (1997)
Анамарија Поцрњич, *Хвали море, грж' се краја* (мала збирка народних песама са хрватског приморја, илустрована књига-објекат), акварел и гваш; необјављено, 2025.
Anamarija Pocrnjic, *Praise the Sea, Keep at Bay* (a small collection of folk songs from the Croatian coast, illustrated book-object), watercolor and gouache; unpublished, 2025.
1 књига // 1 book

26. ПЕТРА ПРЕЖЕЉ (1975)
PETRA PREŽELJ (1975)
Петер Светина, *Осма књиџа бајки* (дечја књига), комбинована техника; објављено, КУД Међународна Савременост, Љубљана, 2024.
Добитница признања Хинко Смрекар на 10. Словеначком бијеналу илустрације (Љубљана, 2012), награде *Заслуџа* на 20. Међународном конкурс за илустрацију *Три џуџа џри* (Њујорк, 2023), и Почасног признања на 22. Међународном конкурс за илустрацију *Три џуџа џри* (Њујорк, 2025).
Peter Svetina, *Osma knjiga pravljic / The Eighth Book of Fairy Tales* (children's book), mixed technique; published, KUD Sodobnost International, Ljubljana, 2024.
Recipient of the Hinko Smrekar Accolade at the 10th Slovenian Biennial of Illustration (Ljubljana, 2012), Merit Award at the 20th International Illustration Awards Show 3x3 (New York, 2023), and Honourable Mention at the 22nd International Illustration Awards Show 3x3 (New York, 2025).
4 илустрације // 4 illustrations

27. ИРЕНА РЕЖЕК (1985)
IRENA REŽEK (1985)
Роња Швит: *Цукерфура* – дечја књига (радни наслови илустрација: *Цукерфура не може да заспи*; *Цукерфура – кућица на дрвету*), акварел и туш, у припреми за штампу, издавачка кућа Миш (Словенија), 2024.
Ronja Švit: *Cukerfura* – children's book (working titles of illustrations: *Cukerfura Can't Sleep*; *Cukerfura – Treehouse*), watercolor and ink, in preparation for print, Založba Miš (Slovenia), 2024.
2 илустрације // 2 illustrations

28. АЛЕНКА СПАЦАЛ (1975)
ALENKA SPACAL (1975)
Аленка Спацал, *Me ne zanima! / I'm Not Interested!*, акварел и акрил, објављено, Бајалка, Марибор, 2025.

Добитница награде ДЛУМ 2024 (Галерија Удружења ликовних уметника Марибора, 2025), награде *Merit* у категорији објављених књига – 3x3 *International Illustration Awards* (САД, 2023), и финалиста у категорији дечјих књига – Published – *Hiii Illustration* (2022).
Alenka Spacal, *Me ne zanima! / I'm Not Interested!*, watercolor and acrylic, published, Bajalka, Maribor, 2025.
Winner of the DLUM 2024 Award (Gallery of the Maribor Association of Fine Artists, 2025), *Merit Award* in the Books Published category – 3x3 *International Illustration Awards* (USA, 2023), and Finalist in the Children's Book – Published category – *Hiii Illustration* (2022).
3 илустрације // 3 illustrations

СРБИЈА / SERBIA

29. АНЂЕЛА АВРАМОВИЋ (2000)
ANĐELA AVRAMOVIĆ (2000)
Анђела Аврамовић, *Добра вештица*, дигитална илустрација, лични пројекат; необјављено, 2024; *Ушвара*, дигитална илустрација, лични пројекат; необјављено, 2024.
Anđela Avramović, *Dobra veštica*, digital illustration, personal project; unpublished, 2024; *Utvara*, digital illustration, personal project; unpublished, 2024.
2 илустрације // 2 illustrations

30. ИВАНА РАДЕНКОВИЋ БАЦКОВИЋ (1973)
IVANA RADENKOVIĆ BACKOVIĆ (1973)
Илустрације за *камиџу за уџис на курсеве шпанској језика, јесен–зима 2021*, оловка на папиру и дигитална дорада; објављено, Институт Сервантес у Београду и Амбасада Шпаније у Београду, 2021.
Illustrations for the *Spanish Language Course Enrollment Campaign, Fall–Winter 2021*, pencil on paper and digital editing; published by the Instituto Cervantes of Belgrade and the Embassy of Spain in Belgrade, 2021.
1 илустрација // 1 illustrations

31. ДРАГАН БОСНИЋ (1960)
DRAGAN BOSNIĆ (1960)
Драган Боснић, *Доушник*, комбинована техника (традиционална и дигитална), необјављено, 2025.
Добитник награде за дебитантску илустрацију на изложби „Златно перо Београда” (1984), *Велике напраге Србије за уметнички допринос* (2000), први добитник награде *Никола Миштровић Кокан за допринос српском стипију* коју додељује Дом културе Лесковац (2002), награде за најбоље остварење у домену класичног стрип језика на *Друтом међународном салону стипија у СКЦ-у* у Београду за стрип *Зашићо славују ивају само ноћу* по тексту Јована Јовановића Змаја (2004), као и награде *Михаило Валтровић* Музејског друштва Србије за ли-

ковно решење изложбе *Женска ојавља у Војводини* ауторке Катарине Новаковић (2006).
Dragan Bosnić, *Snitch*, mixed media (traditional and digital), unpublished, 2025.
Recipient of the award for debut illustration at the *Golden Pen* of Belgrade exhibition (1984), the *Grand Award of Serbia for artistic contribution* (2000), the first recipient of the *Nikola Mitrović Kokan award for contribution to Serbian comics*, presented by the Cultural Center of Leskovac (2002), the award for best achievement in the domain of classical comic language at the *Second International Comics Salon at the Student Cultural Center in Belgrade* for the comic “*Why Nightingales Sing Only at Night*” based on the text by Jovan Jovanović Zmaj (2004), as well as the “*Mihailo Valtrović*” award of the Museum Society of Serbia for the visual design of the exhibition *Women's Headwear in Vojvodina* by author Katarina Novaković (2006).
2 стрип - табле // 2 comic pages

32. ДУЊА БРАНОВАЧКИ (1985)
DUNJA BRANOVAČKI (1985)
Дуња Брановачки, *Конгломератни костиију* (циклус илустрација: *Ехо празних кошница*, *Јаме*, *Кршоле*), комбинована техника, необјављено, 2025. Добитница *Велике златне Форме* на Бијеналној изложби Форма 25 (2023) и Плакете 51. „Златног пера Београда“ - 16. међународног бијенала илустрације (2021).
Dunja Branovački, *Conglomerates of Bones* (illustration series: *Echo of Empty Beehives*, *The Pits*, *Tubers*), mixed media, unpublished, 2025.
Recipient of the *Grand Golden Forma Award* at the Biennial Exhibition Forma 25 (2023), and the Plaque of the 51st *Golden Pen of Belgrade* - 16th International Biennial of Illustration (2021).
3 илустрације // 3 illustrations

33. АНАМАРИЈА ВАРТАБЕДИЈАН (1974)
ANAMARIJA VARTABEDIJAN (1974)
Радиша Теофиловић, *Песме* (илустрације за збирку поезије: *Небо*, *Поклон*, *Свици у џами*, *Укради жељу*), калиграфски фломастер и дигитална илустрација, необјављено, пројекат, 2024.
Добитница похвале 54. Мајске изложбе за анимирани спот и књигу уметника *Замисли сунце ће оиет изаћи* (2023), награде *BookILL Fest* за илустрацију песничке књиге *Звијезда моја сна*, Нено Белан (2019), и награде за илустрацију књиге *Моје рокенрол небо* на Годишњој изложби Сликарско-графичке секције УЛУПУДС-а (2013).
Radiša Teofilović, *Poems* (illustrations *Sky*, *Gift*, *Fireflies in the Dark*, *Steal a Wish*, for a poetry book), calligraphy pen and digital illustration, unpublished, project, 2024.
Recipient of the Award of the 54th May Exhibition for the animated video spot and artist's book *Imagine the Sun Will Rise Again* (2023), *BookILL Fest* Illustration Award for the poetry book *The Star of My Dream*, Neno Belan (2019), and the Illustration

Award for *My Rock'n'Roll Sky*, Annual Exhibition of the Painting and Graphic Section of ULUPUDS (2013).
4 илустрације // 4 illustrations

34. ДАВИД ВАРТАБЕДИЈАН (1968)
DAVID VARTABEDIJAN (1968)
Давид Вартабедијан, *Оглазак Принца Таме* (илустрација за дневне новине Данас), фломастер, акварел, дигитална техника, објављено, Данас, 2025.
Добитник награде на Салону стрипа у Ваљеву (2019), ULUPUDS-наградe за илустрацију на Београдском сајму књига (2014) и награде за дечију књигу године на фестивалу Трг од књиге у Херцег Новом (2015).

David Vartabedijan, *Farewell to the Prince of Darkness* (illustration for daily newspaper Danas), felt-tip pen, watercolor, digital, published, Danas, 2025.
Recipient of the Award at the Comics Salon in Valjevo (2019), the ULUPUDS Illustration Award at the Belgrade Book Fair (2014), and the Award for Children's Book of the Year at the Trg od Knjige Festival in Herceg Novi (2015).
1 илустрација // 1 illustration

35. МАЈА ВЕСЕЛИНОВИЋ (1973)
MAJA VESELINOVIĆ (1973)
Маја Веселиновић, *Шта све можеш кад си кишобран*, илустрације из ауторске сликовнице, комбинована техника, (у припреми за објављивање), Креативна мрежа, Загреб, 2025.
Добитница награде *Невен* за најбоље илустровану књигу за децу, Београд 2017; награде УЛУПУДС-а на *Јодишњој изложби сликарско-графичке секције* 2021; плакете *Међународној Златној пера Београда*, 2019.

Maja Veselinović, *All the Things You Can Do When You're an Umbrella*, illustrations from the author's picture book, mixed media, (in preparation for publication), Kreativna mreža, Zagreb, 2025.
Winner of the Neven Award for the Best Illustrated Children's Book, Belgrade, 2017; the ULUPUDS Award at the Annual Exhibition of the Painting and Graphics Section, 2021; and the Plaque of the International Golden Pen of Belgrade, 2019.
8 илустрација // 8 illustrations

36. МАРИНА ВЕСЕЛИНОВИЋ (1981)
MARINA VESELINOVIĆ (1981)
Марина Веселиновић, *Дом је тамо где је чојор* (илустрација дечје књиге), комбинована техника; објављено, Пчелица, 2025.
Добитница похвале „Златног пера Београда“ (2019).
Marina Veselinović, *Home Is Where the Pack Is* (children's book illustration), mixed media; published, Pčelica, 2025.
Recipient of the Commendation of the Golden Pen of Belgrade (2019).
2 илустрације // 2 illustrations

37. НИКОЛА ВИТКОВИЋ (1976)
NIKOLA VITKOVIĆ (1976)
Никола Витковић, *Шуњала* (ауторски пројекат), акварел, необјављено, 2024.
Nikola Vitković, *The Sneaky Ones* (author's project), watercolor, unpublished, 2024.
3 илустрације // 3 illustrations

38. ЈАКША ВЛАХОВИЋ (1977)
JAKŠA VLAHOVIĆ (1977)
Јакша Влаховић, *150 година од рођења Руголфа Арчибалда Рајса*, пригодна поштанска марка, Пошта Србије, 2025; *80 година од ослобођења Београда и Србије, пригодна поштанска марка, Пошта Србије, 2024; 100 година кошарке у Србији*, пригодна поштанска марка, Пошта Србије, 2023.

Добитник Специјалне награде за стрип на Међународном фестивалу хумора и сатире „Златна кацига“ (Крушевац, 2007), Гран прија на Међународном конкурс карикатуре „Александар Клас“ (2011) и Гран прија на Међународном конкурс карикатуре „In Vino Veritas“ (Вршац, 2015).

Jakša Vlahović, *150 Years Since the Birth of Rudolf Archibald Reiss*, (commemorative postage stamp, Post of Serbia, 2025); 80 godina od oslobođenja Beograda i Srbije (commemorative postage stamp, Post of Serbia, 2024); 100 godina košarke u Srbiji (commemorative postage stamp, Post of Serbia, 2023).
Winner of the Special Prize for Comics at the International Festival of Humor and Satire “Zlatna kaciga” (Kruševac, 2007), the Grand Prix at the International Caricature Competition “Aleksandar Klas” (2011), and the Grand Prix at the International Caricature Competition “In Vino Veritas” (Vršac, 2015).
3 илустрације // 3 illustrations

39. ЈУГОСЛАВ ВЛАХОВИЋ (1949)
JUGOSLAV VLAHOVIĆ (1949)
Перо Самарџија, *Овога ми вина*, илустрације: *Арлекин вина, Сјоменик чаши, Срце левкови, Веселје 4; ЦГД, Прометеј, Нови Сад, 2024.*
Добитник је бројних награда и признања, више од стотину, за илустрацију, карикатуру и графички дизајн, међу којима су: Пјерова награда, награда Браће Карић, Ајдин Доган Вакф (Aydin Doğan Vakfı), Крејон де Порселен (Crayon de Porcelaine), Сатирикон Легница (Satyrykon Legnica) и друге.

Његови радови налазе се у Музеју савремене уметности и Музеју примењене уметности у Београду, као и у бројним иностраним музејима и збиркама — у Базелу, Габрову, Бону и Паризу.
Pero Samardžija, *By This Wine*, illustrations: *Arlequin of Wine, Monument to the Glass, Heart Funnels, Joy 4; CGD, Prometej, Novi Sad, 2024.*
He is the recipient of numerous awards and honors — over one hundred — for illustration, caricature, and graphic design, including the

Pjer Award, the Karić Brothers Award, the Aydin Doğan Vakfı Prize, the Crayon de Porcelaine, the Satyrykon Legnica Award, among others.
His works are held in the Museum of Contemporary Art and the Museum of Applied Arts in Belgrade, as well as in several international museums and collections in Basel, Gabrovo, Bonn, and Paris.
4 илустрације // 4 illustrations

40. СЕНКА ВЛАХОВИЋ (1985)
SENKA VLAHOVIĆ (1985)
Сенка Влаховић, *Слика, женска* (илустрације: *Не бој се; Душа и Дух; Грани, Сунце*; акрил на платну, ауторски пројекат, необјављено).
Добитница Награде УЛУПУДС-а на Сајму књига у Београду 2015. за теоријску књигу *Видео-илустрација књије*, као и Годишње награде УЛУПУДС-а за 2017. и 2020. годину.

Senka Vlahović, *Female image* (illustrations: *Do Not Be Afraid; Soul and Spirit; Branches, Sun*; acrylic on canvas, author's project, unpublished).
Recipient of the ULUPUDS Award at the Belgrade Book Fair in 2015 for the theoretical book *Video Illustration of the Book*, as well as the ULUPUDS Annual Awards for 2017 and 2020.
3 илустрације // 3 illustrations

41. МАЈА ВУЧКОВИЋ (1982)
MAJA VUČKOVIĆ (1982)
Астрид Линдгрен, *Пипи Дуја Чараја*, комбинована техника: пастел и акварел; необјављено, рад у оквиру мастер студија, 2023.
Astrid Lindgren, *Pippi Longstocking*, mixed media: pastel and watercolor; unpublished, Master's project, 2023.
1 илустрација // 1 illustration

42. АНА ГРИГОРЈЕВ (1974)
ANA GRIGORJEV (1974)
Урош Петровић, *Тајновиће бајке (Бајка о Легемону и Зачарана сирава)*, дигитална техника, објављено, Лагуна, 2024.
Добитница Награде УЛУПУДС-а на 56. Међународном београдском сајму књига (2013), „Доситејевог пера“ за илустрацију књиге *Снежна краљица* (2014) и Дипломе Сликарско-графичке секције УЛУПУДС-а за илустрацију (2014).

Uroš Petrović, *Mysterious Fairy Tales (The Fairy Tale of Ledemonu and The Enchanted Device)*, digital technique, published, Laguna, 2024.
Recipient of the ULUPUDS Award at the 56th International Belgrade Book Fair (2013), the “Dositej's Pen” Award for the illustration of *The Snow Queen* (2014), and the Diploma of the Painting and Graphic Section of ULUPUDS for Illustration (2014).
4 илустрације // 4 illustrations

43. ДАРКО ГРКИНИЋ (1974)
DARKO GRKINIĆ (1974)
Дарко Гркинић, илустрације: *Заборављена богиња и Заборављени бој*, комбинована техника; необјављено, 2024.
Darko Grkinić, *Forgotten Goddess and Forgotten God*, mixed media; unpublished, 2024.
2 илустрације // 2 illustrations

44. МАЈА ГУЗИНА (1972)
MAJA GUZINA (1972)
Маја Гузина Миколчевић, *Ђавоља ђосла*, дигитална техника; необјављено, ауторски пројекат, 2024.
Maja Guzina Mikolčević, *Devil's Business*, digital technique; unpublished, author's project, 2024.
1 илустрација // 1 illustrations

45. МАРИЈА ДОКМАНОВИЋ ВЛАХОВИЋ (1978)
MARIJA DOKMANOVIĆ VLAHOVIĆ (1978)
Марија Докмановић Влаховић, *Заштитањене животињске врсте*, пригодна поштанска марка, Пошта Србије, 2023.
Добитница награде „Златни осмех“ НИН-а за карикатуру у графичкој техници (2004), III награде за карикатуру *Пјер* (2007), као и специјалне награде на Међународном конкурс карикатуре *Насредин Хоџа* у Турској (2009).
Marija Dokmanović Vlahović, *Protected Animal Species*, commemorative postage stamp, Post of Serbia, 2023.
Winner of the “Golden Smile” Award of NIN for caricature in graphic technique (2004), the 3rd Prize for caricature *Pjer* (2007), and the Special Prize at the International Caricature Competition *Nasreddin Hodja*, Turkey (2009).
1 илустрација // 1 illustration

46. КАТАРИНА ДРАГУТИНОВИЋ РОЧЕЛА (1975)
KATARINA DRAGUTINOVIĆ ROČELA (1975)
Катарина Рочела, *колекција Адвенџале*, акварел и дигитална техника; АГФ, 2025.
Katarina Roccella, *Adventale collection*, watercolor and digital technique, AGF, 2025.
1 илустрација на папиру и 1 илустрација рађена таписеријом // 1 illustration on paper and 1 illustration executed as a tapestry

47. ТИЈАНА ЂАПОВИЋ (1977)
TIJANA ĐAPOVIĆ (1977)
Вера Миланковић, *С оне стране музике*, дигитална техника; необјављено, 2025.
Vera Milanković, *Beyond Music*, digital technique; unpublished, 2025.
1 илустрација // 1 illustration

48. АЛЕКСАНДАР АЦА ЂОРЂЕВИЋ (1972)
ALEKSANDAR ACA ĐORĐEVIĆ (1972)
Речник неких важних и неких мање важних ствари, од А до Ш, комбинована техника: оловка, туш, акварел; необјављено; ауторски пројекат рађен према књизи *Значење речи и појмова – Речник српскохрватској књижевној језика*, Матице српске, 1967.
Добитник Плакете 52. *Златној пера Београда* – УЛУПУДС (2023); I награде за портрет-карикатуру „Ранко Гузина“ на 55. Пјер-у, међународном конкурс за најбољу новинску карикатуру Вечерњих новости (2022).
A Dictionary of Some Important and Some Less Important Things, from A to Z, mixed media: pencil, ink, watercolor; unpublished. Author's project based on the book *The Meaning of Words and Terms – Dictionary of Serbo-Croatian Literary Language*, Matica srpska, 1967.
Recipient of the Plaque of the 52nd Golden Pen of Belgrade – ULUPUDS (2023); First Prize for Portrait Caricature *Ranko Guzina* at the 55th Pjer, International Competition for the Best Press Caricature by Večernje novosti (2022).
4 илустрације // 4 illustrations

49. КАТАРИНА КЕТИ ЗАХАРЈЕВ (1990)
KATARINA KETI ZAHARYEV (1990)
Кети Захаријев, *Баба зна*, ауторски пројекат, дигитална илустрација; објављено – изложбени каталог; Галерија „Кула“, Цетињска, Београд, 2025.
Keti Zaharijev, *Grandma Knows*, author's project, digital illustration; published – exhibition catalogue; Gallery *Kula*, Cetinjska, Belgrade, 2025.
4 илустрације // 4 illustrations

50. МАРИЈА МАША ЈОВАНОВИЋ (1983)
MARIJA MAŠA JOVANOVIĆ (1983)
Марија Ристић, *Ејска илустрација*, (илустрација за српску јуначку народну песму *Цар Лазар и царица Милица*), комбинована техника; објављено у изложбеним каталозима: *Ејска илустрација – 100 година од првој издања књиџе* „Српске народне јуначке песме (са сликама)“, Дом Војске Србије, Београд (2023); Српски културни центар „Иво Андрић“, Пекинг, Кина (2024); УЛУПУДС и Амбасада Републике Србије у Грчкој, Атина (2025).
Marija Ristić, *Epic Illustration*, (illustration for the Serbian epic folk poem *Tsar Lazar and Tsaritsa Milica*), mixed media; published in the exhibition catalogues: *Epic Illustration – 100 Years since the First Edition of the Book “Serbian Epic Poems (with Images)”*, Army Hall, Belgrade (2023); Serbian Cultural Centre “Ivo Andrić”, Beijing, China (2024); ULUPUDS and the Embassy of the Republic of Serbia in Greece, Athens (2025).
1 илустрација // 1 illustration

51. АНДРЕЈА ЈОВИЋ (1977)
ANDREJA JOVIĆ (1977)
Андреја Јовић, ауторски пројекат, цртеж у оловци, необјављено, 2025.
Andreja Jovic, author's project, pencil drawing, unpublished, 2025.
1 илустрација // 1 illustration

52. ВЕСНА КАТАНИЋ (1984)
VESNA KATANIĆ (1984)
Илустрација за ауторски текст *Љубав* у магазину *ELLE*, дигитални колаж, објављено у фебруарском броју 2021; серија илустрација *Још једна миленијалска сумња*, дигитална илустрација, ауторска серија, 2022.
Illustration for the author's text *Love* in *ELLE* magazine, digital collage; published in the February 2021 issue; illustration series *Another Millennial Doubt*, digital illustration; author's series, 2022.
3 илустрације // 3 illustrations

53. МИЛИЦА КОЈОВИЋ (1984)
MILICA KOJOVIĆ (1984)
Портрет *Марије Дзеисле*, илустрација за часопис *Домузиме*, дигитална графика; објављено, издавач: Валоду маја (Кућа језика), Рига, Летонија, 2024.
Portrait of *Marija Dzeisle*, illustration for the magazine *Domuzime*, digital graphic; published, Valodu māja, Riga, Latvia, 2024.
1 илустрација // 1 illustration

54. ИРИНА КОНДИЋ (1973)
IRINA KONDIĆ (1973)
Ирина Кондић, *Лиза Минели*, комбинована техника, 2024.
Irina Kondić, *Liza Minelli*, mixed media, 2024.
1 илустрација // 1 illustration

55. СЛАВКО КРУНИЋ (1974)
SLAVKO KRUNIĆ (1974)
Мирјана Огњановић, *Управа неукљаних часићи* (илустрације *Бигер Марија*, *Пајшон кабарса*), акрилик на платну, објављено, Београд: Академска књига, 2022; илустрације за приче Сање Домазет (илустрације *Прецусоловка*, *Сойсшвеница мача са две оштрице*, *Вешроловка*), акрилик на платну, објављено; илустрација *Приповедач* за омот ЦД издања бенда *Deep Steady* у издању СКЦНС, акрилик на платну, 2023.
Добитник бројних награда, међу којима су: Награда Витез Србије (Златибор, 2023), Награда УЛУПУДС-а на Међународном београдском сајму књига за издавачки подухват за књигу *Управа неукљаних часићи* (2023), Прва награда колоније Коло (Требиње, 2021), Награда жирија *Умешности и вино* (Опленац, 2019), Откупна награда *Ex Tempore* (Пиран, Словенија, 2015, 2017) и Велика откупна награда *Ex*

Tempore (Пиран, Словенија, 2016), Почасна награда *Palm Award* (Art Domain Group, Лајпциг, Немачка, 2014), Награда Новосадског сајма књига за најбољу илустрацију прозне књиге (2014) и *Гран при Милене Павловић Барили* (2013).
Mirjana Ognjanović, *The Bureau of Untarnished Honors* (illustrations *Bieder Maria*, *The Patron of the Cabaret*), acrylic on canvas, published, Belgrade: Akademaska knjiga, 2022; illustrations for stories by Sanja Domazet (*The Throne Usurper*, *The Mistress of the Double-Edged Sword*, *The Wind Catcher*), acrylic on canvas, published; illustration *Storyteller* for the CD cover of the band *Deep Steady*, released by SKCNS, acrylic on canvas, 2023.
Recipient of numerous awards, including: *Knight of Serbia Award* (Zlatibor, 2023); *ULUPUDS Award at the International Belgrade Book Fair for publishing achievement* for the book *The Bureau of Untarnished Honors* (2023); *First Prize of the Kolo Art Colony* (Trebinje, 2021); *Art and Wine Jury Award* (Oplenac, 2019); *Purchase Award Ex Tempore* (Piran, Slovenia, 2015 and 2017); *Grand Purchase Award Ex Tempore* (Piran, Slovenia, 2016); *Honorary Palm Award* (Art Domain Group, Leipzig, Germany, 2014); *Novi Sad Book Fair Award for Best Illustration of a Prose Book* (2014); and the *Grand Prix Milena Pavlović Barili* (2013).
7 илустрација // 7 illustration

56. БОРИС КУЗМАНОВИЋ (1980)
BORIS KUZMANOVIĆ (1980)
Илустрација *Ћутибајка* за ауторски текст Владимира Вукомановића, објављено у издању Службеног гласника, 2024.
Добитник је бројних награда за илустрацију и уметничко обликовање књига, међу којима су награда *Бојдан Кршић* (2019, 2022, 2023), награда *Невен* (2012, 2022, 2024), награда *Доситејево перо* (2010), награда *Златно перо Београда* (2003), више награда УЛУПУДС-а (2010, 2019, 2022, 2023), као и престижно међународно признање *The White Raven* (Међународна библиотека за децу, Минхен, 2019. и 2022), које се додељује за изузетна остварења у области књижевности и илустрације за децу.
Illustration *Ćutibajka* for an original text by Vladimir Vukomanović, published by Službeni glasnik, 2024.
He is the recipient of numerous awards for illustration and book design, including the *Bogdan Kršić Award* (2019, 2022, 2023), *Neven Award* (2012, 2022, 2024), *Dositejevo Pero Award* (2010), *Golden Pen of Belgrade Award* (2003), multiple ULUPUDS Awards (2010, 2019, 2022, 2023), as well as the prestigious international recognition *The White Raven* (International Youth Library, Munich, 2019 and 2022), granted for outstanding achievements in the field of children's literature and illustration.
4 илустрације // 4 illustrations

57. ДРАГАНА КУПРЕШАНИН (1982)
DRAGANA KUPREŠANIN (1982)
Драгана Купрешанин, *Са странице мој дневника о лешу* (из пројекта *Садашњост-прошлост*), Гете институт, Београд, 2023–2024; комбинована техника – фломастер, дигитална штампа на паус папиру, објекти / артефакти: керамика, стакло, публикације, морска лаванда; објављено, Гете институт, Београд, 2023–2024).
Добитница Међународног Златног пера Београда (50. Златно перо Београда – 15. Међународно бијенале илустрације, Београд, 2019), Гран прија 17. Међународног салона стрипа (Београд, 2019) и Специјалне награде жирија за иновацију у стрип уметности на 17. Међународном салону стрипа (Београд, 2019).
Dragana Kuprešanin, *From the Page of My Summer Diary* (from the project *Present-Past*, Goethe-Institut Belgrade, 2023–2024; mixed media – marker, digital print on tracing paper, objects / artifacts: ceramics, glass, publications, sea lavender; published, Goethe-Institut Belgrade, 2023–2024).
Recipient of the International Golden Pen of Belgrade (50th Golden Pen of Belgrade – 15th International Biennial of Illustration, Belgrade, 2019), the Grand Prix of the 17th International Comic Salon (Belgrade, 2019), and the Special Jury Award for Innovation in Comics Art at the 17th International Comic Salon (Belgrade, 2019).
2 илустрације // 2 illustrations

58. ДАНИЛО ЛАЛОВИЋ (1998)
DANILO LALOVIĆ (1998)
Клајв Баркер, *Паклено срце Кабал*, едиција *Црна Мачка*, објављено, Орфелин издаваштво, 2025, дигиталне илустрације: *Зло са овога светла и На њрату бруиалности*.
Добитник награда: Најуспешнији цртеж – студија (Академија уметности у Новом Саду, 2017/2018), Најуспешнији уметнички рад из области илустрације (Академија уметности у Новом Саду, 2020/2021).
Clive Barker, *Hellraiser and Cabal*, *Black Cat* edition, published by Orfelin Publishing, 2025, digital illustrations: *Evil of This World and On the Threshold of Brutality*.
Recipient of the following awards: *Most Successful Drawing – Study* (Academy of Arts in Novi Sad, 2017/2018) and *Most Successful Art Work in the Field of Illustration* (Academy of Arts in Novi Sad, 2020/2021).
2 илустрације // 2 illustrations

59. БОГДАН МАКСИМОВИЋ (1980)
BOGDAN MAKSIMOVIĆ (1980)
Линдзи Питерсен, *Аватари Новој гоба*, Калиопини зупчаници, дигитална техника; објављено, Линдзи Пит, 2023.
Lindsay Petersen, *Avatars of the New Age*, Calliope's Gears, published, 2023; digital technique.
1 илустрација // 1 illustration

60. ТАЊА МИЛАТОВИЋ (1984)
TANJA MILATOVIĆ (1984)
Весна Живковић, *Слова на живом пјеску*, илустрација *Вирџинија Вулф*, дигитални коаж, објављено, Политикин Забавник, 2025; *Без саобраћајне јужве*, дигитални коаж, објављено, Политикин Забавник, 2023.
Почасна диплома 49. Златног пера Београда.
Vesna Živković, *Words on Living Sand*, illustration: Virginia Woolf, digital collage, published in Politikin Zabavnik, 2025; *Without Traffic Jam*, digital collage, published in Politikin Zabavnik, 2023.
Honorary Diploma of the 49th Golden Pen of Belgrade.
2 илустрације // 2 illustrations

61. НЕВЕНА МИЛОВАНОВИЋ (1963)
NEVENA MILOVANOVIĆ (1963)
Вирџинија Вулф, *Таласи*, акварел; објављено, Лагуна, 2024.
Virginia Woolf, *The Waves*, watercolor; published, Laguna, 2024.
2 илустрације // 2 illustrations

62. МАЊА РАДИЋ МИТРОВИЋ (1982)
MANJA RADIĆ MITROVIĆ (1982)
Зорица Нобл, *Сујер загади*, *Сујер шрећаци*, дигитална техника; објављено, Креативни центар, 2023.
Zorica Nobl, *Super zadaci*, *Super trećaci*, digital illustration; published, Kreativni Centar, 2023.
6 илустрација // 6 illustrations

63. БИЉАНА МИХАЈЛОВИЋ (1978)
BI LJANA MIHAJLOVIĆ (1978)
Маја Кораксић, *Цвети који је умео да се рагује*, дигитална илустрација, објављено, ИК Пчелица, 2024.
Добитница II награде „Захарије Орфелин” за најлепшу књигу (Новосадски сајам књига, 2025), Дипломе за илустровање књига за децу (УЛУПУДС, 67. Међународни београдски сајам књига, 2024) и Дипломе за ликовну и графичку опрему едиције (УЛУПУДС, 64. Међународни београдски сајам књига, 2019).
Maja Koraksić, *The Flower that Knew How to Rejoice*; digital illustration, published, Pčelica Publishing House, 2024.
Winner of the 2nd Prize “Zaharije Orfelin” for the Most Beautiful Book (Novi Sad Book Fair, 2025), Diploma for Children’s Book Illustration (ULUPUDS, 67th International Belgrade Book Fair, 2024), and Diploma for Visual and Graphic Design of an Edition (ULUPUDS, 64th International Belgrade Book Fair, 2019)
4 илустрације // 4 illustrations

64. МИЛАН МИШИЋ (1982)
MILAN MIŠIĆ (1982)
Милан Мишић, *Омаж Мебијусу 01-03*, традиционална и дигитална техника; необјављено, 2025.
Добитник Награде спонзора на Салону стрипа (2024).
Milan Mišić, *Möbius Tribute 01-03*; traditional and digital technique; unpublished, 2025.
Recipient of the Sponsor’s Award at the Belgrade Comic Salon (2024).
3 илустрације // 3 illustrations

65. ДРАГИЦА НИКОДИНОВИЋ (1986)
DRAGICA NIKODINOVIĆ (1986)
Сарадња брендова *Мини Србија* и *Хиџиџрам*, назив пројекта: *Dream Big, Love Bigger* (Сањај велико, воли још више), дигитална техника, објављено, клијент: *Мини Србија* и *Хиџиџрам*, 2025.
Collaboration between the brands *Mini Serbia* and *Hipigram*, project title: *Dream Big, Love Bigger*, digital technique, published, client: *Mini Serbia* and *Hipigram*, 2025.
1 илустрација // 1 illustration

66. ТИЈАНА НИКОЛИЋ ПЕТРОВИЋ (1987)
TIJANA NIKOLIĆ PETROVIĆ (1987)
Тијана Николић Петровић, *Виџиз: Аванџуре из ђојаса астероида* (књига 2), дигитални цртеж, објављено, Амазон, 2024.
Добитник награде Најбоља илустрација на Другом међународном бијеналу (Меморијална галерија „Душан Старчевић“, Смедеревска Паланка, 2016).
Tijana Nikolić Petrović, *Wiggles: The Adventures From the Asteroid Field* (Book 2), digital drawing, published, Amazon, 2024.
Recipient of the award *Best Illustration* at the Second International Biennial (Memorial Gallery ‘Dušan Starčević’, Smederevska Palanka, 2016).
2 илустрације // 2 illustrations

67. ЈЕЛЕНА НИКОЛИШ (1971)
JELENA NIKOLIŠ (1971)
Харуки Мураками, *Окорела земља уга и крај светла*, цртеж, не-објављено, 2025.
Haruki Murakami, *Hard-Boiled Wonderland and the End of the World*, drawing, unpublished, 2025.
1 илустрација // 1 illustration

68. ДАРКО ПАЈЧИН (1978)
DARKO PAJČIN (1978)
Ханс Кристијан Андерсен, акварел, необјављено, 2025.
Добитник награде Меморијална плакета за стрип (Лексовац, 2003), награде *Полиџикиној Забавника* за илустрацију на 44. „Златном перу Београда“ за илустрацију *У Османском царшћиву*.

Hans Christian Andersen, watercolor, unpublished, 2025.
Recipient of the Memorial Plaque for Comics (Leskovac, 2003) and the *Politika’s Zabavnik* Award for Illustration at the 44th Golden Pen of Belgrade for the illustration “In the Ottoman Empire.”
1 илустрација // 1 illustration

69. ЗОРАН ПАНТЕЛИЋ (1961)
ZORAN PANTELIĆ (1961)
Зоран Л. Пантелић, *Немогући градови; Свемогући градови*; вињете 10 x 10 cm, комбинована техника, необјављено, 2025.
Zoran L. Pantelić, *Impossible Cities; Omnipotent Cities*; vignettes 10 × 10 cm, mixed media, unpublished, 2025.
2 илустрације // 2 illustrations

70. АНА ПЕТРОВИЋ (1981)
ANA PETROVIĆ (1981)
Иван Антић, *О tempora, о mores!* (илустрација *Замишљени пријатељ*), графитна оловка на папиру, објављено, Дом културе Студентски град, 2023.
Добитник награде за најбољу фото – илустрацију књиге на BookIII Fest-у 2019.
Ivan Antić, *O tempora, o mores!* (illustration “Imaginary Friend”), graphite pencil on paper, published, Dom kulture Studentski grad, 2023.
Awarded for *Best Photo Illustration of a Book* at *BookIII Fest* 2019.
1 илустрација // 1 illustration

71. МАРИЈА ПОПОВИЋ (1976)
MARIJA POPOVIĆ (1976)
Самопромоција, илустрације настале као реакција на студентске и грађанске протесте, дигитална илустрација, Инстаграм објављивање, 2025; *30 година пада у Србији*, дигитална илустрација, објављено, Дански савет за избеглице, 2024.
Self-promotion, illustrations created as a response to student and civil protests, digital illustration, Instagram publication, 2025; *30 Years of Work in Serbia*, digital illustration, published, Danish Refugee Council, 2024.
2 илустрације // 2 illustrations

72. МИЛИЦА РАДОСАВЉЕВИЋ (1977)
MILICA RADOSAVLJEVIĆ (1977)
Admiration of the ruins (*Дивљење рушевинама*), приватни пројекат, туш на папиру и Photoshop, необјављено, 2025.
Admiration of the Ruins, private project, ink on paper and Photoshop, unpublished, 2025.
6 илустрација // 6 illustrations

73. САЊА САВИЋ СТРАКА (1976)
SANJA SAVIĆ STRAKA (1976)
Сања Савић Страка и Зоран Страка, *Кишобран*, комбинована техника; необјављено, 2025.
Добитник Специјалне награде за студентски анимирани филм на међународном фестивалу „Балканима» 2009.
Sanja Savić Straka and Zoran Straka, *Umbrella*, mixed media, unpublished, 2025.
Awarded the *Special Prize for a Student Animated Film* at the international festival “Balkanima” in 2009.
3 илустрације // 3 illustrations

74. НАДА СЕРАФИМОВИЋ (1985)
NADA SERAFIMOVIĆ (1985)
Часопис *Невен*, насловне илустрације инспирисане темом броја, комбинована техника; објављено, НСДКЦ Нови Сад, 2023–2025.
Добитница Годишње награде за 2022. и Специјалне награде дечјег жирија на БИБИАНА 2023.
Neven Magazine, cover illustrations inspired by the issue theme, mixed media; published, NSDKC Novi Sad, 2023–2025.
Recipient of the Annual Award 2022 and the Special Award of the Children’s Jury at BIBIANA 2023.
2 илустрације // 2 illustrations

75. ВЛАДИМИР СИВЦЕВИЧ (1972)
VLADIMIR SIVCEVIĆ (1972)
Владимир Сивцевич Волођа, *Миџска бића сшапе срјске релиџије*, комбинована техника; необјављено, Народни музеј Ужице, 2024; *Низак видиковац*, комбинована техника; 2024; *Тоштем иџице – иовешарац слева*, цртеж тушем, објављено онлајн, 2025.
Vladimir Sivtsevich Volodja, *Mythical Creatures of the Old Serbian Religion*, mixed media; unpublished, National Museum Užice, 2024; *Low Viewpoint*, mixed media, 2024; *Bird Totem – Breeze from the Left*, ink drawing, published online, 2025.
4 илустрације // 4 illustrations

76. МИЛОШ СЛАВКОВИЋ (1979)
MILOŠ SLAVKOVIĆ (1979)
Милош Славковић, *Playstudios* (*Плејсџудиос*), дигитална илустрација; објављено, 2023–2024; *Краљице рајна са Руна / Глоријан Дир*, дигитална илустрација; необјављено.
Добитник Специјалне награде *Полиџикиној Забавника* на „Златном перу Београда“, Селекције магазина *Сјекшрум* и Гран прија „Салона стрипа“ у Београду.
Miloš Slavković, *Playstudios*, digital illustration; published, 2023–2024; *War Queens of Roon / Glorian Dear*, digital illustration; unpublished.
Recipient of the Special Award of *Politikin Zabavnik* at the Golden

Pen of Belgrade, selected in *Spectrum* magazine, and Grand Prix of the Belgrade Comics Salon.

1 табла кадрова из различитих стрипова // 1 panel composed of frames from various comics

77. МАРТА СТАНОЈЛОВИЋ (2002)
MARTA STANOJLOVIĆ (2002)
Марта Станојловић, *Планине*, дигитална илустрација; необјављено, 2025.
Marta Stanojlović, *Mountains*, digital illustration; unpublished, 2025.
1 илустрација // 1 illustration

78. ДАНИЦА СТОЈАНОВИЋ (1994)
DANICA STOJANOVIĆ (1994)
Даница Стојановић, *Златокоса и ѝрини*, дигитална илустрација; необјављено, 2025; *Баба Љуба*, дигитална илустрација; необјављено, 2025.
Добитница награде за плакат на Студентској изложби фестивалског плаката за Интернационални фестивал позоришта у Суботици (2016) и награде за илустрацију на конкурс за изложбу радова *Ивенсџар* (Вечерња звезда / Evenstar) фестивала фантастике, Београд (2014).
Danica Stojanović, *Rapunzel and the Prince*, digital illustration; unpublished, 2025; *Grandma Ljuba*, digital illustration; unpublished, 2025.
Recipient of the Poster Award at the Student Festival Poster Exhibition for the International Theater Festival in Subotica (2016) and the Illustration Award at the Evenstar Festival of Fantasy competition, Belgrade (2014).
2 илустрације // 2 illustrations

79. ДАРКО СТОЈАНОВИЋ (1991)
DARKO STOJANOVIĆ (1991)
Херојски љуџи: Раџник, Adobe Photoshop; објављено у Brotherwise Games, 2024. Илустрација за игру улога у свету Космира (*Cosmere Role Playing Game*) по књигама Брендона Сандерсона, под арт-дирекцијом Кети Пејн и Џонија О'Нила; *Светшковица*, насловна страна за роман Предрага Јокића; Adobe Photoshop; објављено, Порталибрис, 2023.
Добитник награде „Никола Митровић Кокан“ на Балканској смотри младих стрип аутора (Лесковац) и признања на „Freak Wars“ конвенцији фантастике (Мадрид).
Heroic Path: The Warrior, Adobe Photoshop; published, Brotherwise Games, 2024. Illustration for the *Cosmere Role Playing Game* based on

the books by Brandon Sanderson, under the art direction of Katie Payne and Johnny O'Neal; *Svetkovina* – cover illustration for the novel by Predrag Jokić; Adobe Photoshop; published, Portalibris, 2023.
Winner of the “Nikola Mitrović Kokan” Award at the Balkan Review of Young Comic Authors (Leskovac) and awarded at the “Freak Wars” fantasy convention (Madrid).
2 илустрације // 2 illustrations

80. ЛУКА ТИЛИНГЕР (1989)
LUKA TILINGER (1989)
Јасминка Петровић, *Онај гогађај од А до Ш*, књиџа Б колекције „Азбучни ред“, уредница: Владислава Војновић; дигитална техника; објављено, Службени гласник, 2024;
Елена Александрова, *Крис – космички флајбордисџ* (*Крис – космическиџ флајбордисџ*), уредница: Маријана Златарева, дигитална техника; објављено, Кибеа, Софија, 2024.
Добитник Признања на *BookIll Fest*-у (2016, за коауторски рад са Милицом Голубовић на илустровању библиофилског издања сликовнице за децу).
Jasminka Petrović, *That Event from A to Z, book D* of the collection “Alphabetical Order”, editor: Vladislava Vojnović; digital technique; published by Službeni glasnik, 2024;
Elena Aleksandrova, *Chris – the Cosmic Flyboarder* (*Крис – космическиџ флајбордисџ*), editor: Marijana Zlatareva; digital technique; published by Kibea, Sofia, 2024.
Recipient of the Recognition Award at *BookIll Fest* (2016), for a co-authored work with Milica Golubović on the illustration of a bibliophile children's picture book edition.
4 илустрације // 4 illustrations

81. БОРЈАН ТОМИЋ (1987)
BORJAN TOMIĆ (1987)
Борјан Томић, *Чардак ни на небу ни на земљи* – народна бајка, комбинована техника; необјављено, 2024.
Bořjan Tomić, *Čardak Neither in Heaven nor on Earth* – folk tale, mixed media; unpublished, 2024.
2 илустрације // 2 illustrations

82. АНА ЋОСОВИЋ (1982)
ANA ĆOSOVIĆ (1982)
Ана Ћосовић, *Becky.works* колекције у оквиру изградње бренда, Пирот Мондријан, дигитална графика; објављено, Becky.works, 2024.
Ana Ćosović, *Becky.works* Branding onboarding collections, Pirot Mondrian, digital graphics; published, Becky.works, 2024.
1 илустрација // 1 illustration

83. МИНА ХУРА (1986)
MINA HURA (1986)
Мина Хура, *Веиџиџе јајње* – бојанка за одрасле, дигитална илустрација *Госпоодар шаме, Прокреџи*; објављено, Мина Хура, 2025.
Добитница прве награде за „Егзит“ мајицу / Принт илустрација 80s (2010) и Награде жирија на Јесењој изложби „Хоризонти“ (2016).
Mina Hura, *Witchy Lamb* – Coloring Book for Adults, digital illustration *Dark Lord, Procreate*; published, Mina Hura, 2025.
Winner of the First Prize for Exit T-shirt / Print Illustration 80s (2010) and the Jury Award at the Autumn Exhibition “Horizons” (2016).
1 илустрација // 1 illustration

ЧЕШКА / CZECHIA

84. КРИСТИНА СКОУМАЛОВА (1999)
KRISTÝNA SKOUMALOVÁ (1999)
Играна књига *Венделинова сџаза* (*Венделиново џуџовање*), акварел на акрилној подслици; необјављено, штампано за Универзитет, 2025; *Изабери свој борца* – илустрације за разгледнице, акварел и гваш; необјављено, штампано за Универзитет, 2025.
Добитник прве награде „Франтишка Купке“ у Опoшну (графика техником суве игле).
Gamebook *Vendelinova cesta* (*Vendelin's Journey*), aquarelle on acrylic underpainting; Unpublished, Printed for University, 2025; *Choose Your Fighter* – Illustrations for Postcards, aquarelle and gouache; unpublished, printed for University, 2025.
Winner of the 1st Prize – The Art Prize of František Kupka in Opočno (dry point graphic)
10 илустрација // 10 illustrations

85. ТЕРЕЗИЈА СМОЛИКОВА (2000)
TEREZIE SMOLÍKOVÁ (2000)
Терезија Смоликова, *Rozpouštění* (*Расџаварање*), дигитална илустрација; необјављено, 2024).
Terezie Smolíková, *Rozpouštění* (*Dissolution*), digital illustration; unpublished, 2024.
4 илустрације // 4 illustrations

86. ДАРЈА ЗЈУБЕНКО (2002)
DARYA ZYUBENKO (2002)
Дарја Зјубенко, *Рекли су ми да не смем да оџарим, а ја сам рекла: – ???*, дигитална илустрација; необјављено, 2024/2025.
Darya Zyubenko, *They told me not to get older, and I said: – ???*, digital illustration; unpublished, 2024/2025.
1 илустрација // 1 illustration

87. ВАЦЛАВ ШЛАЈЦ (1980)
VACLAV ŠLAJC (1980)
Маркета Форро, *Случај мрџивој чаробњака*, дигитална техника; објављено, ГНОМ, 2025; *Случај досадној алхемичара* (радни наслов), дигитална техника; необјављено, 2025).
Добитник Градске уметничке награде Пилсена за изузетно уметничко достигнуће, Чешка (2022), Међународне награде Јапана за мангу, Јапан (2021) и Плакете „Златног пера Београда“, Србија (2019).
Markéta Forró, *The Dead Wizard Case*, digital technique; published, GNOM, 2025; *The Annoying Alchemist Case* (working title), digital technique; unpublished, 2025.
Recipient of the Pilsen City Art Award for an Exceptional Artistic Accomplishment, Czechia (2022), the Japan International Manga Award, Japan (2021), and the Plaque of the Golden Pen of Belgrade, Serbia (2019).
4 илустрације // 4 illustrations

ТИЈАНА КНЕЖЕВИЋ / Пратећи програм
TIJANA KNEŽEVIĆ / Accompanying Program

Самостална изложба добитника Велике награде
Solo exhibition of the winner of the grand prix

1 – 30. децембра, Галерија Музеја града Београда
1 – 30 December, Gallery of the Belgrade City Museum

ТИЈАНА КНЕЖЕВИЋ, ПОВОДОМ НАГРАДЕ НА ПРОШЛОМ ЗЛАТНОМ ПЕРУ БЕОГРАДА

Сима нам је познат извор речи илустрација од латинске речи *illustratio*, што би могло да се разуме и тумачи на више начина. У општем значењу реч *illustratio* означава светлост, осветљавање, разумевање, слављење итд. Пре свега се односило на *расветљавање* писаних средњовековних текстова, јер су илуминације заиста светлеле својим златним пигментима под светлошћу свеће.

Међутим, поред осветљавања странице књиге, илустрација се обично разуме и као објашњење неког дела текста у књизи кроз слику, декоративну виџету или иницијале.

У садашњем свету можемо рећи да илустрација има и ширу функцију (и тумачење) од буквалног објашњења текста. Она осветљава и уздиже дух како аутора, тј. илустратора, тако и читалачке публике и посматрача уопште. У таквом духу су прожете и илустрације наше познате илустраторке Тијане Кнежевић.

Снага и истрајавање Тијаниних илустрација лежи у чистоти и поетској искрености цртежа. Илустрација одише невиношћу и неоптерећеношћу технократијом, већ њеном употребом на основним квалитативним ликовним принципима. Фина линија, облина форме и мекоћа колорита дају универзалну компоненту цртежа у којој сви проналазимо срећу и невиност нашег детињства.

Илустрација ипак није из времена које бисмо протумачили као традиционално или старомодно, јер су облици вешто стилизовани и сведени до мере пријатне нашем оку. Ту долазимо и до следећег квалитета цртежа који бих назвао симболичким и асоцијативним. Приметно велике шаке, стопала или румени образчићи, на пример, симболишу архетипску слику сигурности и тоpline коју носимо још увек из загрљаја вољених.

Зато нас и Тијанини ликови својим великим рукама и широким осмехом грле топлином и љубављу, као да нам увек много недостаје и никада није на одмет.

Лични утисак који носим гледајући илустрације ауторке Тијане Кнежевић лежи на линији разумевања илустрација које су нам дале ауторке Беатрикс Потер (Beatrix Potter) са њеним љупким карактерима, или Вивијен Кабос (Vivien Kubbos) и њеном чувеном Саром Кеј (Sarah Kay).

Класичну хармонију композиције Тијана ритмички промени јачим контрастом боја или поставком екстремнијих планова и наглашеном перспективом. На тај начин су илустрације избалансиране између класичног и савременог, тј. на тај начин савремену визуелну поетику оплемењује и чини је универзалном.

Увек нови страхови од технологије уливају истовремено и нови оптимизам у снагу аутентичног ликовног рукописа који сви ми волимо, а који ћемо, како ствари стоје, изгледа још више да вреднујемо.

Још један разлог да манифестација *Златно перо* подржи поетику аутентичности, искрености и универзалности. Илустрације Тијане Кнежевић су добар разлог и пут како да разумемо изазове савремене илустрације.

Борис Кузмановић

TIJANA KNEŽEVIĆ, ON THE OCCASION OF THE AWARD AT THE PREVIOUS GOLDEN PEN OF BELGRADE

We are all familiar with the origin of the word illustration, which comes from the Latin word *illustratio*, a term that can be understood and interpreted in several ways. In its general meaning, the word *illustratio* signifies light, illumination, understanding, and celebration. It originally referred to the *illumination* of medieval manuscripts, since illuminations truly glowed with their golden pigments under the light of a candle.

However, apart from the illumination of the page of a book, illustration is usually understood as an explanation of a part of the text through an image, a decorative vignette, or initials. In the modern world, we can say that illustration has a broader function and interpretation than the literal explanation of a text. It enlightens and elevates the spirit of both the author, that is, the illustrator, and the reading public and viewers in general. It is in this spirit that the illustrations of our renowned illustrator Tijana Knežević are imbued.

The strength and endurance of Tijana's illustrations lie in the purity and poetic sincerity of her drawing. The illustration radiates innocence and freedom from technocracy, while using technology in accordance with the fundamental qualitative principles of visual art. The delicate line, the rounded form, and the softness of color give the drawing a universal quality in which we all find the joy and innocence of our childhood.

The illustration, however, does not belong to a period that could be described as traditional or old-fashioned, since the forms are skillfully stylized and reduced to a level that is pleasing to the eye. This brings us to the next quality of the drawing, which could be called symbolic and associative. Noticeably

large hands, feet, or rosy cheeks, for example, symbolize the archetypal image of security and warmth that we still carry within us from the embrace of our loved ones.

For this reason, Tijana's figures, with their large hands and broad smiles, embrace us with warmth and affection that we always seem to lack and that can never be excessive.

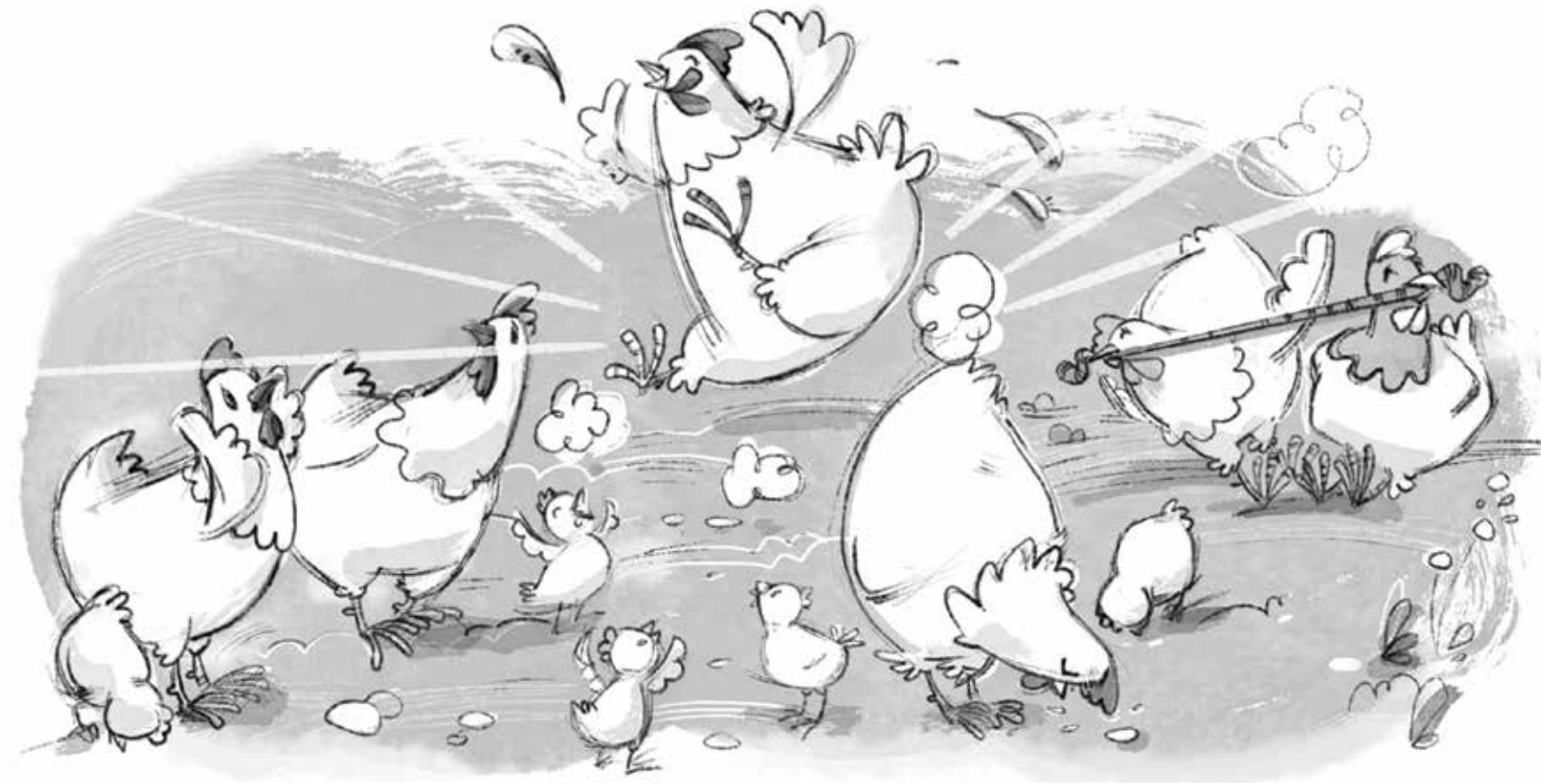
The personal impression I have while observing the illustrations of the artist Tijana Knežević lies along the same line of understanding as the illustrations created by Beatrix Potter, with her charming characters, or Vivien Kubbos and her famous Sarah Kay.

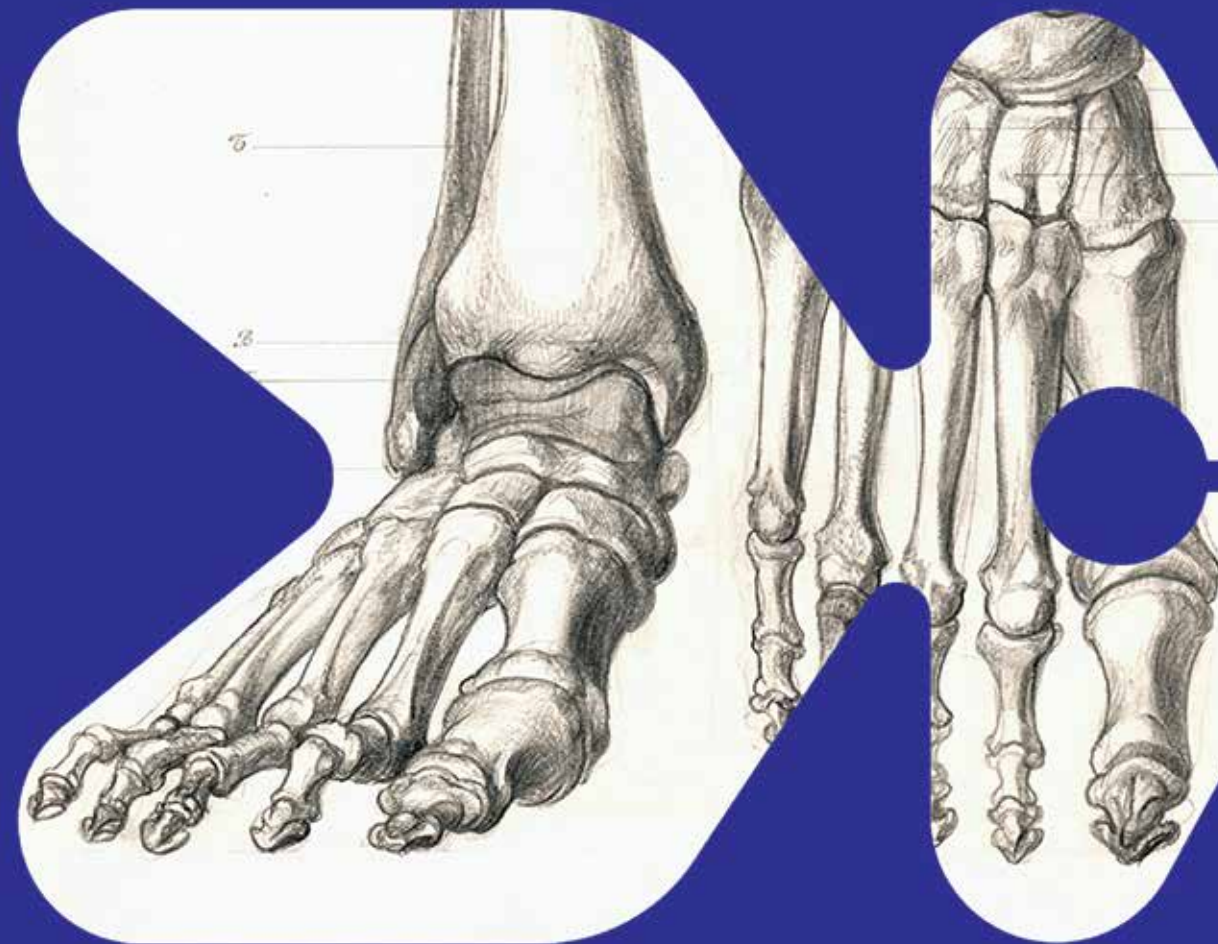
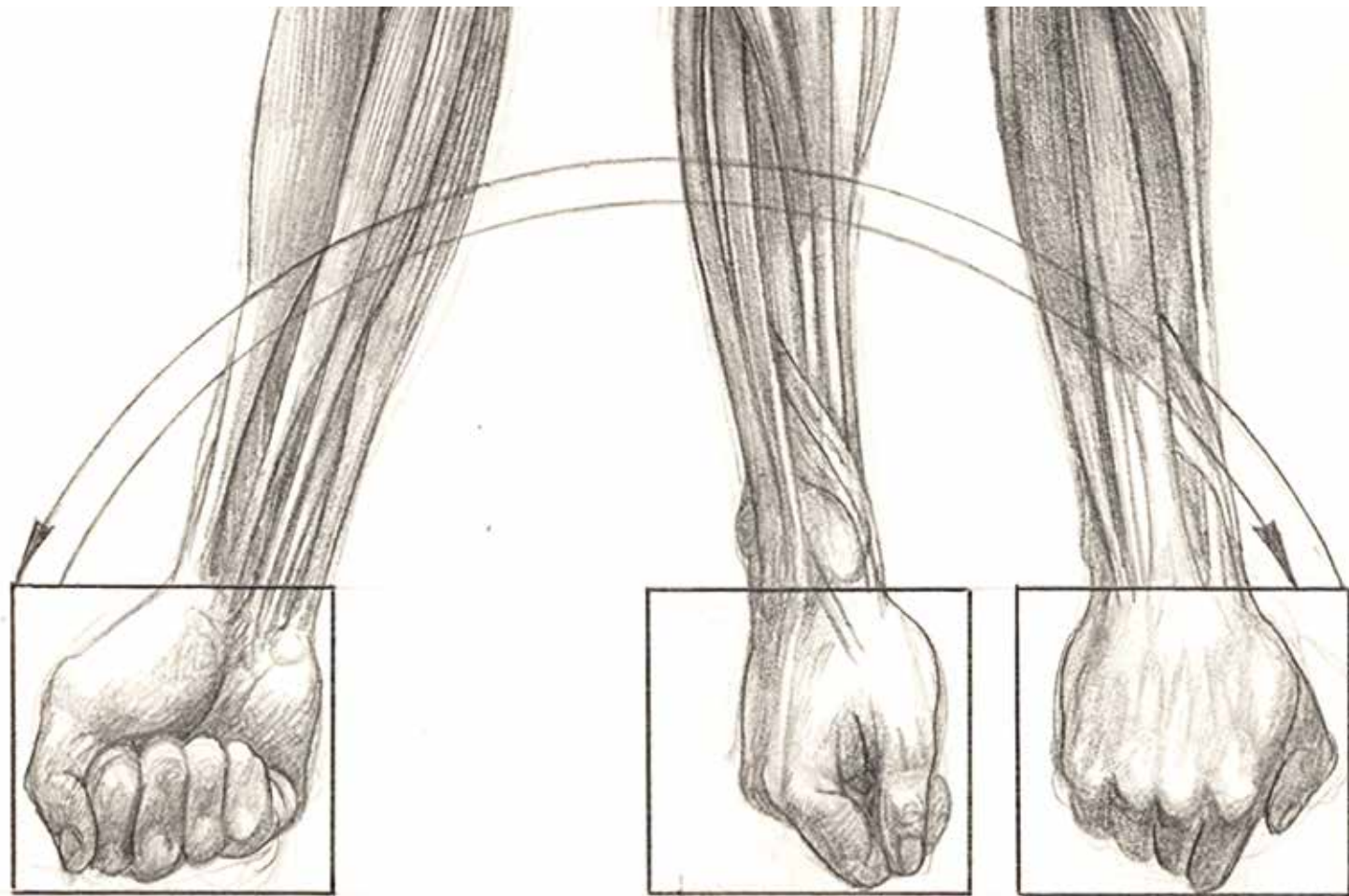
Tijana rhythmically changes the classical harmony of composition through stronger color contrasts or through the placement of more extreme planes and emphasized perspective. In this way, the illustrations are balanced between the classical and the contemporary, and she enriches modern visual poetics, making them universal.

Our constant fears of technology simultaneously inspire new optimism in the power of the authentic artistic hand that we all appreciate, and which, it seems, we will value even more in the future.

This is yet another reason why the manifestation *Golden Pen* supports the poetics of authenticity, sincerity, and universality. The illustrations of Tijana Knežević are a good reason and a path for us to understand the challenges of contemporary illustration.

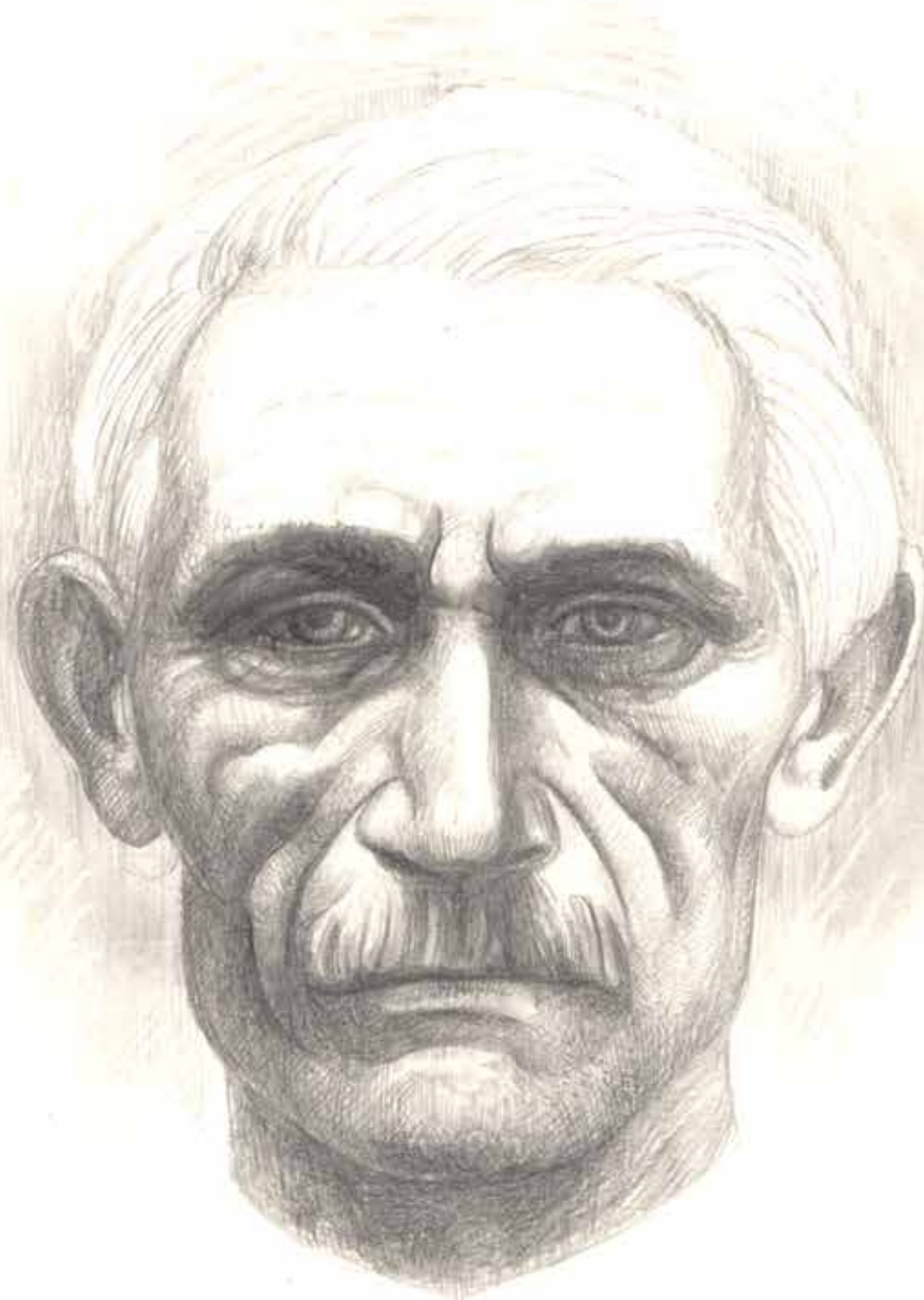
Boris Kuzmanović

ЕНЦИКЛОПЕДИЈСКЕ ИЛУСТРАЦИЈЕ
ПРОФ. МИОДРАГА МИЋЕ БАЈИЋА

ENCYCLOPEDIC ILLUSTRATIONS BY
PROF. MIODRAG MIĆA BAJIĆ

Комбинујући вишегодишње педагошко искуство и активан рад на уметничкој сцени, проф. Миодраг Мића Бајић (1943, сликар, графичар и члан УЛУ-ПУДС-а) приредио је 2000. године уџбеник *Човек, анатомија, уметности* за који је сматрао да би својим садржајем и начином представљања човечјеј шела био довољно инспирисан да усмери и убрза стваралачки и истраживачки процес студирања.

Изложбену поставку чини двадесет и три илустрације које представљају две целине Бајићевог уметничко-педагошког рада. Прву групу чине четири илустрације рађене техником цртежа дрвеним бојицама за књигу *Пластична анатомија човека*, коју је објавио Универзитет уметности 1979. године, а чији је аутор академски сликар Рудолф Руди Габерц, један од оснивача предмета Анатомско цртање на Факултету примењених уметности и дизајна у Београду. Ове илустрације су на неки начин претходиле, другој, обимнијој целини коју чини деветнаест илустрација рађених техником цртежа оловком на папиру, насталих за поменућу монографију *Човек, анатомија, уметности* у периоду између 1987. и 1996. године. Међу изложеним радовима налазе се *Шака* (аналитичка студија предње-дланске стране шаке при наговештају покрета супростављања), *Косћур човечјеј шела* – *цела фигура*, *Динарски* и *Судански* тип човека, *Косћур стојала* – *предња* и *јорња страна*, *Косћур стојала* – *стољашња* и *унутрашња страна*, *Доња половина шела*, *Косћур човечјеј шела* – *стојећа* и *седећа фигура* и портрет *Албрехта Дирера* за поглавље *Уметници* – *истраживачи људске фигуре*.

Ови цртежи су егзактни и аналитички, што је условљено самом природом предмета проучавања – анатомијом, дисциплином која не трпи импровизације, јер је намењена еду-

кацији. Истовремено, овај поступак пружа чврсту основу која се може надоградити и интерпретирати у различитим уметничким правцима, отварајући простор за прожимање научног и ликовног израза. *Испитујући место и улогу пластичне анатомије човека као дела науке о човеку и њене примене у обликовању уметничког дела*, писао је Бајић, налазимо је као полазишће за вишеструка цртачка испитивања како скелетној и мишићној систему, тако и налажења и употребе тих сазнања у сложеном захтеву који тражи обликовање фигуралне композиције. Цртање скелетној систему објашњава феномен индивидуалних пропорција и карактера шела, док цртање мускулатуре разрешава феномен облика и пластичности површине шела, услове настанка покрета и његово естетско представљање.

Наставно-уметничком већу Факултета примењених уметности и дизајна у Београду, 1994. године пристигле су две рецензије ове књиге. Редовни професор Љубодраг Јанковић оценио је Бајићеву монографију као дело изузетног професионалног квалитета: *Илустровани материјал поседује висок професионални степен, бојаштво и умеће цртаној израза, са изузетним смислом за аналитичко-ефикасно приказивање форме... Избор оловке као класичне технике омогућио је фину обраду масе, прецизност дејала и просторну динамику скелета и мускулатуре*.

Другу рецензију писао је проф. др Драгослав В. Ерцеговац, специјалиста неуропсихијатар, који је нагласио са: *Аутор убедљиво и јасно демонстрира функционалну повезаност косију и зглобова у функцији покрета, не губећи ништа од ефикасности анатомске дескрипције*. Он истиче да је величина овог дела у симбиози егзактне мултидисциплинарности и снажног субјективизма уметника, чиме се Бајићев рад издваја као пример ретког споја научне дисциплине и ликовне осећајности.

Редовни професор, архитекта и сликар Синиша Вуковић, у предговору ове монографије нагласио је да: *За овакве по-
духваше био је пошребан један мајстор-цртач, сирасни и по-
свећени ликовни стваралац.* Међутим, он поставља и потреб-
но питање: *Да ли је ово научно или уметничко дело?*, затим,
одговара да је реч о реткој синтези егзактног и уметничког,
прожимању знања и умења. Оно што је за теоретичаре илу-
страције од посебног значаја јесте његово запажање да: *Цр-
тежи проф. Бајића многи су више од илустрације – они су
ликовни искази натуралистичке уверљивости и изражајне
снаге. Овде се може говорити о савршенству и лепоти природ-
них форми, о људском телу као вечној инспирацији уметника.*

С обзиром да је илустрација дуги низ година, нарочито
током прве половине двадесетог века, била посматрана као
мање вредна уметничка делатност у односу на сликарство,
проф. Вуковић имао је племениту потребу да истакне
уметникову ликовност цртежа, како се у то време, посеб-
но у ликовним критикама, често као замерка сликарским
делима појављивао појам *илустрацијски* – као синоним
за дескриптивно, сувише дословно или цртачки банално.
Међутим, управо су овакви радови проф. Миодрaга Миће
Бајића показали да илустрација може бити много више од
пратећег материјала – да може бити самостално уметничко
дело са сопственом естетском и интелектуалном пуноћом.
Бајићеви цртежи за монографију *Човек, анатомија, умет-
ност* поседују оно што је професор Јанковић описао као
*фина обрада масе облика и детаља унутар целине пластичне
форме*, док је Вуковић у својој рецензији препознао њихову
суштину, да су *многи више од илустрације*. Овим речима је
уједно означио и оно што ова изложба истиче: илустрација
као акт стварања, а не пукe визуелне репродукције; као ли-
ковни чин који сам по себи на ликовности која не јењава
пред утилитарношћу, гради уметничку вредност. Илустрa-
ције из овог циклуса не прикривају своју едукативну функ-
цију, већ је преображавају у естетски чин. Њихова линија,
тон и форма сведоче о дубоком разумевању људског тела,
али не само као анатомске структуре већ као живе форме
која садржи карактер и емоцију. Ту, у споју егзактности и
осећајности, Бајићеви радови досежу уметничку целиви-

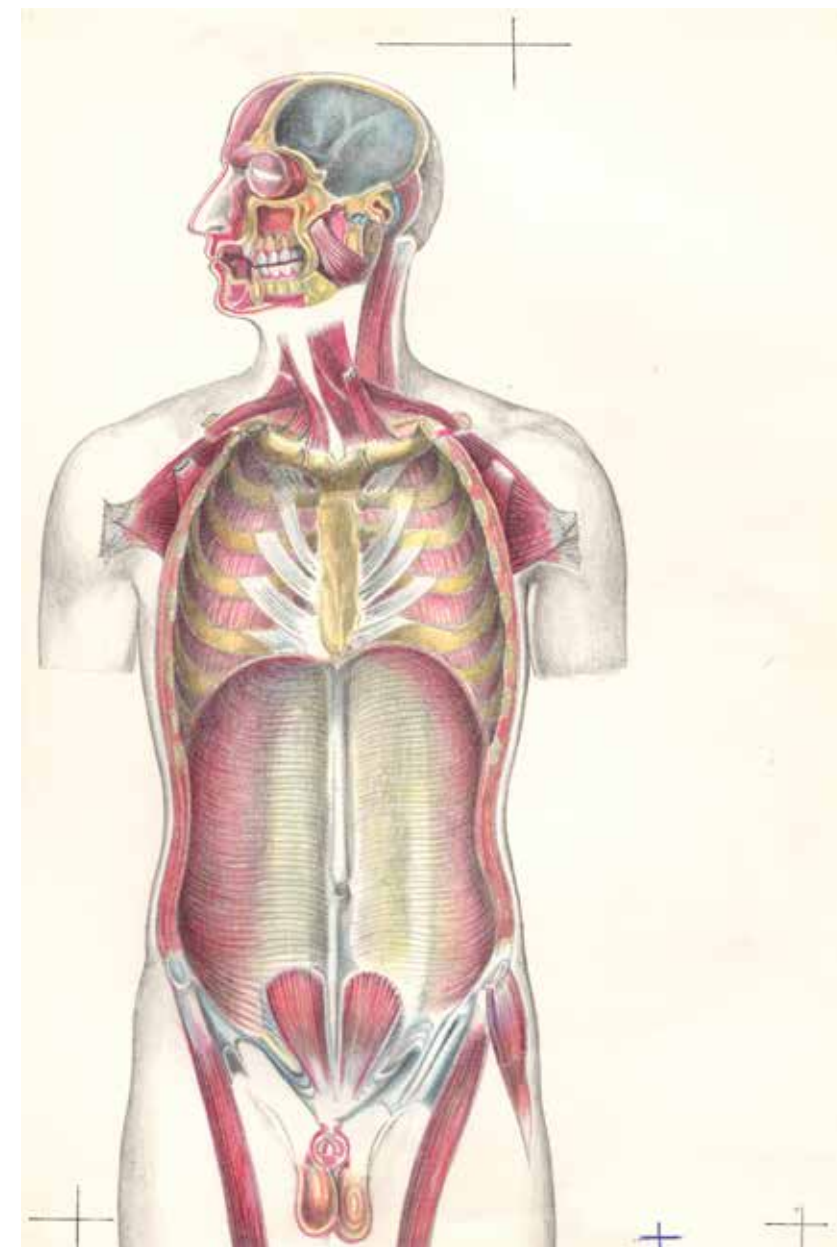
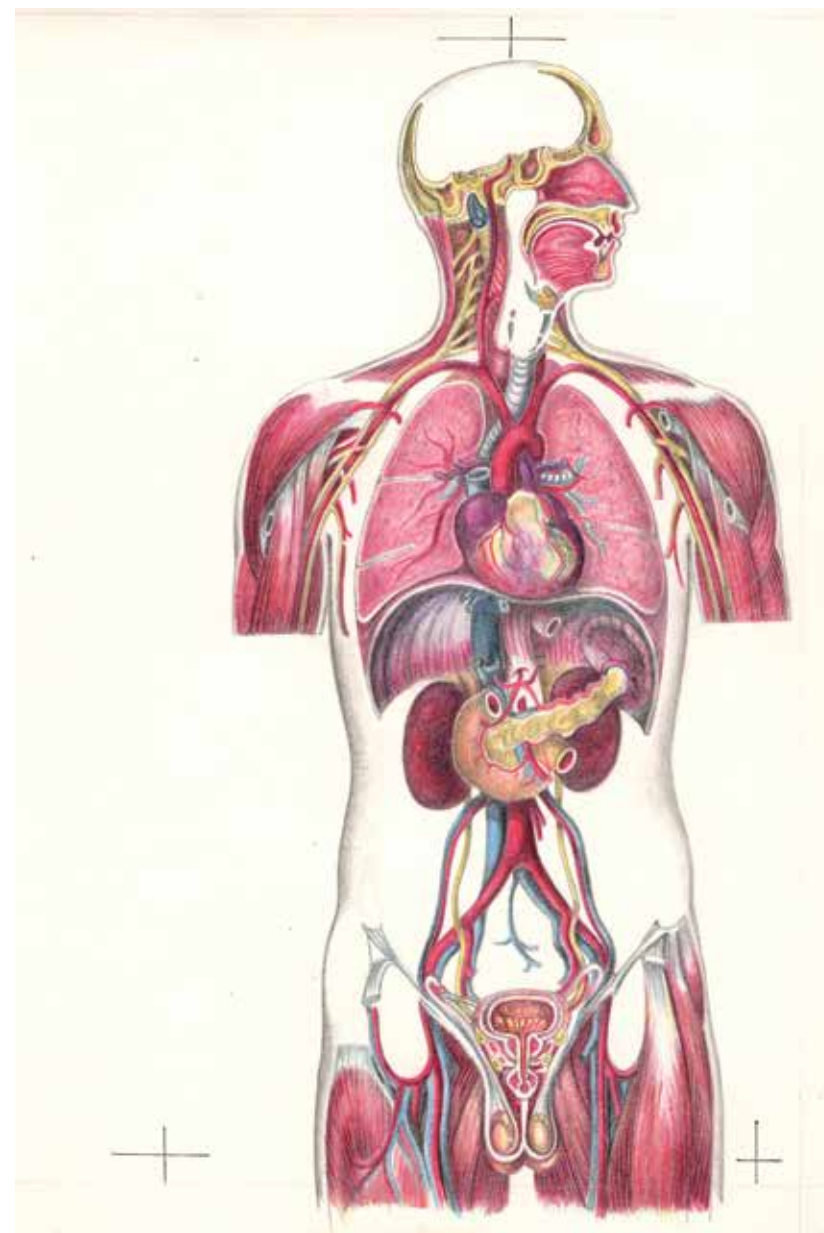
ност: они су и педагошки инструмент и самостална ликовна
творевина.

Уколико би се илустрацији одало признање које заслу-
жује, односно, да се сагледа као засебна уметничка дисци-
плина која спаја знање и ликовни израз, научну дисципли-
ну и ликовну поетику, дошли бисмо до закључка да су ови
радови изванредни примери посебне врсте илустрације.
Управо то признање чинимо овом изложбом, постављеном
у оквиру пратећег програма *Злашної ћера Београда*, којом
симболично акцентујемо достојанство илустрацији као
делу уметности.

Бајићеве илустрације у техници цртежа, у свом мирном
достојанству линије и дисциплини форме, подсећају нас да
уметност није само ствар доживљаја и личног укуса, већ и
знања, посвећености и истраживања – а да је илустрација,
анатомско-аналитичка у свом приступу, али енциклопе-
дијска по карактеру и намени, једна од најчистијих спона
између природних наука и уметности.

Марија Ристић

аутор текста и изложбене поставке

ENCYCLOPEDIC ILLUSTRATIONS BY PROF. MIODRAG MIĆA BAJIĆ

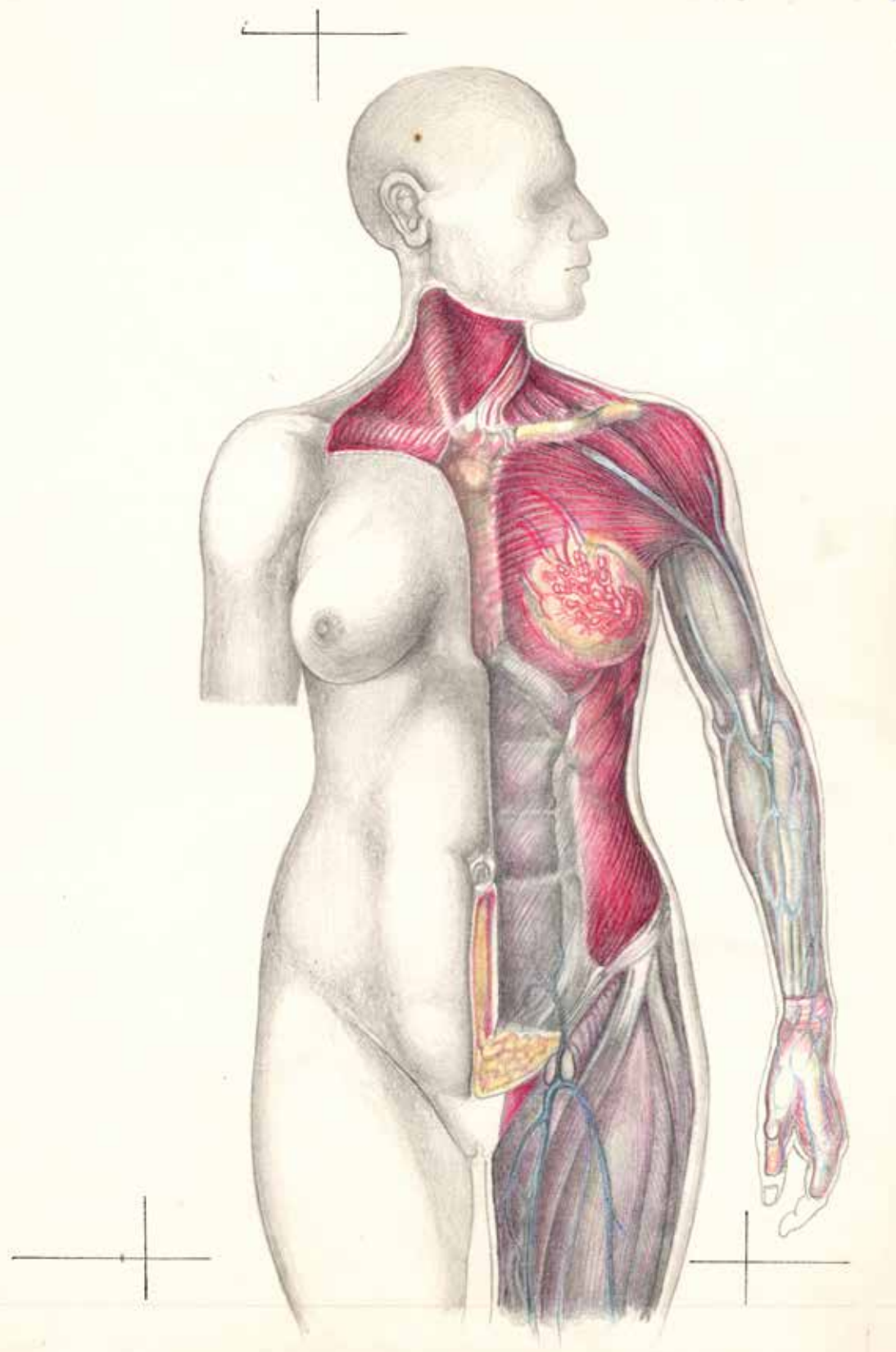
Combining many years of teaching experience with an active presence on the art scene, Professor Miodrag Mića Bajić (born 1943, painter, printmaker, and member of ULU-PUDS) prepared in 2000 the textbook *Man, Anatomy, Art*, which he believed would, *through its content and the manner of presenting the human body, be sufficiently inspiring to guide and accelerate the creative and research process of study.*

The exhibition consists of twenty-three illustrations that represent two segments of Bajić's artistic and pedagogical work. The first group includes four colored pencil drawings created for the book *Plastic Anatomy of Man*, published by the University of Arts in 1979, authored by academic painter Rudolf Rudi Gaberc—one of the founders of the course *Anatomical Drawing* at the Faculty of Applied Arts and Design in Belgrade. These illustrations, in a way, precede the second, more extensive group consisting of nineteen pencil-on-paper drawings made for the aforementioned monograph *Man, Anatomy, Art* between 1987 and 1996. Among the exhibited works are: *The Hand* (an analytical study of the palm side of the hand at the moment of initiating the movement of opposition), *The Human Skeleton – Full Figure*, *The Dinaric* and *The Sudanese Human Types*, *Foot Skeleton – Anterior and Superior Views*, *Foot Skeleton – External and Internal Views*, *Lower Half of the Body*, *The Human Skeleton – Standing and Seated Figures*, and a portrait of *Albrecht Dürer* for the chapter *Artists – Researchers of the Human Figure*.

These drawings are exact and analytical, a quality dictated by the very nature of their subject—anatomy, a discipline that allows no improvisation, as it is intended for educational purposes. At the same time, this approach provides a solid foundation that can be further developed and interpreted through various artistic directions, opening a space for the interweaving of scientific and artistic expression. As we examine the place and role of human plastic anatomy as a part of the science of man and its application in the shaping of an artistic work, wrote Bajić, we find it to be a starting point for multiple drawing explorations—not only of the skeletal and muscular systems but also of the discovery and use of that knowledge in the complex demands involved in forming a figurative composition. *Drawing the skeletal system explains the phenomenon of individual proportions and the character of the body, while drawing the musculature resolves the phenomenon of the body's form and surface plasticity, the conditions that give rise to movement, and its aesthetic representation.*

In 1994, two reviews of this book were submitted to the Teaching and Art Council of the Faculty of Applied Arts and Design in Belgrade. Professor Ljubodrag Janković, full professor, evaluated Bajić's monograph as a work of exceptional professional quality: *The illustrated material possesses a high professional level, richness, and mastery of drawn expression, with an exceptional sense for the analytical and exact depiction of form... The choice of pencil as a classical technique allowed for the fine modeling of mass, precision of detail, and spatial dynamics of the skeleton and musculature.*

The second review was written by Prof. Dr. Dragošlav V. Ercegovac, neuropsychiatrist, who emphasized that *The author convincingly and clearly demonstrates the*

functional interconnection of bones and joints in relation to movement, without losing any of the exactness of anatomical description. He pointed out that the significance of this work lies in the symbiosis of precise multidisciplinary and the artist's strong subjectivity, making Bajić's work a rare example of the fusion between scientific rigor and artistic sensibility.

Professor Siniša Vuković, architect and painter, noted in the foreword to the monograph that *For such an undertaking, what was needed was a master draftsman - a passionate and devoted visual creator.* However, he also posed an important question: *Is this a scientific or an artistic work?* He then answered that it represents a rare synthesis of the exact and the artistic, a blending of knowledge and skill. What is of particular importance to illustration theorists is his observation that:

Professor Bajić's drawings are far more than illustrations—they are visual statements of naturalistic persuasiveness and expressive strength. Here, one can speak of the perfection and beauty of natural forms, of the human body as an eternal source of inspiration for artists.

Given that illustration had for many years—especially during the first half of the twentieth century—been regarded as a lesser artistic discipline compared to painting, Professor Vuković felt a noble need to emphasize the artistic value of Bajić's drawings. At that time, particularly in art criticism, the term illustrative often carried a negative connotation when applied to paintings, being used as a synonym for something merely descriptive, overly literal, or graphically banal. However, it was precisely works such as those of Professor Miodrag Mića Bajić that demonstrated that illustration could be much more than supporting material—it could stand as an independent work of art, possessing its own aesthetic and intellectual fullness. Bajić's drawings for the monograph *Man, Anatomy, Art* possess what Professor Janković described as *the fine modeling of mass, form, and detail within the unity of plastic form*, while Vuković recognized their essence in his review, stating that they

are *much more than illustration.* These words also define what this exhibition highlights: illustration as an act of creation, not mere visual reproduction; a visual act that, through artistry undiminished by utilitarian purpose, attains genuine artistic value. The illustrations in this cycle do not conceal their educational function; rather, they transform it into an aesthetic act. Their line, tone, and form testify to a profound understanding of the human body—not only as an anatomical structure but as a living form that embodies character and emotion. In this union of precision and sensitivity, Bajić's works achieve artistic completeness: they are at once a pedagogical instrument and an autonomous work of fine art.

If illustration were given the recognition it truly deserves—that is, if it were regarded as an independent artistic discipline uniting knowledge and visual expression, scientific rigor and artistic poetics—we would conclude that these works are outstanding examples of a distinct kind of illustration. This is precisely the acknowledgment made through this exhibition, presented as part of the accompanying program of The Golden Pen of Belgrade, which symbolically affirms the dignity of illustration as a form of art.

In the calm dignity of their line and the disciplined structure of their form, Bajić's illustrations, executed in the drawing technique, in the serene dignity of their line and the disciplined structure of their form, remind us that art is not merely a matter of perception and personal taste, but also of knowledge, dedication, and exploration. Illustration—anatomical and analytical in its approach, yet encyclopedic in its character and purpose—stands as one of the purest links between the natural sciences and art.

Marija Ristić

Author of the text and exhibition concept

In memoriam

АСКАНИО ПОПОВИЋ / ASKANIO POROVIĆ
(1949 – 2024)

Ове године опростили смо се од Асканиа Поповића (Београд, 1949 - 2025), сликара, илустратора и дугогодишњег сарадника бројних дечјих и омладинских часописа, који је оставио дубок траг у историји наше илустрације. Поповић је завршио Школу за индустријско обликовање – одсек графичког дизајна, а потом студирао на сликарском одсеку Факултета ликовних уметности. Члан УЛУПУДС-а постао је 1984. године. Као самосталан уметник, живео је и радио у Београду, посвећен сликарству и илустрацији.

Његов цртачки рукопис остао је препознатљив генерацијама читалаца часописа *Змај*, *Мама*, *Полиџикин забавник*, *Каравела*, *Мали кекец*, *Еурека*, *ЈУ-сџириј* и многих других. Од 1989. године био је уметнички уредник књижевног часописа за децу *Змај*, обликујући и визуелни идентитет дечје литературе тог времена.

Иако његов опус није обимно документован, траг који је оставио сведочи о посвећености, дисциплини и поетици цртежа који се увек креће између реда и слободе, између сензибилитета и интелекта. Управо зато, у оквиру ове велике међународне изложбе илустрација, *Златној пера Београда*, приређује се посебна поставка *In memoriam* Асканио Поповић, као знак сећања, а на предлог члана Савета изложбе, Весне Лакићевић Павићевић, која потписује поставку изложбе уз подршку Драгана Боснића и Боривоја Грбића.

Уједно, ова изложба је и својеврсни позив историчарима уметности на нова истраживања и разумевања особеног уметничког пута овог илустратора. Са том намером, у каталогу изложбе поново су објављена два стручна текста, настала поводом његових самосталних изложби, која су данас драгоцен документ за будуће истраживаче и познаваоце илустрације. Текст Зорице Б. Ћорђевић (*Галерија НУБС*,

1988) прати развој Поповићевог цртачког језика, од предела и фигура до симболичних и митолошких композиција, наглашавајући његову тежњу ка складу између несвесног и свесног, ероса и логоса.

Текст Мирјане Вајдић Бајић (*Галерија Сингидунум*, 1991) усмерава пажњу на Поповићев рад као илустратора: на његову *ненаметљиву естетацију*, осећај за ритам и меру, као и способност да у ликовној минијатури пронађе поезију свакодневице. У њему препознајемо уметника који је спајао реч и линију, литературу и живот, класику и игру, традицију и савремени сензибилитет.

Овај омаж има за циљ да сачува сећање на Асканиа Поповића, уметника који је живео тихо, али је оставио линију која траје.

Марија Ристић

This year, we bid farewell to Askanio Popović (Belgrade, 1949–2025), painter, illustrator, and long-time contributor to numerous children's and youth magazines, who left a profound mark on the history of Serbian illustration. Popović graduated from the School of Industrial Design – Department of Graphic Design, and later studied painting at the Faculty of Fine Arts. He became a member of ULUPUDS in 1984. As an independent artist, he lived and worked in Belgrade, devoted to both painting and illustration.

His distinctive drawing style remained recognizable to generations of readers of *Zmaj*, *Mama*, *Politikin Zabavnik*, *Karavella*, *Mali Kekec*, *Eureka*, *YU Strip*, and many other magazines. Beginning in 1989, he served as the art editor of the children's literary magazine *Zmaj*, shaping the visual identity of children's literature of that era.

Although his oeuvre has not been extensively documented, the traces he left behind bear witness to his dedication, discipline, and the poetics of drawing that always moved between order and freedom, sensitivity and intellect. For that reason, within the framework of the major international illustration exhibition *The Golden Pen of Belgrade*, a special presentation titled *In Memoriam: Askanio Popović* is being organized as a tribute—initiated by exhibition council member Vesna Lakićević Pavićević, who curated the exhibition with the support of Dragan Bosnić and Borivoje Grbić.

At the same time, this exhibition serves as an invitation to art historians to further research and interpret the unique artistic path of this illustrator. With that intention, the exhibition catalogue once again includes two critical texts written on the occasion of Popović's solo exhibitions—texts that today stand as valuable documents for future researchers and connoisseurs of illustration.

The essay by Zorica B. Đorđević (*NUBS Gallery*, 1988) traces the development of Popović's visual language — from landscapes and figures to symbolic and mythological compositions — highlighting his constant pursuit of harmony between the unconscious and the conscious, eros and logos.

The text by Mirjana Vajdić Bajić (*Singidunum Gallery*, 1991) focuses on Popović's work as an illustrator, noting his “unobtrusive elegance,” sense of rhythm and proportion, and his ability to find poetry in the miniature dimensions of everyday life. In him we recognize an artist who united word and line, literature and life, classicism and play, tradition and contemporary sensibility.

This homage aims to preserve the memory of Askanio Popović—an artist who lived quietly, yet left behind a line that endures.

Marija Ristić

53. Златно перо Београда, међународно бијенале илустрације ове године организује пратећу меморијалну изложбу радова ликовног уметника Асканија Поповића, који је усмерио уметничку праксу ка илустрацији и стрипу. Стрип као једно подручје његовог уметничког изражавања, третирао је као медиј дистрибуције популарне културе, а илустрацију као визуелно – вербални феномен артифицијелне фикције.

Праксу стрипа засновао је на серијалној структури у оквиру које сваки кадар апроприра секвенце филмског или фотографског медија: крупни план, замрзнути кадар, покрет тела и слично. На тај начин спровео је визуелно приказивање времена и простора који објашњавају трајање и структуру догађаја, брзину протока времена и симулацију догађаја. Композициона решења илустрација кадрирао је применом стрипских секвенци; посебну уметничку вештину и пиктурални ефекат испољио је у анималистичким жанр композицијама које имају ликовно – значењски аспект. У њима је испољио свој поглед на свет и емоционални израз у односу на ситуације, призоре, догађаје, односе бића... Динамику композиције потенцирао је зналачки урађеном перспективом и фигуралним скраћенима. У целини илустрације и стрипови Асканија Поповића имају естетско – уметничку вредност, остварену сликарским вредностима.

Весна Павићевић, историчарка уметности

The 53rd Golden Pen of Belgrade, the international illustration biennial, is this year organizing an accompanying memorial exhibition of works by the visual artist Ascanio Popović, who directed his artistic practice toward illustration and comics. He treated comics as a medium for the distribution of popular culture, and illustration as a visual-verbal phenomenon of artificial fiction.

He based his comic practice on a serial structure in which each frame appropriates sequences of the film or photographic medium: close-up, freeze-frame, movement of the body, and the like. In this way, he carried out the visual representation of time and space, explaining the duration and structure of events, the speed of time's flow, and the simulation of occurrences.

He framed the compositional solutions of his illustrations by applying comic sequences; he displayed particular artistic skill and pictorial effect in animalistic genre compositions that possess both visual and semantic aspects. In them, he expressed his worldview and emotional response to situations, scenes, events, and relationships between beings. The dynamics of composition he emphasized through expertly executed perspective and foreshortening.

As a whole, the illustrations and comics of Ascanio Popović possess aesthetic and artistic value, achieved through painterly qualities.

Vesna Pavićević, Art Historian

ЗОРИЦА Б. ЂОРЂЕВИЋ, АСКАНИО ПОПОВИЋ – САМОСТАЛНА
ИЗЛОЖБА ЦРТЕЖА, ГАЛЕРИЈА НУБС (09-29. ФЕБРУАРА),
БЕОГРАД: НУБС, 1988.

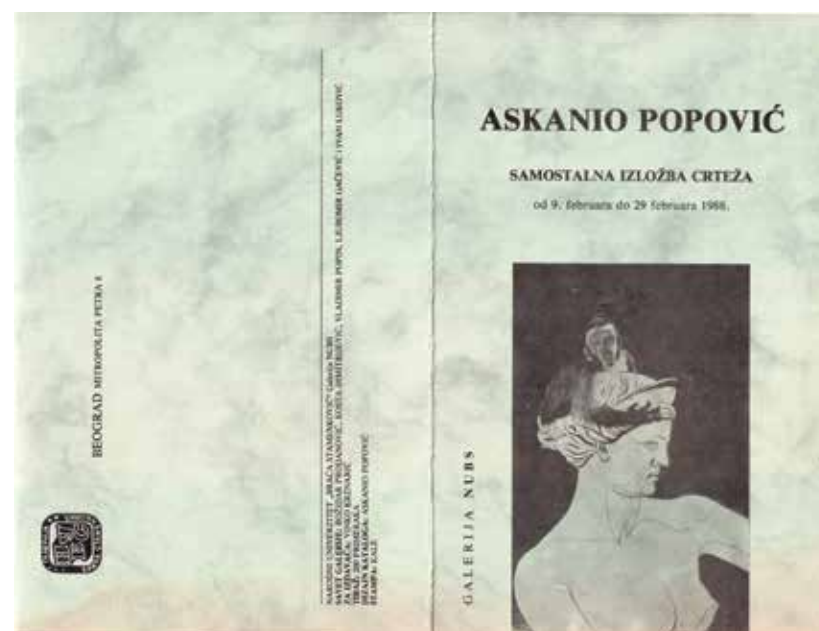
Цртачка концепција Асканиа Поповића мењала се током две и по деценије рада, али је његова тежња да оствари ред, јасно одређене границе истинитости, савршену структуру, кроз међусобно деловање интуиције, сензибилитета и интелекта остала непроменљива. Суштински проблем у уметничкој креацији јесте да се у одређеном предмету учине уочљивим, хармоније које субјективно постоје између фактора људског духа – моћи и искрености. Они се међусобно односе као енергија и поредак, импулс и ауторитет, снага и мера, несвесно, ерос и логос, дионизиско и аполонијско, постојање и постајање. Ове супротности као и нужности њиховог довођења у склад апсолутно су неизбежне и налазе се у основи смисла ауторског стварања. То је истовремено и проблем избора и формулисања, одговарајућег јединства – постојања уопште.

Временска компонента у бројним цртежима предела, снажних и крхких животиња, у портретима, или симболичним и митолошким композицијама, код Асканиа Поповића није последица обичне мобилности, већ синтеза три фактора: слике, покрета и времена. Фактор покрета мења своју природу ако је дело фиксирано, тада се често визуелним средствима стварају ефекти вибрације, које посматрач захваљујући физиологији ока прима као слику континуалне променљивости. Сукцесијом различитих визуелних ситуација Асканио Поповић предвиђа, тј. програмира цртеже пером као и оне са комбинованим техникама придодајући им понекад само један натуралистички елеменат у боји /Цртеж *Засјала девојка* и *Девојка која сеги*/. Овим делом задржава карактер променљивости садржан у човековој чистој природи или увећан деловањем неког спољног фактора /ветра, топлоте, светлости и друго/.

Једном сталном експерименту откривања изражајних могућности људског тела подређени су прецизни црте-

жи фигуре, торза, руке, ноге, шаке итд. При том није само најважнији склоп, састав, или функција већ нови ефекти у композицији. Строгост ликовног поступка је обележена у детаљисању, дотеривању и техничкој обради, који су на линији токова савременог цртачког умећа. Ритам, симетрија и асиметрија предмета иза или на линији са првим планом композиције су ван нагомиланих колективних конвенција савремене анимације, у чијим је оквирима данас сигурно изражен допринос Аксаниа Поповића. Размишљајући непрестално о динамичком односу који постоји између њега и његовог стваралаштва Аксанио Поповић наставља са процесом проверавања и експеримената.

Они говоре уместо аутора предајући његову мисао свакоме коме је уметничка порука читљива егзистенцијална потреба.

ZORICA B. ĐORĐEVIĆ, ASKANIO POPOVIĆ –
SOLO EXHIBITION OF DRAWINGS,
NUBS GALLERY (FEBRUARY 9–29), BELGRADE: NUBS, 1988.

The drawing concept of Askanio Popović changed during two and a half decades of work, but his aspiration to achieve order, clearly defined boundaries of truth, and a perfect structure through the interaction of intuition, sensibility, and intellect has remained unchanged. The essential problem in artistic creation is to make perceptible, within a certain subject, the harmonies that subjectively exist among the factors of the human spirit – power and sincerity. They relate to each other as energy and order, impulse and authority, strength and measure, the unconscious, eros and logos, the Dionysian and the Apollonian, existence and becoming. These oppositions, as well as the necessity of bringing them into harmony, are absolutely inevitable and lie at the foundation of the meaning of the author's creative act. This is at the same time the problem of choice and formulation, of achieving the corresponding unity – of existence itself.

The temporal component in numerous drawings of landscapes, of strong and fragile animals, in portraits, or in symbolic and mythological compositions, in the work of Askanio Popović, is not the result of simple mobility, but a synthesis of three factors: image, movement, and time. The factor of movement changes its nature when the work is fixed; then, through visual means, effects of vibration are often created, which the observer, thanks to the physiology of the eye, perceives as an image of continuous variability. Through the succession of different visual situations, Askanio Popović anticipates, that is, programs pen drawings as well as those executed in combined techniques, sometimes adding only one naturalistic element in color (*The Sleeping Girl* and *The Seated Girl*). In this way, the work retains the character of variability contained in the pure nature of man or

intensified by the influence of some external factor (wind, heat, light, and so on).

A constant experiment in discovering the expressive possibilities of the human body governs the precise drawings of the figure, torso, arm, leg, hand, and so forth. In this, not only the structure, composition, or function is important, but also the new effects within the composition. The rigor of the artistic procedure is marked by detail, refinement, and technical execution, which are in line with the currents of contemporary drawing skill. The rhythm, symmetry, and asymmetry of objects behind or along the line of the foreground of the composition are outside the accumulated collective conventions of contemporary animation, within whose framework the contribution of Askanio Popović is clearly expressed today. Constantly reflecting on the dynamic relationship that exists between himself and his creative work, Askanio Popović continues the process of verification and experimentation.

They speak in place of the author, conveying his thought to everyone for whom the artistic message is a readable existential need.

МИРЈАНА ВАЈДИЋ БАЈИЋ, АСКАНИО ПОПОВИЋ -
САМОСТАЛНА ИЗЛОЖБА ИЛУСТРАЦИЈА: ПЕРИОД (1968–1990),
Галерија Сингидунум(1–12. фебруар 1991), Београд: УЛУПУДС, 1991.

При сусрету са опусом Асканија Поповића, уметника који више од двадесет година континуирано негује новинску илустрацију, делујући углавном у часописима за децу и омладину, намеће се једно суштинско питање. У чему је тајна вечне ненаметљиве елеганције, те *лакоће постојања* ликовне минијатуре која се пружа попут бршљана дуж ступца, обавија наслове, нежно као чипка премошћује белине међу стиховима? Већ хармонија између графизма слова и линија цртежа указује на ствараоца који је са класичним образовањем сликара и графичара усвојио као *conditio sine qua non* најбољу традицију европског обликовања новина двадесетог века. Илустратор на овом подручју је перманентно у улози *интерпретатора* који само уз услов савршеног владања својим изражајним средствима може да ликовно сажме и дискретно акцентуализује текст, под сталним притиском кратког рока за *јуче*. Вечито отвореног ока према атмосфери, емоцији, ритму догађања Асканио Поповић је дисциплиновано трагао, служећи се цртежом пером као својим најмоћнијим оружјем, за визуелним изразом онога што илустрацију издваја од сродних ликовних дисциплина — временом. Разноликост метода, па и избор стилизације показује извесно *позитивно* прилагођавање узрасту и могућностима перцепције читаоца, рефлексивилног и сензибилног уметника који са лакоћом ствара комуникацију кроз увек изнова откривену *лепоћу* у *истини* литералног предлошка.

Илустрације намењене најмлађима (часопис *Змај*) компоноване су савршеним познавањем мере саме часописне стране и односа које поље ликовне представе ствара у додиру са *матичким узрастом*. Простор је неприметно подељен у планове фином игром величина фигура и линија које око воде спонтано. Цртеж и црно-бели контрасти површина наглашавају поетику једног света пуног радости сталног откривања природе, у коме машина може да оживи сваки предмет и пренесе га иза «огледала чудесног». Педантно простудирана и

наглашена композиција у складу са битним садржајем текста, представља потпуну временско-просторну синтезу онога што је *испред* и *иза*, *пре* и *после* или изван реалности.

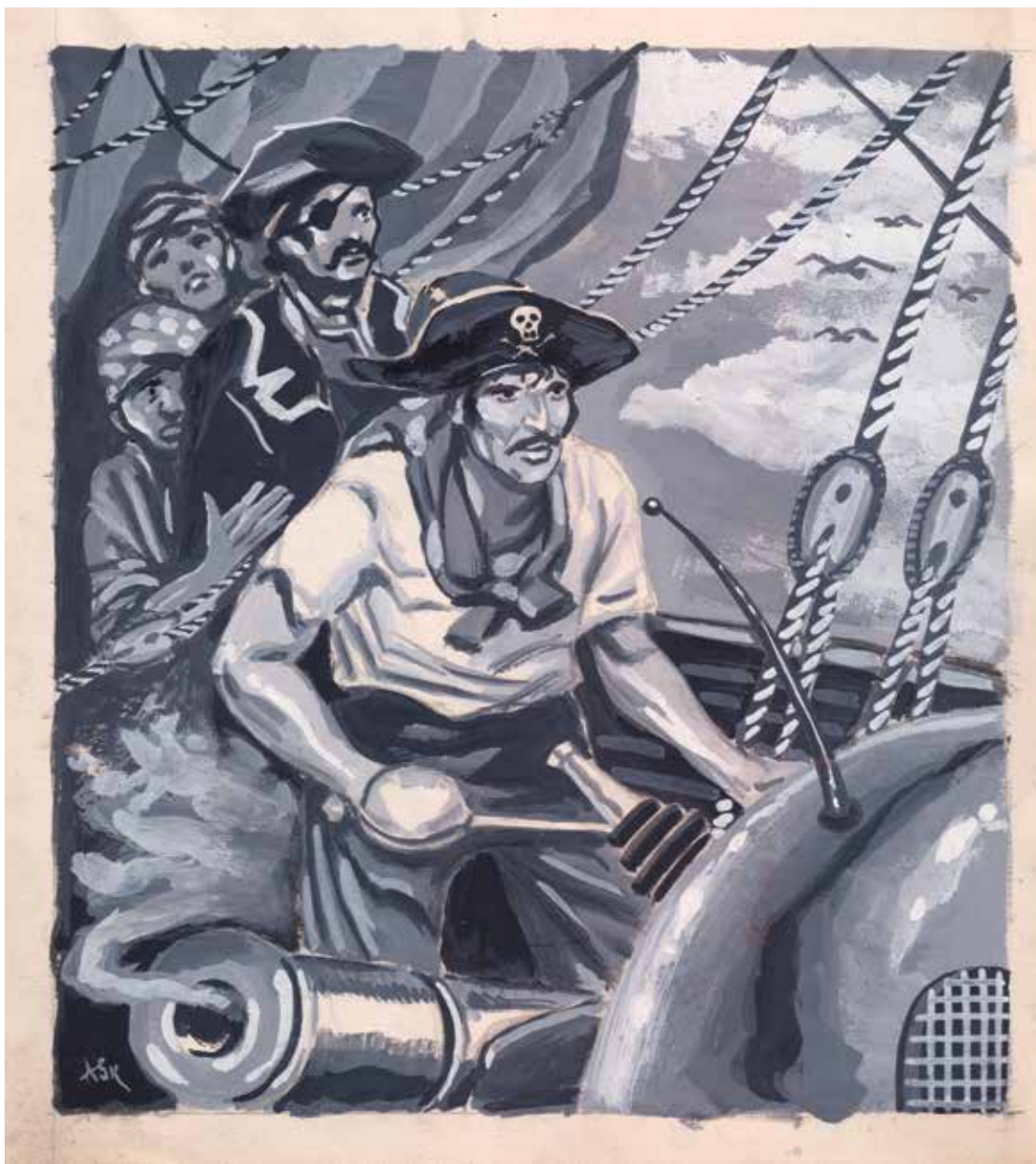
Циклус илустрација за серију *Фантастичних прича* (*Политикин забавник*) остварен је у строгом реализму технике сиве валерске градације, анимира дух надреалистичким методама необичних контраста и метафорфоза, на један другачији пут трагања за будућношћу. По мишљењу уметника, добра научна фантастика требало би чврсто да буде утемељена у стварним психолошким оквирима, односно да бисмо је прихватили морамо да је осећамо као истину. Сценарио стрипа *Рамболд* (*Наш стрип*, Загреб) је деловао као идеалан подстицај ствараоцу који поштује природу, историју, митологију, избегавајући бизарне и гротескне конструкције. Бујна џунгла је сценографија епске ликовне фреске о миту Амазонки будућности, вечном сукобу добра и зла. У медију стрипа дошло је до експлозије искуства дугогодишњих студија детаља природе и анатомије, покрета тела, игре светла и сенке. Аутор је понудио јединствену варијанту акционог стрипа, која је по цртачкој педантерији најближа његовим почецима с почетка тридесетих година.

Сигурно је да љубитељи новина свих узраста не могу а да не заволе Асканија Поповића, помно очекујући и препознајући и без читања потписа његову илустрацију у следећем броју. Цртач који своју свежину и поетику дугује сталном проучавању природе и трагању за чудом лепоте у свакој линији тела или власи траве, славећи покрет и преображај облика као симболе живота, делује пре свега истинским оптимизмом. Епитет класичног илустратора односи се на хармонију која влада у његовим делима, што је природни завршетак једног процеса интеграције мисли о писаној речи са вештином цртања у основи његовог уметничког бића.

MIRJANA VAJDIĆ BAJIĆ, ASKANIO POPOVIĆ - SOLO EXHIBITION OF ILLUSTRATIONS, PERIOD (1968–1990), Singidunum Gallery (February 1–12, 1991), Belgrade: ULUPUDS, 1991.

When encountering the work of Askanio Popović, an artist who has for more than twenty years continuously cultivated newspaper illustration, working mainly in magazines for children and youth, one essential question arises: What is the secret of the timeless, unobtrusive elegance, that *lightness of being* of the pictorial miniature that extends like ivy along the column, encircles titles, and gently, like lace, bridges the whiteness between verses? Even the harmony between the graphic form of letters and the lines of the drawing points to a creator who, with a classical education in painting and printmaking, has adopted as a *conditio sine qua non* the finest tradition of twentieth-century European newspaper design. In this field, the illustrator is permanently in the role of an interpreter who, only with perfect command of his expressive means, can visually condense and discreetly emphasize the text, under the constant pressure of a deadline that is always *for yesterday*. With an eye perpetually open to atmosphere, emotion, and the rhythm of events, Askanio Popović,

through disciplined pursuit and using pen drawing as his most powerful instrument, has searched for the visual expression of that which distinguishes illustration from related visual disciplines, that is, its relation to time.

The variety of his methods, as well as his choice of stylization, shows a certain positive adaptation to the age and perceptive capacity of the reader, revealing a reflective and sensitive artist who easily establishes communication through the ever-renewed discovery of the *beauty in truth* of the literary source. The illustrations intended for the youngest readers (the magazine *Zmaj*) are composed with a perfect understanding of the proportions of the magazine page itself and of the relationships that the pictorial field creates in contact with the *magical age*. The space is imperceptibly divided into planes through a fine play of figure size and line that guides the eye spontaneously. The drawing and the black-and-white contrasts of surfaces emphasize the poetics of a world filled with the joy of constant discovery of nature, in which a machine can bring every object to life and carry it beyond the *mirror of wonder*. A carefully studied and accentuated composition, in harmony with the essential content of the text, represents a complete synthesis of time and space, of what is *in front* and *behind*, *before* and *after*, or beyond reality.

The cycle of illustrations for the series *Fantastic Stories* (*Politikin Zabavnik*) was executed in the strict realism of the technique of gray tonal gradation, animating the spirit through surrealist methods of unusual contrasts and metamorphoses, along a different path of searching for the future. According to the artist, good science fiction should be firmly based on real psychological frameworks; in order for us to accept it, we must feel it as truth.

The comic strip scenario *Rambold* (*Naš strip*, Zagreb) served as an ideal stimulus for a creator who respects nature, history, and mythology, avoiding bizarre and grotesque constructions. The luxuriant jungle forms the scenography of an epic pictorial fresco about the myth

of the Amazons of the future, the eternal conflict between good and evil. In the medium of the comic strip, there came an outburst of the experience gained through many years of study of the details of nature and anatomy, bodily movement, and the play of light and shadow. The author offered a unique variant of the action comic which, in its meticulous draughtsmanship, is closest to his beginnings from the early 1930s.

It is certain that readers of all ages who love newspapers cannot help but love Askanio Popović, attentively awaiting and recognizing, even without reading the signature, his illustration in the next issue. A draughtsman whose freshness and poetry derive from his constant study of nature and his search for the miracle of beauty in every line of a body or blade of grass, celebrating movement and the transformation of forms as symbols of life, works above all with genuine optimism. The epithet classical illustrator refers to the harmony that reigns in his works, which is the natural conclusion of a process of integrating reflection on the written word with the art of drawing that lies at the foundation of his artistic being.

СЕКЦИЈА ЗА КРИТИКУ, ИСТОРИЈУ И
ТЕОРИЈУ УМЕТНОСТИ: О ИЛУСТРАЦИЈИ

SECTION FOR CRITICISM, HISTORY AND
THEORY OF ART: ON ILLUSTRATION

ЈЕДАН ОСВРТ НА ДВА СРОДНА, А ИПАК РАЗЛИЧИТА БИЈЕНАЛА ИЛУСТРАЦИЈА: Бијенале илустрације у Братислави и Међународна бијенална изложба илустрације *Златно перо Београда* у Србији

Како је Бијенале илустрација у Братислави утицало на форум сликовнице током својих шездесет година постојања? И које је значење и смисао БИБ-а данас? Бајковита земља није ништа друго до сунчана земља здравог разума.

(Г. К. Честертон, *Лоптика вилењака*, ПравOVERје, 1908)

Један осврт на два сродна, а ипак различита бијенала илустрација: Бијенале илустрације у Братислави и Међународна бијенална изложба илустрације *Златно перо Београда* у Србији

Шездесет година постојања је завидно време за једну изложбу, јер говори о њеном континуитету, значају, трајности и опстанку на савременој уметничкој сцени. У исто време, с обзиром на дуг период, могућа је валоризација досадашњих постигнућа.

Бијенале илустрације у Братислави се сврстава у најстарија светска представљања и промовисања илустрација за децу и омладину. Идеја о покретању оваквог једног пројекта датира још из 1960-тих, да би се 1967. године, коначно утемељило на иницијативу Душана Рола, Милорада Ципара, Албина Бруновског, и у континуитету се одржава до данас на сличан начин како углавном и данас функционише. Бијенале се, од својих почетака, када се започело са испитивањем оригиналних илустрација у објављеним књигама на сопственом терену и домаћим илустраторима, мењало и трансформисало у духу времена увођењем иностраних аутора и њихових презентација на изложби како би се добио целовитији преглед светске сцене у овом домену. Међутим без обзира на све промене и реорганизације, доказала се и осведочила као једна од најрепрезентативнијих и најцеловитијих изложби ове врсте уметности.

Специфичност ове изложбе илустрација, за разлику од других сродних манифестација, огледа се у томе што је она међународна изложба националних селекција илустратора појединих земаља које одабирају секције ИББИ (IBBY). Свака земља има могућност да представи до 10 илустратора са оригиналним илустрацијама и објављеним књигама у којима су оне приказане. БИБ је најзначајнији догађај у свету из области визуелне уметности илустрације за децу. Најбољи илустратори из света илустрације састају се сваке друге године у јесен у Братислави како би представили широк дијапазон свог умећа. БИБ организује Међународна установа културе за децу Бибиана, а одржава се под покровитељством УНЕСКО-а и Међународног центра књиге за младе (ИББИ) уз подршку Министарства културе Републике Словачке. Поред званичне изложбе на којој учествују изабрани аутори националних селекција, БИБ организује и посебне изложбе уметника; оних који су добили награду Ханс Кристијан Андерсен за литературу и илустрацију; изложбе децјих илустрација аутора који су добили награду децјег жирија; постхумне изложбе словачких илустратора који су утицали на развој уметничке илустрације у својој земљи. Одржава се и међународни симпозијум, сваки пут на неку интригантну тему у везу са историјатом илустрације, посебним освртима на специфичности појединих приступа илустрацији, или представљањем самих уметника. Радионица Албин Бруновски се одржава од 1985. године, као својеврсни омаж овом значајном словачком уметнику, у сарадњи са Академијом примењених уметности и дизајна у Братислави, где илустратори борава више дана и стварају под руководством професора Академије. Бијенале прате и друге различите активности, посебне изложбе, позоришни перформанси, анимирани радови и радионице. Овако једним разноврсним и свеобухватним програмом организатори су имали идеју да се омогући представљење најбољих уметничких форми из различитих

земаља, које имају традицију културе књиге и илустрације за децу. Илустраторима се омогућава да се представе широкој јавности, као и светским стручњацима и издавачима који би имали прилику да валоризују њихова постигнућа. Врло важан аспект оваквог приказивања је свакако да се укаже и на значај деце као конзумента.

Удружење ликовних уметника примењених уметности и дизајна (УЛУПУДС) годинама уназад учествује у одабиру и презентацији српских илустратора на Бијеналу илустрације у Братислави.

Овогодишња селекција обухвата радове 10 српских аутора: Душана Павлића, Бориса Кузмановића, Ане Григорјев, Луке Тилингера, Сенке Влаховић, Катарине Ђурић, Биљане Михајловић, Младена Анђелковића, Маје Веселиновић и Марице Куцушић. Ове године ће Нада Серафимовић, у оквиру пратећег програма, имати самосталну илустрација као добитница Награде децјег жирија на претходном издању.

Удружење ликовних уметника примењених уметности и дизајнера Србије организује изложбу илустрација под називом *Златно перо Београда*, која се унеколико разликује од Бијенала илустрација у Братислави.

Златно перо Београда настало је 1959. године на иницијативу српских осведочених илустратора: Драгослава Стојановића СИП-а, Слободана Банета Богојевића, Новице Ђукића и Ивана Петковића. Замишљена у почетку као југословенска изложба, потом српска, па на крају међународна изложба илустрација постала је једна од најзначајнијих традиционалних манифестација УЛУПУДС-а.

Од 1962. године на изложби учествују илустратори из целе Југославије, а од 1966. и страни излагачи. Од 1990. године *Златно перо* се трансформише у две бијеналне изложбе, с тим што једна има југословенски карактер, а друга међународни. *Златно перо* је специфична манифестација на којој излажу уметници различитих генерација из света са свим видовима илустрација, било да су објављене у публикацијама или су у питању необјављени пројекти. Осим илустрација презентују се и стрипови, као и екслибриси. О избору и квалитету пријављених радова се стара Савет Златног пера који се сменује на сваке четири године, а сачињавају га еминент-

ни илустратори и теоретичари уметности. У оквиру Златног пера одржавају се пратећи програми; изложбе илустрација првонаграђених аутора са претходних бијенала; постхумне изложбе српских илустратора који су својом делатношћу утицали на развој српске илустрације; критичке ауторске изложбе историчара уметности које се баве одређеним сегментима српске илустрације, или појединцима, њиховим носиоцима; округли столови, а не ретко је изложба гостовала у другим градовима као и у иностранству.

У јубиларној години, 2023, када је Удружење ликовних уметника примењених уметности и дизајнера Србије обележавало 70 година постојања, угледна изложба *Златно перо Београда*, одржала се, нажалост, у крајње неповољним условима, без значајне финансијске подршке, са мањим бројем пратећих програма и учесника. *Златно перо Београда* постоји и живи искључиво захваљујући ентузијазму појединаца и УЛУПУДС-а.

Илустрација у Србији (и бившој Југославији) као и другде у свету, је одувек одражавала дух времена у којем је настајала и често је била активни учесник у политичким, социјалним и културним збивањима. Тај тренд није мимоилазио ни децју илустрацију. Из таквог односа према стварности илустрација је била селективна, документарна, дидактичка, морална, пропагандна, сатирична, или је пак била пасивна и декоративна.

Историјска подлога илустрације се заснива како на развоју књижевности тако и на развоју ликовне уметности. Између ове две области стасавала је илустрација да би се на основу личног искуства илустратора према свету који га окружује окренула себи и свом унутрашњем бићу. Тако је буђење свести о значају илустрације у оквиру текста уследило након низа појава, фактора и напора илустратора да квалитетним делом афирмишу делатност и да јој обезбеде равноправан положај са другим ликовним дисциплинама.

Илустрација је специфична грана уметности која се углавном везује за текст у књигама, часописима, новинама и другим публикацијама, и најчешћа је ликовна интерпретација текста. Њена улога је да објашњава и допуњује текст, а често се илустрација књиге и њено обликовање стапају у

јединствен уметнички израз. Илустрације неретко говоре убедљивије, једноставније, занимљивије и директније од речи. Као таква она се може посматрати и као засебна дисциплина ликовних уметности, те је подложна валоризацији и критици. Некада искључиво у функцији текста, реалистична, декларативно разумљива и препознатљива, илустрација се временом мењала. Пратећи, уз остале ликовне дисциплине, смену стилова и праваца, илустрација је почела да се прилагођава новим захтевима. Пролазећи кроз разне фазе развоја, од удворичког и декоративног односа према тексту, она прераста у ликовну дисциплину која визуелно тка личне духовне садржаје у ткиво текста и уметност уопште. Српска илустрација, данас садржи стилски разнородне целине, окренуте литератури и себи, својим законима и свом особеном бићу, деловала је на своју средину, мењала навике, постајала све разноврснија, подизала укус.

У времену великих технолошких достигнућа, која омогућавају готово опсенарске варке, где се реално у ликовној уметности преплиће са иреалним, илустрација започиње свој нови живот, независно од писане и штампане речи или коришћења традиционалних сликарских техника. Применом компјутерских технологија поједини илустратори на другачији начин приступају и стварају илустрације трудећи се да оне не одступају од првобитног квалитета и дражи. Одређени компјутерски програми имају могућност да обогате технику илустровања постижући већу реалност мотива и тродимензионалност простора, као и саме поставке. Илустрација се на овај начин лакше ствара, брже и боље дистрибуира и конзумира, поготову ако је део популарне масовне културе.

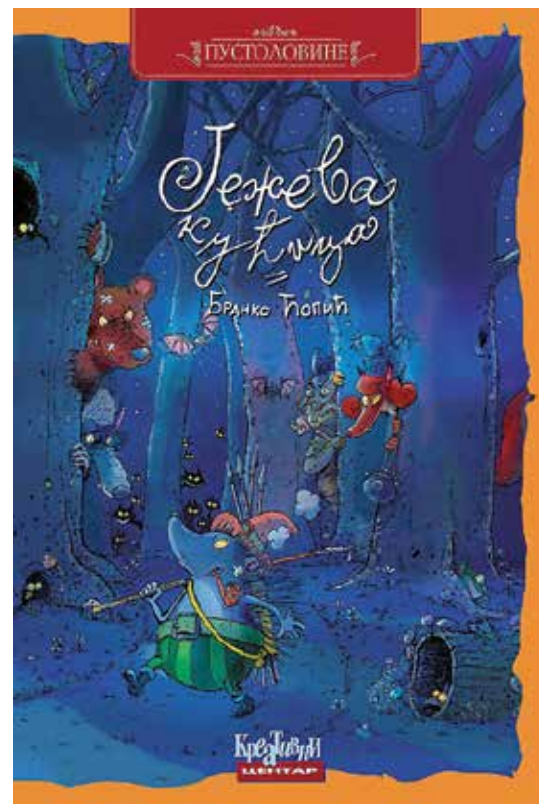
Илустрација је појам који се данас тешко може омеђити и дефинисати. Данас, у време нових технолошких достигнућа, потребно је и ново исчитавање и сагледавање илустрације. Иако и даље неодвојива од писане и штампане речи, илустрација се наметнула као засебна ликовна вредност, подложна свим унутрашњим ликовним законитостима.

Бијенале илустрације у Братислави је својеврсни омаж дејој илустрацији, књизи и штампаној речи. Његова будућност се огледа у његовом значају, као једне од највећих

манифестација ове врсте уметности, величини, институционалној помоћи, покровитељству значајних међународних организација, као и у разноврсности програма, који се сваке године надограђују. Прихватање, неизбежности нових технологија које се користе у обликовању илустрација даје БИБу један нови освежавајући могући заокрет који би тек требало да се испита, валоризује и дефинише.

Драјана Палавештира

Поједини подаци преузети су из текста *Илустрација*, ауторке Весне Лакићевић Павићевић, УЛУПУДС, 40. Година УЛУПУДС-а 1953-1993, стр. 41-43, Београд, 1994.

A REVIEW OF TWO RELATED YET DISTINCT BIENNIALS OF ILLUSTRATION: *The Biennial of Illustrations Bratislava and the International Biennial Exhibition of Illustrations Golden Pen of Belgrade in Serbia*

How has the Biennial of illustrations Bratislava influenced the form of a picture book for the 60 years of its existence? And what is the meaning and sense of the BIB today?

Farylend is nothing but the sunny country of common sense (G. K. Chesterton *The logic of Elfland*, Ortodoxy, 1908)

A Review of Two Related Yet Distinct Biennials of Illustration: The Biennial of Illustrations Bratislava and the International Biennial Exhibition of Illustrations "Golden Pen of Belgrade" in Serbia

Sixty years of existence represent a remarkable duration for an exhibition, as such longevity speaks to its continuity, importance, durability, and endurance within the contemporary art scene. At the same time, given such a long period, it is possible to evaluate its achievements to date.

The Biennial of Illustrations Bratislava ranks among the oldest international exhibitions devoted to the presentation and promotion of illustration for children and young people. The idea of founding such a project dates back to the 1960s, and it was finally established in 1967 on the initiative of Dušan Roll, Miroslav Cipár, and Albín Brunovský. Since then, it has been continuously held in a form that has largely remained consistent to this day. From its beginnings, when it focused on examining original illustrations published in books by local artists, the Biennial has evolved and transformed in the spirit of the times by including international authors and their works, thereby offering a comprehensive overview of the global illustration scene. Despite numerous changes and reorganizations, it has proven to be one of the most representative and comprehensive exhibitions of its kind.

A distinctive feature of this exhibition, unlike other similar events, lies in its format as an international exhibition of national selections of illustrators, chosen by the national sections of IBBY. Each participating country may present up to ten illustrators, with original illustrations and the published books in

which they appear. The BIB is the most important international event in the field of visual art for children's illustration. The finest illustrators from around the world gather every second autumn in Bratislava to present a wide range of their artistic achievements. The BIB is organized by the International House of Art for Children – Bibiana – and held under the auspices of UNESCO and the International Board on Books for Young People (IBBY), with the support of the Ministry of Culture of the Slovak Republic.

In addition to the main exhibition featuring selected national representatives, the BIB organizes a number of accompanying exhibitions: presentations of winners of the Hans Christian Andersen Award for literature and illustration; exhibitions of children's illustrations chosen by the children's jury; and posthumous retrospectives of Slovak illustrators who have shaped the development of artistic illustration in their country. An international symposium is also held on each occasion, devoted to an engaging theme related to the history of illustration, the specificities of different artistic approaches, or the presentation of individual artists. The Albín Brunovský Workshop, organized since 1985 in collaboration with the Academy of Fine Arts and Design in Bratislava, represents a special homage to this significant Slovak artist. During the workshop, illustrators spend several days working under the guidance of professors of the Academy. The Biennial is also accompanied by various other activities, including special exhibitions, theatrical performances, animated works, and workshops. Through this comprehensive program, the organizers aim to present the finest artistic forms from various countries with strong traditions of the book and of children's illustration. The Biennial allows illustrators to present their work to a broad audience, as well as to international experts and publishers who can evaluate their achievements. A particularly important aspect of such an event is the emphasis it places on children as active recipients and readers.

For many years, the Association of Fine and Applied Artists and Designers of Serbia (ULUPUDS) has participated in the

selection and presentation of Serbian illustrators at the Biennial of Illustrations Bratislava. This year's selection includes the works of ten Serbian artists: Dušan Pavlić, Boris Kuzmanović, Ana Grigorjev, Luka Tilinger, Senka Vlahović, Katarina Đurić, Biljana Mihajlović, Mladen Anđelković, Maja Veselinović, and Marica Kucušić. As part of the accompanying program, Nada Serafimović will present a solo exhibition, having received the Children's Jury Award at the previous edition.

The Association of Fine and Applied Artists and Designers of Serbia also organizes the exhibition *The Golden Pen of Belgrade*, which differs in several respects from the Biennial of Illustrations Bratislava.

The Golden Pen of Belgrade was founded in 1959 on the initiative of renowned Serbian illustrators Dragoslav Stojanović SIP, Slobodan Bane Bogojević, Novica Đukić, and Ivan Petković. Initially conceived as a Yugoslav exhibition, later Serbian, and eventually international, it has become one of the most significant traditional manifestations of ULUPUDS. Since 1962, illustrators from across Yugoslavia have participated, and since 1966, the exhibition has included foreign exhibitors. From 1990 onward, The Golden Pen has been organized as two alternating biennial exhibitions, one national (formerly Yugoslav) and the other international.

This manifestation is unique in that it gathers artists of different generations from around the world who present various forms of illustration, whether published in books and periodicals or conceived as unpublished projects. Alongside book illustrations, the exhibition also includes comic art and ex libris prints. The selection and evaluation of submitted works are overseen by the Council of *The Golden Pen*, which changes every four years and is composed of prominent illustrators and art theorists. Accompanying programs include exhibitions of award-winning illustrators from previous biennials, posthumous retrospectives of Serbian artists who have influenced the development of illustration, and curatorial or critical exhibitions by art historians devoted to specific aspects of Serbian illustration or to individual artists. Roundtable discussions are also organized, and the exhibition frequently travels to other cities and abroad.

In the jubilee year 2023, when the Association of Fine and Applied Artists and Designers of Serbia marked its seventi-

eth anniversary, *The Golden Pen of Belgrade* unfortunately took place under extremely unfavorable conditions, with limited financial support and a reduced number of accompanying programs and participants. The exhibition continues to exist and survive solely thanks to the enthusiasm of individuals and the commitment of ULUPUDS.

Illustration in Serbia (and the former Yugoslavia), as elsewhere in the world, has always reflected the spirit of its time and has often been an active participant in political, social, and cultural developments. This trend has not bypassed children's illustration. In such a relationship with reality, illustration has at times been selective, documentary, didactic, moralizing, propagandistic, or satirical, while at other times passive and decorative.

The historical foundation of illustration rests equally upon the development of literature and of visual art. Positioned between these two fields, illustration gradually matured, and through the illustrator's personal experience of the surrounding world, it turned inward toward its own essence. The awakening of awareness regarding the importance of illustration within a text came as a result of numerous developments, factors, and the efforts of illustrators to affirm their practice through the quality of their work and to secure for it an equal place among the fine arts.

Illustration is a distinctive branch of art generally associated with text in books, magazines, newspapers, and other publications. It is most often the visual interpretation of written content. Its function is to clarify and complement the text, and frequently the illustration and the design of a book merge into a single artistic expression. Illustrations often communicate more convincingly, simply, and directly than words. As such, illustration can also be regarded as an independent discipline of the visual arts, subject to critical analysis and aesthetic evaluation. Once serving exclusively the function of text, realistic and easily comprehensible, illustration has evolved over time. Keeping pace with other visual disciplines and the shifts of artistic styles and movements, it began to adapt to new demands. Passing through various stages of development, from a decorative and subordinate role to literature, illustration has grown into a visual discipline that weaves personal spiritual content into the fabric of text and art in general.

Serbian illustration today encompasses stylistically diverse expressions, oriented both toward literature and toward its own internal laws and identity. It has influenced its environment, altered artistic habits, become increasingly varied, and raised aesthetic standards.

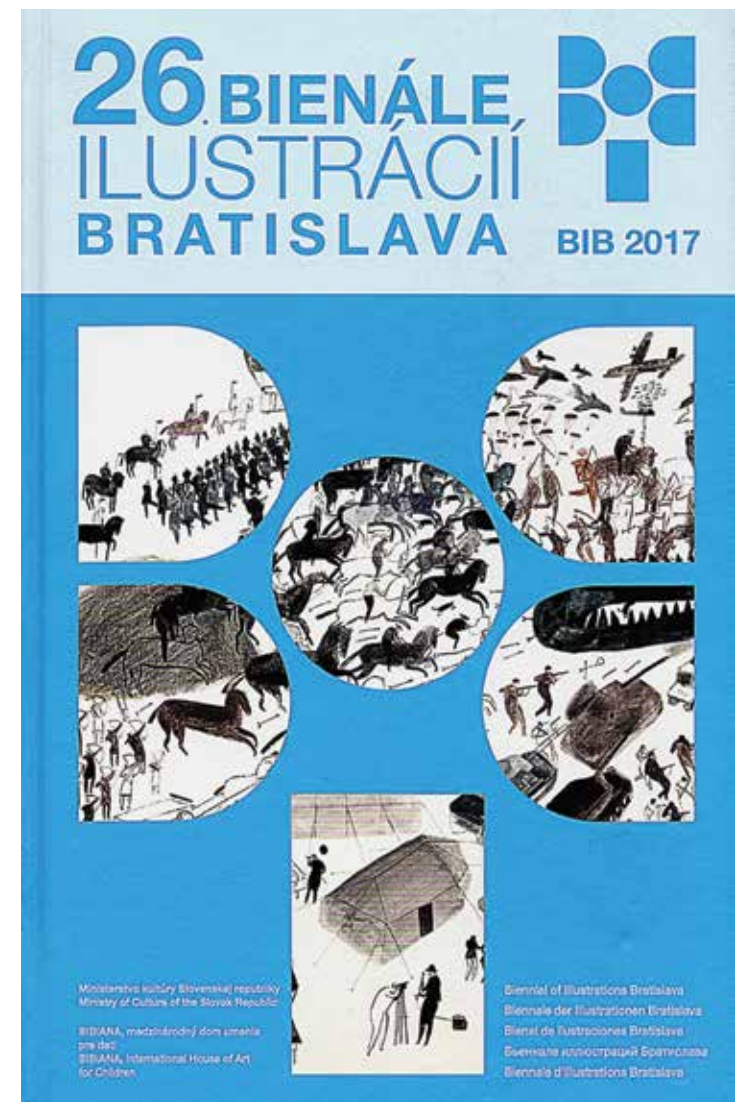
In an era of major technological achievements that enable almost illusory visual effects, where the real and the unreal intertwine within visual art, illustration has entered a new phase of existence, independent of the written or printed word and of traditional painting techniques. By employing digital technologies, some illustrators approach their work differently while striving to preserve its original quality and charm. Certain computer programs can enrich the illustration process by achieving greater realism of motifs, spatial depth, and compositional precision. In this way, illustration can be created, distributed, and experienced more easily and quickly, especially when integrated into popular mass culture.

Today, illustration is a concept that can hardly be precisely delimited or defined. In this time of new technological advances, a renewed interpretation and understanding of illustration are necessary. Although still closely connected with the written and printed word, illustration has established itself as an autonomous visual value, governed by its own internal artistic principles.

The Biennial of Illustrations Bratislava stands as a homage to children's illustration, the book, and the printed word. Its future lies in its continuing importance as one of the largest and most prestigious events of its kind, in its scale, institutional support, the patronage of significant international organizations, and in the diversity of its programs, which are continually expanded. The acceptance and inevitable integration of new technologies used in the creation of illustrations bring to the BIB a fresh and stimulating potential for renewal—one that remains to be fully explored, evaluated, and defined.

Dragana Palavestra

Some information has been taken from the text *Illustration* by Vesna Lakićević Pavićević, ULUPUDS, *40 Years of ULUPUDS 1953–1993*, pp. 41–43, Belgrade, 1994.

КРАТАК ОСВРТ НА МОДНУ ИЛУСТРАЦИЈУ

Када је почетком XX века модни креатор Пол Поаре, велики поклоник и покровитељ уметности отворио модну кућу, желео је да одећа коју креира буде представљена на уметнички начин. Инспирисан модом у ампир стилу с почетка XIX века дошао је на идеју да обнови модну илустрацију из тог периода попут оне која је објављивана у чувеном журналу *Le Journal des dames et des modes* основаном 1797. године у Француској. Тако је настао албум *Les Robes de Paul Poiret racontées par Paul Iribe*, објављен 1908. године који је постигао изузетан успех. Био је то почетак новог поглавља у историји модне илустрације.

Ликовно представљање одеће старо је колико и уметност а прве књиге са илустрацијама одеће (ношњама других народа и историјском одећом) појавиле су се у ренесанси. Цртеже одеће радили су сликари као студије за своје будуће слике. Дирер је, на пример, забележио дневну и свечану одећу жена из Нирнберга а током боравка у Венецији тамошњу моду. У првом магазину у Француској *Le Mercure Gallant* (1672) који је поред друштвених тема имао и модне рубрике објављују се модне илустрације. Модни магазини појавиће се крајем XVIII века а један од најпознатијих био је већ поменути *Le Journal des dames et des modes*.

Свака епоха имала је свој стил модне илустрације (попут стилова у сликарству) ког су се уметници строго придржавали. Карактеристичне су по сличним позама, амбијентима, по прецизно приказаним детаљима, како би према њима одећа могла да се сашије и биле су непотписане.

У првој половини XX века нов приступ модној илустрацији који је иницирао Поаре довео је до слободе у ликовној интерпретацији одеће а циљ је био не само да аутор кроз сопствену визуру прикаже најновије модне трендове већ и да *драматизује креиране аршикле* и ухвати дух и стил времена. Те илустрације, како је рекао Дејвид Хокни, говориле су о одећи, Паризу, моди, читавом начину живота. Није

било најважније детаљно приказати одећу већ, према Алис Мекрел, пролазност моде повезати са вечношћу уметности. Годину дана после објављивања Поареовог албума издавач Конде Наст купује магазин за високо друштво *Voï* и трансформише га у један од најутицајнијих модних магазина XX века. Његов циљ је био да пронађе сараднике са изу-

зетним талентом у области фотографије, уметности, моде, илустрације, књижевности, новинарства... Иако је фотографија већ увелико објављивана у часописима Наст је модној илустрацији дао примат, имала је почасно место – на насловној страни, које је задржала све до четрдесетих година када модна фотографија постепено преузима то место. Окупио је групу уметника који ће постати славни по својим модним илустрацијама међу којима су: Ерте, Жорж Барбје, Едуардо Гарсија Бенито, Едуар Марти, Хелен Драјден, Кристијан Берар, Рене Буше... Тако је магазин *Voï*, захваљујући концепцији издавача, постао ризница модне илустрације једног од најзначајнијих периода у њеној историји (првој половини XX века) која нам је данас, захваљујући интернету доступна за проучавање. Она у себи сабира лепоту рукописа сасвим различитих уметника, њихову вештину и имагинацију.

Тридесетих година XX века у *Voï*у ће за израду модних илустрација бити ангажовани и познати сликари па ће један од њихових сарадника бити Салвадор Дали али и Милена Павловић Барили. Милена, у чијим се цртежима из детињства већ види утицај модне илустрације из страних журнала, током школовања усавршавала се и у области модне илустрације да би по доласку у Њујорк 1939. године започела сарадњу са *Voï*ом. Већ у априлу 1940. њена илустрација излази на насловној страни овог магазина. У том тренутку модна фотографија заузима значајан број насловних страна *Voï*а као и других магазина и модни илустратори никада више неће бити ангажовани у толиком броју.

Питање је да ли је разлог томе само уређивачка политика или узрока има више као што је на пример чињеница да је модна илустрација као и генерално илустрација изгубила упориште које је увек имала у ликовној уметности јер *сликарство је изгледа било на тачки пошљуне напуштања фигуративне референце зарад аистрације* закључује Вилијам Пејкер. У илустрацији ће, према Гордани Поповић Васић, баш у време када је изложба *Златно перо* основана (1959) бити напуштена идеја о реалистичном приказивању садржаја чиме ће бити *отворен пут за личне интерпретације шекста*. Илустрација као и модна илустрација (која није у

могућности да се одрекне фигурације) остаће ипак до данас и чувар вештине цртања.

Међутим, све што почива на богатој традицији као модна илустрација не нестаје тако лако. Један од разлога је и тај што публика увек добро реагује на илустрацију и што и данас када се модна илустрација појави на насловној страни познатих магазина то буду најпродаванији бројеви.

У другој половини XX века одсуство модних илустратора надоместиће модни креатори који ће кроз своју скицу/цртеж/илустрацију интерпретирати сопствене модне креације. Тако су у штампи објављивани цртежи и илустрације Карла Лагерфелда, Ив Сен Лорана, Кристијана Лакроа али и *краља југословенске високе моде* Александра Јоксимовића који ће као први модни уредник магазина *Базар* (1965 – 68) илустровати не само своје моделе већ ће радити и модне илустрације за рубрику *Модни уредник предлаже*. Његове изузетно стилизоване, издужене фигуре, носе снажан уметников рукопис и сведоче о великој страсти према цртању и модној илустрацији.

Крај XX и почетак XXI века обележиће повратак интересовања за модну илустрацију. Објављују се књиге које представљају рад нових модних илустратора као и ретроспективе из прошлости. Данас се модне илустрације чешће могу видети у галеријским просторима и музејима него на страницама штампе.

Модна илустрација, *уметничка форма која представља групу уметничку форму* како је дефинише водећи модни илустратор Дејвид Даунтон, данас је можда привлачнија него пре јер сви су позвани да учествују – и ликовни уметници и илустратори и модни дизајнери. Слобода у интерпретацији је већа него икада, модни дизајн је увек инспиративан, технике неограничене...

Вања Косанић, историчарка уметности

Александар Јоксимовић, модна илустрација за колекцију „Вишраж“ (1966), из збирке Музеја примењене уметности, Београд
Милена Павловић Барили, насловна страна магазина „Voï“ (1940), Галерија Милене Павловић Barilli, Пожаревац

A BRIEF REVIEW OF FASHION ILLUSTRATION

At the beginning of the 20th century, when fashion designer Paul Poiret, a great admirer and patron of the arts, opened his fashion house, he wished for the clothes he created to be presented in an artistic manner. Inspired by the Empire-style fashion of the early 19th century, he came up with the idea to revive the fashion illustration of that period, similar to that published in the famous journal *Le Journal des dames et des modes*, founded in France in 1797. Thus appeared the album *Les Robes de Paul Poiret racontées par Paul Iribe*, published in 1908, which achieved remarkable success. It marked the beginning of a new chapter in the history of fashion illustration.

The visual representation of clothing is as old as art itself, and the first books containing illustrations of clothing (depicting costumes of other nations and historical garments) appeared during the Renaissance. Drawings of clothing were made by painters as studies for their future paintings. Dürer, for example, recorded the everyday and festive dress of women from Nuremberg and, during his stay in Venice, the local fashions of that city. In the first French magazine *Le Mercure Galant* (1672), which, in addition to social topics, also featured fashion sections, fashion illustrations began to appear. Fashion magazines would emerge at the end of the 18th century, and one of the most renowned was the already mentioned *Le Journal des dames et des modes*.

Each epoch had its own style of fashion illustration, similar to the styles found in painting, and artists strictly adhered to it. These illustrations were characterized by similar poses and settings, and by precisely rendered details, so that garments could be sewn according to them, and they were unsigned.

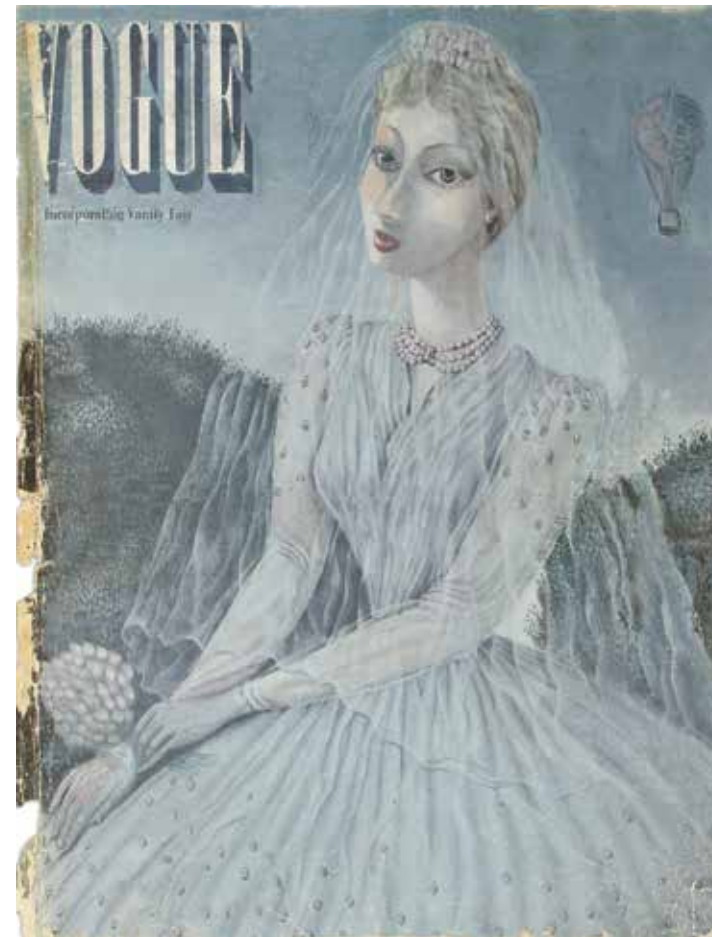
In the first half of the 20th century, the new approach to fashion illustration initiated by Poiret brought freedom to the visual interpretation of clothing. The goal was not only for the artist to present the latest fashion trends through a personal vision, but also to *dramatize the created garments* and capture the spirit and style of the time. These illustrations, as David Hockney noted, spoke about clothing, Paris, fashion, and an entire way

of life. It was not most important to depict the clothing in detail but, as Alice Mackrell stated, to connect the transience of fashion with the timelessness of art.

One year after the publication of Poiret's album, publisher Condé Nast purchased the high-society magazine *Vogue* and transformed it into one of the most influential fashion magazines of the 20th century. His aim was to find collaborators with exceptional talent in photography, art, fashion, illustration, literature, and journalism. Although photography had already become widespread in magazines, Nast gave priority to fashion illustration, which held a place of honor on the cover until the 1940s, when fashion photography gradually took over that role. He gathered a group of artists who would become famous for their fashion illustrations, among them Erté, Georges Barbier, Eduardo García Benito, Édouard Marty, Helen Dryden, Christian Bérard, and René Bouché. Thanks to the publisher's vision, *Vogue* became a treasury of fashion illustration from one of the most significant periods in its history, the first half of the 20th century. Today, thanks to the internet, this rich archive is available for study. It preserves the beauty of the hand of many different artists, their skill, and imagination.

In the 1930s, *Vogue* engaged famous painters to create fashion illustrations, and among its collaborators were Salvador Dalí and Milena Pavlović Barili. Milena, whose childhood drawings already showed the influence of fashion illustrations from foreign magazines, continued to refine her skills in this field during her education. After arriving in New York in 1939, she began working with *Vogue*. In April 1940, her illustration appeared on the magazine's cover. At that time, fashion photography occupied a growing number of *Vogue's* covers as well as those of other magazines, and fashion illustrators would never again be engaged in such numbers.

It is worth asking whether this shift was caused solely by editorial policy or whether there were other reasons, such as the fact that fashion illustration, like illustration in general, had lost the foundation it once had in fine art. As William Packer

observed, *painting seemed to be on the point of abandoning figurative reference altogether in favor of abstraction*. In illustration, according to Gordana Popović Vasić, precisely around the time when the Golden Pen exhibition was founded (1959), the idea of realistic representation of content was abandoned, which *opened the way for personal interpretations of the text*. Illustration, including fashion illustration (which cannot renounce figuration), has nevertheless remained to this day a guardian of the craft of drawing.

However, everything that rests on a rich tradition, as fashion illustration does, does not disappear easily. One reason for this is that audiences always respond positively to illustration, and even today, when a fashion illustration appears on the

cover of a well-known magazine, those issues are among the best-selling ones.

In the second half of the 20th century, the absence of professional fashion illustrators was compensated by fashion designers, who began to interpret their own creations through sketches and drawings. Thus, the press published drawings and illustrations by Karl Lagerfeld, Yves Saint Laurent, Christian Lacroix, and also by the *king of Yugoslav haute couture* Aleksandar Joksimović. As the first fashion editor of the magazine *Bazar* (1965–1968), he illustrated not only his own models but also created fashion illustrations for the section *The Fashion Editor Suggests*. His highly stylized, elongated figures bear a strong personal signature and testify to his great passion for drawing and fashion illustration.

The end of the 20th and the beginning of the 21st century marked a revival of interest in fashion illustration. Books were published that presented the works of new fashion illustrators, as well as retrospectives from the past. Today, fashion illustrations are more often exhibited in galleries and museums than in printed magazines.

Fashion illustration, defined by leading fashion illustrator David Downton *as an art form that represents another art form*, may be more attractive today than ever before because everyone is invited to participate: visual artists, illustrators, and fashion designers alike. Freedom of interpretation is greater than ever, fashion design remains a constant source of inspiration, and the range of techniques is unlimited.

Vanja Kosanić, art historian

Aleksandar Joksimović, *fashion illustration for the collection "Vitraž" (1966), from the collection of the Museum of Applied Arts, Belgrade*
Milena Pavlović Barilli, *cover of Vogue magazine (1940), Milena Pavlović Barilli Gallery, Požarevac*

РАСТКО ПЕТРОВИЋ (1898 – 1949) ...КАО ИЛУСТРАТОР

Растко Петровић, приликом боравка у Паризу, после Првог светског рата, под утицајем Аполинера (Guillaume Apollinaire) и уметничке климе тог времена, тумачи слику као део космичког света и *сувише стварно*¹. Као родона-

челник авангардног радикализма (уз Станислава Винаве-ра) унутар прозне праксе двадесетих година (Тешић 2009: 331), одбацује миметички приступ и заступа аутономију уметности у духу Аполинеровог и Бергсоновог (Henri-Louis Bergson) тумачења уметности. На тој основи засновао је стваралаштво уметника конструктивне оријентације прве половине треће деценије XX века.

Растко Петровић, књижевник, сликар, ликовни критичар, паралелно са приповедном уметношћу, у ликовним делима спроводи синкретичку спрегу различитих уметности – књижевности и сликарства, па је у феномену уметности кроз речи и ликовни запис промишљао и стварао¹.

Екстатичан дух аутора, склон бекству од стварности, удахнуо је у своје стваралаштво сопствени доживљај живота и произвео *нову стварност*. Та субјективизација и синтетизам вођени су емоцијом која се *кристализовала* у писаном облику, а транспоновала у медију сликарства. Заступао је мишљење о аутономији уметности и да је дело у себи затворено ван сваке друге његове улоге (друштвена, политичка и слично), јер је веровао у уметничку реалност изнад наше свакидашње реалности. По његовом тумачењу *есетистика изражавања* у уметности подразумева лирику, осећајност, субјективност, темперамент уметника, кристализацију и декристализацију природе.

Тезу о сликарској реалности Растко Петровић је применио у свом ликовном опусу, као и на илустрацијама о којима ће бити речи.

Мотиви из Сарајева објављени у публикацији *Споменица на тридесетогодишњицу рада културно-просветног друштва*

¹ Према сећању Александра Дерока, заједно су похађали курс вечерњег акта који је водио Петар Добровић на Академији примењених уметности у Београду (из публикације *А сада је лети* јеројлан, Дерета, Београд, 2013, стр. 156). Растко Петровић је кроз цртане и сликане актове показао изузетну вештину, али то није тема овог рада.

Ла Беневоленција (1924) за текст Паулине Лебл-Албале, рађени графитном оловком у црно-белој техници, пројектују његов став о новој реалности у сликарству. Цртеж је динамичан и евокативан, представља субјективан доживљај мотива. Спроведена је геометризација форме, доминирају планине као у Сезановој (Paul Cézanne) слици *Mont Sainte-Victoire*, организација простора је формирана у плановима са смењивањем светло-тамних површина које дају чврстину композицији. У питању је космичка стварност и субјективизација постојећег света. Рашчлањивање и изградња структуре цртежа по принципу јукстапозиције разнородних фрагмената, представља стваралачки и интелектуални процес својствен филмској монтажи и кубистичком колажу. Истовремено фасциниран Роденовим (François Auguste René Rodin) цртежима *оним са једном дугом живом линијом контуре* (Дероко 1984), Петровић коментарише како *линија мора да живи већ самим својим живошћу и тај свој став примењује на актове, скице и цртеже*.

Друга илустрација рађена је у техници акварела и пастела, а преузета је из књиге *Африка*, која је први пут објављена 1930. године у издању Геце Кона у Београду. На овој илустрацији Растко спроводи синтетизацију искуства о организацији простора, фрагментизацију структуре, где се примећује утицај Гогена (Eugène Henri Paul Gauguin), као и динамику линије. Пиктурално негована, илустрација је динамична у потезу, указује на естетизацију и учење Андреа Лота (André Lhote) по коме боја не допушта да је заобљимо, али ни да је моделишемо. Композиционо решење пејзажа, изведено у масама, и без наглашене контуре, лазурног је колорита. Дубину је постигао системом *један, односно два наглашена виса* према којима се уређују остали делови слике. Кроз своју стваралачку интелигенцију уводи ред и хармонију у реални свет. Доживљај је повезан са логиком имажинације која осећа и дочарава материјалну и духовну устрепталост света и међусобно прожимање облика и боје у природи (Радуловић 1989: 261).

Наведене илустрације настале су под различитим временским условима и под другачијом уметничком климом: авангардна фаза новог реализма престаје пред крај 1922. године

и настаје нова фаза преласка са тонског на колористичко сликарство у српској уметности (Трифуновић 1973: 135).

Весна Лакићевић Павићевић,
историчарка уметности

Библиографија:

- Дероко, Александар. 10.5.1984. *Маја са цртежима Растка Петровића*, Књижевна реч
- Тешић, Гојко. 2009. *Српска књижевна авангарда (1902 – 1934)*. Београд: Институт за књижевност и уметност и Службени гласник.
- Радуловић, Милан. 1989. *Књижевно дело Растка Петровића*, Зборник радова. Београд: Институт за књижевност и уметности.
- Трифуновић, Лазар. 1973. *Српско сликарство 1900 – 1950*. Београд: НОЛИТ

RASTKO PETROVIĆ (1898–1949) ...AS ILLUSTRATOR

During his stay in Paris after the First World War, under the influence of Guillaume Apollinaire and the artistic atmosphere of the time, Rastko Petrović interpreted painting as a part of the cosmic world and as something *too real*. As a founder of avant-garde radicalism within Serbian prose of the 1920s (together with Stanislav Vinaver) (Tešić 2009: 331), he rejected the mimetic approach and advocated for the autonomy of art, in the spirit of the interpretations of Apollinaire and Henri-Louis Bergson. On this foundation, he built his artistic work in the constructive orientation of the first half of the third decade of the 20th century.

Rastko Petrović, a writer, painter, and art critic, in parallel with his narrative art, achieved a syncretic connection between different art forms – literature and painting. Within this synthesis, through both the written word and visual expression, he reflected upon and created his own conception of art¹.

The ecstatic spirit of the author, inclined to escape from reality, infused his creative work with his personal experience of life and produced *a new reality*. This subjectivization and synthesis were guided by emotion, which *crystallized* in written form and was transposed into the medium of painting. He upheld the idea of the autonomy of art, maintaining that the work of art is self-contained and independent of any external function (social, political, or otherwise), because he believed in an artistic reality existing above our everyday one. According to his interpretation, the *aesthetics of expression* in art implied lyricism, sensitivity, subjectivity, the temperament of the artist, and the crystallization and decrystallization of nature.

Petrović applied his thesis on pictorial reality within his visual oeuvre, including his illustrations, which are discussed here.

¹ According to the recollections of Aleksandar Deroko, they both attended an evening life-drawing course taught by Petar Dobrović at the Academy of Applied Arts in Belgrade (from the publication *And Then the Airplane Took Off*, Dereta, Belgrade, 2013, p. 156). Through his drawn and painted nudes, Rastko Petrović demonstrated exceptional skill, but that is not the subject of this paper.

The Motifs from Sarajevo, published in Spomenica on the thirtieth anniversary of the cultural and educational society La Benevolencija (1924), accompanying the text by Paulina Lebl-Albala, were executed in graphite pencil in black-and-white technique. They reflect his view of a new reality in painting. The drawing is dynamic and evocative, representing a subjective experience of the motif. The geometrization of form is evident; mountains dominate the composition, reminiscent of Paul Cézanne's Mont Sainte-Victoire. The organization of space is constructed in planes with alternating light and dark areas that give solidity to the composition. It is a representation of cosmic reality and a subjectivization of the existing world. The decomposition and construction of the structure of the drawing according to the principle of juxtaposition of heterogeneous fragments represents a creative and intellectual process characteristic of film montage and Cubist collage. At the same time, fascinated by the drawings of François Auguste René Rodin, *those with a single long, living line of contour* (Deroko 1984), Petrović commented that *the line must live by its own life*, and he applied this principle to his nudes, sketches, and portraits.

The second illustration was executed in watercolor and pastel and was taken from the book *Africa*, first published in 1930 by Geca Kon in Belgrade. In this illustration, Petrović synthesizes his experience in the organization of space and the fragmentation of structure, revealing the influence of Eugène Henri Paul Gauguin and the dynamism of the line. Pictorially refined, the illustration is dynamic in stroke, suggesting the aestheticization and the teaching of André Lhote, according to whom color does not allow itself to be rounded or modeled. The compositional solution of the landscape, constructed in masses and without emphasized contours, is of a transparent color palette. Depth is achieved through the system of *one or two accentuated heights*, around which other elements of the composition are organized. Through his creative intelligence, he introduces order and harmony into the real world. The experience is connected with the

logic of imagination that senses and evokes the material and spiritual vibration of the world, as well as the interpenetration of form and color in nature (Radulović 1989: 261).

The illustrations mentioned above were created under different temporal circumstances and within different artistic

climates. The avant-garde phase of the new realism ended toward the close of 1922, giving way to a new phase in Serbian art characterized by a transition from tonal to colorist painting (Trifunović 1973: 135).

Vesna Lakićević Pavićević, Art Historian

ИЛУСТРОВАЊЕ ЗВУКА (први део есеја)

Сви који започињу да се студиозније теоријски баве ликовним дисциплинама - а посебно илустрацијом, стрипом и карикатуром - неминовно се суочавају са великим епистемолошким и семантичким изазовима.

Прво, најочигледније је неизбежно улагање енергије и времена у покушај да се, на основу сопствених сазнања и искустава, не само разграниче појмови и категорије, него и што сажетије дефинишу саме споменуте дисциплине.

Стога, изнећу на почетку своју дефиницију илустрације, која гласи:

Илустрација је визуелизовани, средствима ликовној изражавања формално одређени израз уметникове инспирације неким сопственим или туђим замислима.

Верујем да сваки историчар уметности, критичар или чак необавезни и неоптерећени конзумент илустрација, пре или касније, понекад и инхерентно (не сасвим артикулисано и самоосвешћено али интуитивно) сопствену рецепцију и виђење илустрација на интернету, у другим електронским медијима или штампаним производима (књиге, новине, часописи, плакати...) подводи под некакву своју дефиницију. На пример, при руци ми је најсвежији пример, потекао из у септембру 2025. код издавача Банатског културног центра из Новог Милошева објављене теоријске књиге *Илустрација књије за децу* Сенке Влаховић, с поднасловом *Илустрацорски тексти и илустрацорски контексти*.

На 14. страници она дефинише:

Илустрација је визуелни текст или група знакова, комбинација визуелних јединица некој ликовној систему времену или простору које нам читањем дају могућности изражавања и проналажења различитих значења.

Претходно, Влаховић на страници 10 цитира, од моје још сажетију дефиницију илустрације, и то из књиге *Teaching illustration* Стивена Хелера и Маршала Арисмана, објављене 2006. у Њујорку код америчког издавача Allworth Press:

...фигуративна уметничка форма, заснована на причању приче.

Обратите пажњу, историчарка уметности Марија Ристић, која је за серију изложби српских илустратора (по мени, најупечатљивија је била *Гешо*, одржана у београдском Музеју примењене уметности - посвећена српском илустратору Бобану Савићу) добила угледну награду *Александар Дероко*, је у текстовима из пројекта *Теорија илустрације* изнела своју веома занимљиву дефиницију коју ће она - да је не бих погрешно или непотпуно цитирао - вероватно предочити у свом уводном тексту.

Нисам случајно претходно користио реч конзумент, а не гледалац илустрација, јер за свако правило - па и дефиницију - искрсну чудесни изузеци. На пример, илустраторка и професорка Драгана Купрешанин је добила неколико признања за серију својих, строго посматрано тродимензионалних, тактилних илустрација књижевних дела и сликовница намењених слепим и слабовидим особама.

Елаборисање и дефинисање дисциплина стрип и карикатура одвело би ме на споредне путеве, али ћу само подсетити на мој од 1995. више пута изношени став да је стрип проистекао из илустрације и да се њој непрестано враћа, те да је стога у таксономији по вертикали, у хијерархији наизглед равноправних дисциплина, по мени, илустрација категорија вишег степена општости од карикатуре и стрипа.

Поткрепићу то тек узгред, једноставним исказом, сроченом на основу моје претходне дефиниције: *Сваки стрип и карикатура јесу илустрације сопствених или туђих замисли, али свака илустрација није стрип или карикатура.*

Да објасним моју персоналну семиотику, јер ће се лако запазити како (наравно, намерно) не користим реч идеја, него замисао. Лично, реч идеја ми делује некако једнократно, намах испољен бљесак инспирације, док замисао доживљавам као разрађени концепт, понекад и конструкт од мноштва идеја који се (на пример, у стрипу) гради месецима и годинама.

Слободан Ивков

ILLUSTRATING SOUND (first part of the essay)

All those who begin to engage more seriously and theoretically with the visual arts — especially with illustration, comics, and caricature — inevitably face great epistemological and semantic challenges.

First and most obviously, one must invest time and effort in attempting, based on one's own knowledge and experience, not only to distinguish between concepts and categories but also to define as concisely as possible the very disciplines mentioned.

Therefore, I will begin by presenting my own definition of *illustration*, which reads as follows:

Illustration is a visualized, formally materialized expression of an artist's inspiration by their own or someone else's ideas, achieved through the means of visual expression.

I believe that every art historian, critic, or even the casual and unburdened consumer of illustrations will sooner or later — sometimes even inherently (not fully articulated or consciously realized, but intuitively) — form their own understanding and definition of illustration through exposure to it on the internet, in other electronic media, or in printed formats (books, newspapers, magazines, posters, etc.).

For example, the most recent instance at hand comes from a theoretical book published in September 2025 by the Banat Cultural Center in Novo Miloševo, titled *Children's Book Illustration* by Senka Vlahović, with the subtitle *The Illustrator's Text and the Illustrator's Context*. On page 14, she defines illustration as follows:

Illustration is a visual text or a group of signs, a combination of visual units of an artistic system in time or space, which through reading allow us to explore and discover different meanings.

Earlier, on page 10, Vlahović cites a definition even more concise than mine, taken from *Teaching Illustration* by Steven Heller and Marshall Arisman, published in 2006 in New York by Allworth Press:

...a figurative art form based on storytelling.

Please note that art historian Marija Ristić, who received the prestigious *Aleksandar Deroko Award* for her series of exhibi-

tions on Serbian illustrators (the most striking, in my opinion, being *Ghetto*, held at the Museum of Applied Art in Belgrade and dedicated to the Serbian illustrator Boban Savić), offered a very interesting definition in her project *Theory of Illustration* — one that she will, I believe, present in her introductory text, so I will refrain from quoting it incompletely or inaccurately here.

I did not use the word viewer but rather consumer of illustration by accident, for with every rule — and every definition — there arise fascinating exceptions. For example, illustrator and professor Dragana Kuprešanin has received several awards for her series of strictly three-dimensional, tactile illustrations of literary works and picture books intended for blind and visually impaired readers.

Elaborating and defining the disciplines of comics and caricature would lead me down a side path, but I will only remind you of the position I have repeatedly expressed since 1995: that comics originated from illustration and continually return to it. Therefore, in the taxonomic hierarchy — on the vertical axis of what may seem to be parallel disciplines — illustration, in my view, represents a category of a higher level of generality than caricature or comics.

I will support this with a simple statement, formulated on the basis of my earlier definition:

Every comic and caricature is an illustration of one's own or another's concept, but not every illustration is a comic or caricature.

Allow me to clarify my personal semiotic reasoning, as it will be evident that I deliberately avoid using the word idea and instead use concept. Personally, the word idea seems to me like a singular, momentary flash of inspiration, while concept I perceive as a developed construct—sometimes composed of many ideas—one that may take months or years to build (as, for instance, in the case of a comic).

Слободан Ивков

УВОЂЕЊЕ ТЕРМИНА „СЕКВЕНЦИЈАЛНА ИЛУСТРАЦИЈА“ У ИСТОРИЈУ УМЕТНОСТИ

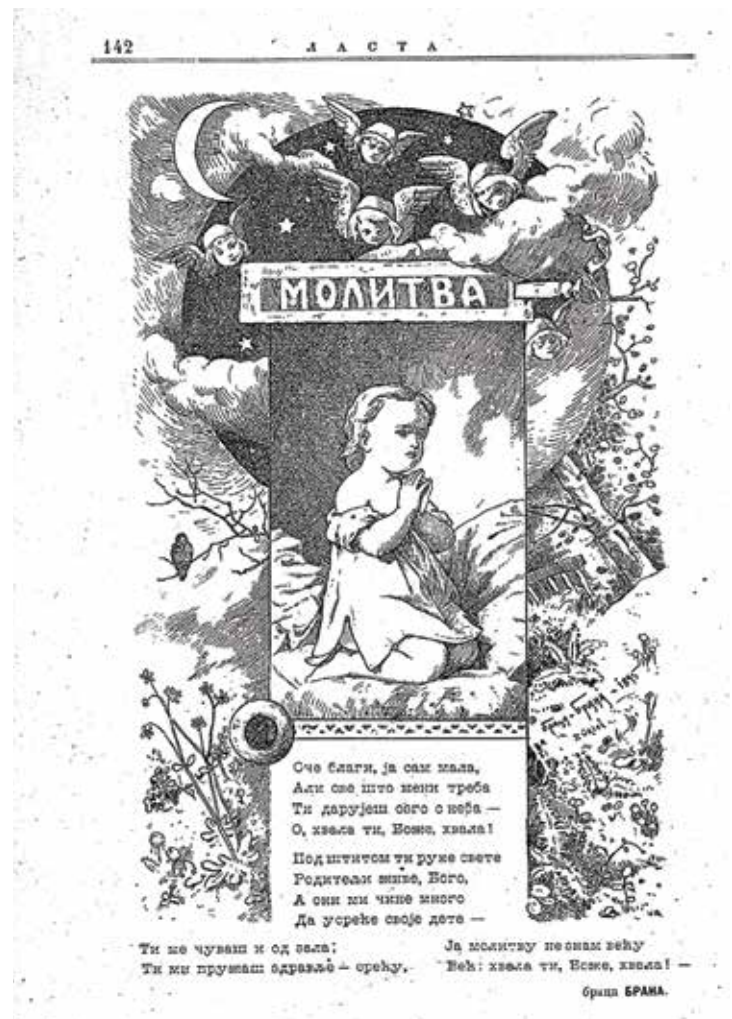
На позив др Александра Пејчића, поводом објављивања капиталне публикације Изабрана дела Бране Цветковића и научног скупа у Институту за књижевност и уметност у Београду, позвана сам да анализирам Бранина илустраторска дела. Пејчићева публикација, коју су професори др Горан Максимовић, др Бојан Ђорђевић и др Татјана Јовићевић означили као дело прворазредног значаја за српску културу, открила је разноврсност Цветковићевог стваралаштва као писца, глумца, редитеља, сценографа, карикатуристе и илустратора. Управо та разноврсност, обухваћена у седам публикација, подстакла је моје интересовање да се његов илустраторски рад сагледа у ширем визуелно-наративном контексту.

Ослањајући се на пионирска истраживања Загорке Јанц, која је међу првима писала о Цветковићу и утврдила његов значај за развој српске илустрације, потом литературу Жарка Рошуља као и на најновију Пејчићеву публикацију, истраживање је усмерено на продубљивање тих увида и њихово појмовно заокруживање. Резултат је научни рад *Илустраторско стваралаштво Бране Цветковића*, у коме се применом компаративне, иконографске и иконолошке методе допринос сагледава на више нивоа: термилошком, историјско-уметничком, методолошком и теоријском.

Термилошки и историјско-уметнички оквир

Термилошки допринос рада подразумева предлагање и теоријско утемељење појма *секвенцијална илустрација* као аналитичке категорије у историји уметности. Тим појмом означава се визуелна форма који претходи појави стрипа у српској култури (1935), али са њим дели структурна обележја (наративност, ритам и монтажу) док истовремено произлази из ликовно-поетске традиције, а не из индустријализоване визуелне културе. На тај начин омогућено је да се рани облици визуелног приповедања, какви се јављају у опусу Бране Цветковића, Змаја Јовановића и других аутора, именују и изучавају као засебна уметничка и историјска појава. Овакав приступ доноси ново читање Цветковићевог илустраторског опуса

(1875–1942), који је дуго био маргинализован у историји уметности. Анализом грађе уочен је континуитет између његових *џесама у слици* и касније форме стрипа, чиме се његово дело поставља у историјску осу развоја српске визуелне културе. Посебно је истакнута повезаност Цветковићеве уметности са традицијом Змајеве поетске форме *Песма к слици*, што открива национални корен његове визуелно-наративне праксе.

Методолошки и теоријски допринос

Методолошки, у раду је спроведена типолошка класификација Цветковићевих илустрација на: класичне, хумористичне, секвенцијалне, показне, насловне и амблематске. Класичне прате текст (нпр. *Молишва*, 1895), насловне и амблематске граде идентитет издања (нпр. *Ласта*, 25. март 1894), хумористичне и карикатуралне коментаришу актуелност (*Опасна слоја*, 1904), док секвенцијалне успостављају ритам кадрова и радње (*Разознали Мика*, *Мали берберин*). Показне илустрације и ребуси (*За мале цршаче*) сведоче о његовом педагошком и медијском осећају. Ова подела представља нов методолошки оквир који омогућава прецизније тумачење илустрације као визуелне форме у домаћој уметности и књижевности.

Теоријски и контекстуални допринос огледа се у залагању за развој нове научне историјско-уметничке области, Теорије илустрације, коју годинама афирмишем кроз изложбе, предавања и научне радове. У ранијим истраживањима увела сам појмове *амблематска илустрација*, *научнофантастична илустрација* (у анализи дела Боба Живковића) и *ениклопедијска илустрација* (у оквиру пратеће изложбе овогодишњег *Златног џера Београда*). Појам секвенцијалне илустрације природно наставља успостављени континуитет, показујући како илустрација у српској култури прелази пут од симболичке функције ка наративној и динамичкој структури. Успостављање функционално-интертекстуалне класификације илустрације, од посебног је значаја јер показује да је однос између слике и речи кључан за разумевање илустрације не као пратећег елемента текста, већ као равноправног медија који гради сопствену структуру значења.

Секвенцијална илустрација као спона између поезије и стрипа

Анализа Цветковићевих *џесама у слици*, које Пејчић назива *стриј-џесмама*, показује да је реч о уметничкој пракси насталој из домаће културне традиције, а не из имитације страних узора. Сусрет са појмом *стриј* у српској култури 1935. године означио је раздвајање две појаве: док је секвенцијална илустрација израсла из поетске и ликовне традиције Змајеве *џесме к слици*, стрип је био производ нових медијских и читалачких навика индустријализованог доба.

Цветковићево стваралаштво тако представља спону између ране визуелне поезије и модерних форми визуелног приповедања: стрипа, сториборда и анимације. Његове секвенцијалне илустрације, ритмични низови слика у којима се дешавање одвија кадар по кадар, могу се сматрати првим покушајима визуелне монтаже у српској уметности. У том прелазу илустрација постаје наративна, добија покрет, ритам и унутрашњу драматургију.

Увођењем термина *секвенцијална илустрација* настоји се историјски и теоријски обележити једна уметничка појава која је у основи нашег визуелног језика, али која је дуго остала без свог имена. Тим појмом тежи се очувању континуитета са изворним поетичким и ликовним контекстом, али и указује на његову улогу претече модерног стрипа, сториборда и анимације. Верујем да ће *секвенцијална илустрација* постати полазиште за даља проучавања визуелног наратива у српској уметности и допринети разумевању илустрације као самосталног, комплексног уметничког израза – моста између речи и слике, поезије и покрета.

Марија Ристић

И с носачем исто чини.
Подвикну му: „Терет скини
И дај мени или гини!“

„Кад ти носиш, лакше ми је,
Иако далеко није,
До овдашње – полиције.“
(1938)

INTRODUCTION OF THE TERM “SEQUENTIAL ILLUSTRATION” INTO ART HISTORY

At the invitation of Dr. Aleksandar Pejčić, on the occasion of the publication of the major volume *Selected Works of Brana Cvetković* and the scholarly conference held at the Institute for Literature and Art in Belgrade, I was invited to analyze Cvetković's illustrative work. Pejčić's publication, which Professors Dr. Goran Maksimović, Dr. Bojan Đorđević, and Dr. Tatjana Jovičević have described as a work of primary importance for Serbian culture, reveals the diversity of Cvetković's creativity as a writer, actor, director, stage designer, caricaturist, and illustrator. It is precisely this diversity, encompassed within seven volumes, that prompted my interest in examining his illustrative work within a broader visual and narrative context.

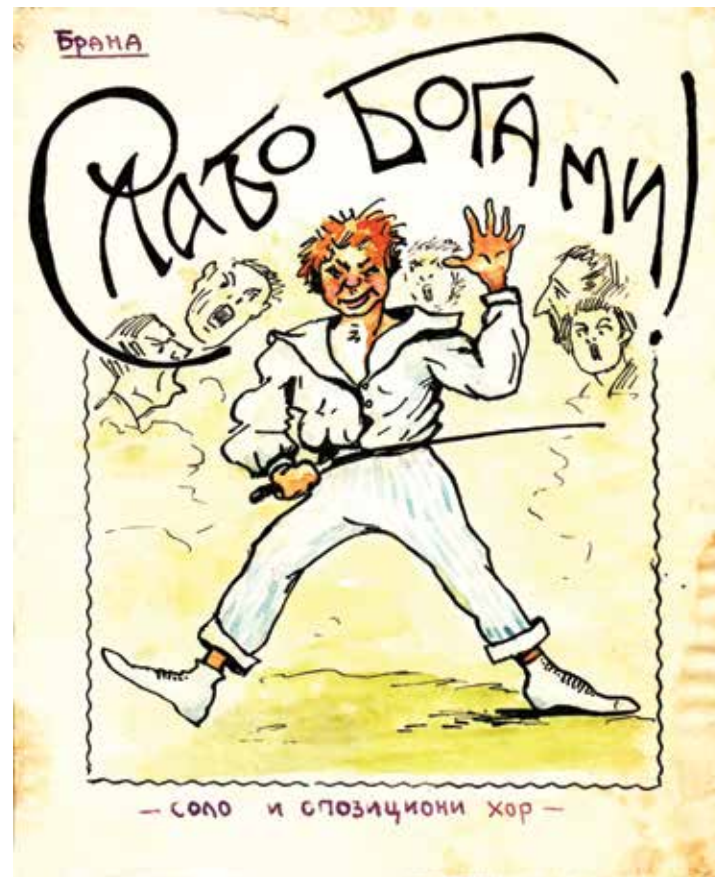
Building upon the pioneering research of Zagorka Janc, who was among the first to write about Cvetković and to recognize his significance for the development of Serbian illustration, as well as the writings of Žarko Rošulj and the most recent publication by Pejčić, my research aims to deepen these insights and bring them to conceptual completion. The result is the scholarly study *The Illustrative Creativity of Brana Cvetković*, in which, through the application of comparative, iconographic, and iconological methods, his contribution is examined on several levels: terminological, art-historical, methodological, and theoretical.

Terminological and Art-Historical Framework

The terminological contribution of this study lies in the proposal and theoretical grounding of the term *sequential illustration* as an analytical category within art history. This term designates a visual form that precedes the appearance of the comic strip in Serbian culture (1935) but shares with it certain structural characteristics such as narrativity, rhythm, and montage, while at the same time originating from a painterly and poetic tradition rather than from industrialized visual culture. This makes it possible to identify and study early forms of visual storytelling, as found in the work of Brana Cvetković, Zmaj Jovanović, and other authors, as distinct artistic and his-

torical phenomena. Such an approach provides a new reading of Cvetković's illustrative oeuvre (1875-1942), which has long remained marginalized in art history.

An analysis of the material reveals continuity between his *poems in pictures* and the later form of the comic strip, positioning his work within the historical trajectory of Serbian visual culture. Particularly emphasized is the connection between Cvetković's art and the tradition of Zmaj's poetic form *A Poem to the Picture*, which reveals the national roots of his visual-narrative practice.

Methodological and Theoretical Contribution

Methodologically, the study introduces a typological classification of Cvetković's illustrations into classical, humorous, sequential, demonstrative, title, and emblematic. Classical illustrations accompany the text (for example, *Prayer*, 1895); title and emblematic illustrations shape the identity of a publication (for example, *The Swallow*, March 25, 1894); humorous and caricatural works comment on current events (*Dangerous Unity*, 1904); while sequential illustrations establish rhythm and action (*Curious Mika*, *The Little Barber*). Demonstrative illustrations and rebuses (*For Little Drawers*) testify to his pedagogical and media sensibility. This classification represents a new methodological framework that enables a more precise interpretation of illustration as a visual form in Serbian art and literature.

The theoretical and contextual contribution lies in advocating for the development of a new scholarly art-historical field - the Theory of Illustration - which I have been promoting for years through exhibitions, lectures, and academic studies. In earlier research, I introduced the terms *emblematic illustration*, *science-fiction illustration* (in analyses of Bob Živković's work), and *encyclopedic illustration* (within the accompanying exhibition of this year's Golden Pen of Belgrade). The term *sequential illustration* continues this established continuity, showing how illustration in Serbian culture evolved from a symbolic function to a narrative and dynamic structure. Establishing a functional and intertextual classification of illustration is of particular importance, as it demonstrates that the relationship between image and text is crucial to understanding illustration not as a secondary element of the written word but as an autonomous medium that constructs its own meaning.

Sequential Illustration as a Link between Poetry and Comics

An analysis of Cvetković's *poems in pictures*, which Pejčić calls *comic poems*, shows that this artistic practice arose from the domestic cultural tradition rather than from imitation of foreign models. The encounter with the term 'comics' in Serbian culture in 1935 marked a separation between two phenomena: while sequential illustration grew out of the poetic and pictorial tradition of Zmaj's *A Poem to the Picture*,

the comic strip emerged as a product of new media and reading habits characteristic of the industrial era.

Cvetković's creative work thus represents a bridge between early visual poetry and modern forms of visual narration such as comics, storyboards, and animation. His sequential illustrations - rhythmic series of images in which the action unfolds frame by frame - can be regarded as the first attempts at visual montage in Serbian art. In this transition, illustration becomes narrative, gaining movement, rhythm, and internal dramaturgy.

By introducing the term *sequential illustration*, this study seeks to mark, both historically and theoretically, an artistic phenomenon that lies at the foundation of our visual language but has long remained without a name. The term aims to preserve continuity with the original poetic and artistic context while highlighting its role as the precursor of modern comics, storyboards, and animation. I believe that *sequential illustration* will become a starting point for further studies of visual narrative in Serbian art and will contribute to understanding illustration as an autonomous and complex artistic expression - a bridge between word and image, poetry and movement.

Marija Ristić

Насловна страна и песма *Ласта*. Ласта, год. I, бр. 12, 25. март 1894, 1 / Браца Брана. *Молишва, Изабрана дела I–VIII*. Прир. Александар Пејчић. Београд: Институт за књижевност и уметност, књ. V, 2023, 81.

Рукопис *Слабо, бојами*. Музеј позоришне уметности Србије, инв. бр. Р5376.

Желео је мало ђљачке, ђа је исјало наођљачке, сегмент песме, Политика, 1938.

Front cover and the poem *Swallows*. *Lasta*, vol. I, no. 12, March 25, 1894, p. 1 / Braca Brana. *Prayer*. Book V. *Selected Works I–VIII*. Edited by Aleksandar Pejčić. Belgrade: Institute for Literature and Art, 2023, 81.

Manuscript *Weakly, Indeed (Slabo, bogami)*. Museum of Theatre Arts of Serbia, inv. no. R5376.

He Wanted a Little Loot, but It Turned Out Wrong, excerpt from a poem, Политика, 1938.

УМЕТНИЧКА И МИСАОНА ЛИЧНОСТ БОГДАНА КРШИЋА (1932-2009) (апстракт предавања)

Развој Кршићеве уметничке и мисаоне личности водио је ка зрелој и пуној стваралачкој снази, њеном зениту, у годинама између 1965. и 1975., у периоду када су извесне особености његовог дела најавиле неминован сусрет са неким од изузетних личности из света ликовне културе и књижевности. То је био човек ренесансе. Спој Кршићевог графичког дара, његова ликовна веза са књижевним текстом, његово занимање за анализе човековог бића и његове психе, његова потреба да покаже да се уметник стваралаштвом бори за хуманије односе и све видове слободе, довеле су га до Бенвенута Челлинија, Карпача, Гоје, Микеланђела.

У његовим графикама, стваране махом у бакропису и аватинти, могу се поставити јасне границе духовних оквира у којима се аутор креће. *Брод лудака* Себастијана Бранта, демонизам Хјеронимуса Боша, *Похвала лудости* Еразма Ротердамског, старе легенде, молитве и предања – постају основне књижевних извора, као његова неисцрпна инспирација.

Графика Богдана Кршића, везана је искључиво за представу књиге и речи. Касни средњи век, готска мистика, ренесансна филозофија, јеретичка и апокалиптичка учења реформације – пружили су интелектуалне оквире за ликовне визије овог ствараоца, који свој фантастично-гротескни свет гради, претварајући речи у узбудљиви корпус визуелних симбола.

Анализом конкретних примера Кршићевог стваралаштва, током овог излагања, покушаћемо да досегнемо до уметничких и мисаоних токова, овог великог ствараоца.

Богдан Кршић (1932-2009), дипломирао је 1957. године на Одсеку за примењену графику у класи проф. Михаила С. Петрова, на ФПУ. Године 1956. и 1957. студира на Високој уметничко-индустриској школи у Прагу (Vysoká škola uměleckoprůmyslová) у класи проф. Карела Сволинског. Од 1978. године редовни је професор на Катедри графике Факултета примењене уметности у Београду. Током своје каријере био је проректор, в. д. декан и шеф Катедре ове високошколске установе. Бавио се слободном графиком, илустра-

цијом, типографијом, опремом књиге и другим графичким дисциплинама. Учесник је импресивног броја самосталних и групних изложби у земљи и иностранству. Добитник је многобројних награда од којих можемо издвојити следеће: Велики печат Графичког колектива, 1963; Прва награда на Међународном графичком Бијеналу у Буенос Аријесу, 1968; Октобарска награда града Београда, 1975; Прва награда на Бијеналу графике у Банској бистрици, 1969; Награда за животни допринос графичкој уметности на V Међународном бијеналу графике у Београду, 1998. Био је члан УЛУПУДС-а, УЛУС-а и ХОЛЛАР (Друштво чешких графичара).

Маријана Пејровић Раић,
историчар уметности - виши кустос

Бенвенуто Челлини, *Маја графика, акватинта-бакропис*, 1-2, 1975. Музеј примењене уметности, Београд.

Benvenuto Cellini, *Print portfolio, aquatint-etching*, 1-2, 1975. Museum of Applied Arts, Belgrade.

The development of Bogdan Kršić's artistic and intellectual persona led him toward full creative maturity and strength, reaching its zenith between 1965 and 1975, a period in which certain characteristics of his work announced the inevitable encounter with some of the great figures from the world of visual culture and literature. He was a man of the Renaissance. The combination of Kršić's graphic talent, his visual connection with literary text, his interest in the analysis of human nature and psychology, and his conviction that the artist, through creation, struggles for more humane relations and all forms of freedom, guided him toward Benvenuto Cellini, Carpaccio, Goya, and Michelangelo.

In his prints, created mostly in etching and aquatint, one can discern clear boundaries of the spiritual framework within which the artist moved. *The Ship of Fools* by Sebastian Brant, the demonism of Hieronymus Bosch, Erasmus of Rotterdam's *In Praise of Folly*, ancient legends, prayers, and traditions became the literary foundations and his inexhaustible sources of inspiration.

THE ARTISTIC AND INTELLECTUAL PERSONA OF BOGDAN KRŠIĆ (1932-2009) (Abstract of the Lecture)

Bogdan Kršić's graphic art was intrinsically tied to the idea of the book and the written word. The late Middle Ages, Gothic mysticism, Renaissance philosophy, and the heretical and apocalyptic doctrines of the Reformation provided the intellectual framework for the visual visions of this artist, who built his fantastical and grotesque world by transforming words into an evocative corpus of visual symbols.

Through the analysis of selected examples of Kršić's work, this presentation seeks to trace the artistic and intellectual currents that defined the creative path of this remarkable artist.

Bogdan Kršić (1932–2009) graduated in 1957 from the Department of Applied Graphics, in the class of Professor Mihailo S. Petrov, at the Faculty of Applied Arts in Belgrade. In 1956 and 1957, he studied at the Academy of Arts, Architecture and Design in Prague (Vysoká škola uměleckoprůmyslová) under Professor Karel Svoboda. From 1978, he was a full professor in the Department of Graphics at the Faculty of Applied Arts in Belgrade. Throughout his career, he served as Vice-Rector, Acting Dean, and Head of the Department at this higher education institution.

His artistic practice encompassed free printmaking, illustration, typography, book design, and other graphic disciplines. He participated in an impressive number of solo and group exhibitions both in Serbia and abroad. Among the many awards he received, the following stand out: the Grand Seal of the Graphic Collective (1963), First Prize at the International Graphic Biennial in Buenos Aires (1968), October Prize of the City of Belgrade (1975), First Prize at the Biennial of Graphics in Banská Bystrica (1969), and the Lifetime Achievement Award for Contribution to Graphic Art at the 5th International Biennial of Graphics in Belgrade (1998).

He was a member of ULUPUDS (Association of Applied Artists and Designers of Serbia), ULUS (Association of Fine Artists of Serbia), and HOLLAR (Association of Czech Graphic Artists).

Marijana Petrović Raić, Art Historian, Senior Curator

ПРОМОЦИЈА КЊИГА / BOOK PROMOTIONS
Сенка Влаховић, *Илустрација књије за децу* /
Senka Vlahović, *Illustration for a Children's Book*

Сенка Влаховић

ИЛУСТРАЦИЈА КЊИГЕ ЗА ДЕЦУ

Илустраторски шексџ и илустраторски контексџ

ПРОМОЦИЈА КЊИГА / BOOK PROMOTIONS
Илустратори, ур. Нада Серафимовић /
Illustrators, ed. Nada Serafimović

53. ЗЛАТНО ПЕРО БЕОГРАДА
18. МЕЂУНАРОДНИ БИЈЕНАЛЕ ИЛУСТРАЦИЈЕ 2025.

Најстарија УЛУПУДС-ова изложба – манифестација специјализована за дисциплину илустрације. Отворена је за учешће илустратора из Србије и Света.

53. Златно перо Београда – 18. међународно бијенале илустрације одржаће се у репрезентативном изложбеном простору Установе културе „Пароброд“ и изложбеном простору Музеја града Београда, током новембра 2025. године.

ОРГАНИЗАТОР

Удружење ликовних уметника примењених уметности и дизајнера Србије (УЛУПУДС) и Савет изложбе:

Мирјана Бајић,
Ирина Кондић,
Славко Крунић,
Борис Кузмановић,
Весна Лакићевић,
Марија Ристић (кустос Бијенала),
Горан Еди Тадић.

РОК ЗА ПРИЈЕМ РАДОВА
10.06 – 31.07.2025.

ОПШТА ПРАВИЛА УЧЕШЋА

1. Бијенале је отворено свим уметницима света.
2. Излажу се:
 - Све врсте илустрација намењене књигама, часописима, новинама, библиофилским издањима, ауторском стрипу, цртаним и анимираним филмовима, електронским медијима, као и екслибрис.
 - Штампана дела и публикације, објављени и не-објављени пројекти који би обавезно требало да буду везани за одређену тему и литературу, са ознаком издавача.

The 53rd GOLDEN PEN OF BELGRADE
The 18th INTERNATIONAL BIENNIAL OF ILLUSTRATION 2023

ENTRY DATE 10.06 – 31.07.2025.

The Golden Pen of Belgrade is ULUPUDS's oldest manifestation specialized in the artistic discipline of illustration and is open to illustrators from Serbia and worldwide.
53rd The Golden Pen of Belgrade - 18th International Illustration Biennial will be held in the exhibition spaces of the Cultural Institution "Parobrod" and the Belgrade City Museum during November 2025.

ORGANIZERS

The organizers of the Biennial are the Association of Applied Arts Artists and Designers of Serbia - ULUPUDS and the Exhibition Art Council.

Exhibition Art Council:

Mirjana Bajić,
Irina Kondić,
Slavko Krunic,
Boris Kuzmanović,
Vesna Lakićević,
Marija Ristić (Biennial Curator),
Goran Edi Tadić.

GENERAL PARTICIPATION RULES

1. The Biennial is open to all artists worldwide.
2. Eligible works include:
 - All types of illustrations for books, magazines, newspapers, bibliophile editions, electronic media, and ex-libris, author's comics, animated and cartoon films,

- Илустрације настале после 1. јануара 2023. године.
- * Уметници који први пут узимају учешће могу поднети радове настале у последњих пет година.
- ** За објављене радове пожељно је уз илустрацију послати књигу, часопис, новине, ЦД, који ће такође бити изложени.
- Књиге, часописи, новине, и др. осим библиофилских издања, не враћају се.
- Дела ауторског стрипа подразумевају излагање насловне илустрације и / или 2 табле стрипа, док цртани и анимирани филм подразумева излагање 2 табле сториборда / мудборда / карактер дизајна и сл.
- Дела која могу бити реализована у свим класичним и савременим техникама.
- 3. Сваки аутор подноси радове једне или две тематске целине које не прелазе излагачки простор већи од 1.40 квадратних метара (2x70x100). Максимални формат једног рада не сме да пређе 70 x 100 или 100 x 70 cm.
- 4. Селектовани радови штампаће се у формату не већем од А3. Уметници чији је квалитет рада условљен димензијама штампе, моле се да то назначе у пријави прецизним навођењем формата илустрација за штампу.
- 5. Уметници из Србије: - након селектовања у могућности су да штампани рад или рад рађен традиционалним техникама доставе лично у канцеларијама УЛУПУДС-а у предвиђеном року. - на полеђини сваког рада уметник је у обавези да графитном оловком читко испише своје име и презиме, као и редни број сваке илустрације који одговарају бројевима у пријави.
- Организатор се не обавезује да врати одштампане радове.
- 6. Уметници из иностранства радове настале традиционалном техником искључиво пријављују квалитетним скеном који ће, након селектовања, Организатори штампати у формату предвиђеним Правилником

- Printed works and publications, both published and unpublished projects, which must be related to a specific theme and literature, with publisher identification.
- Illustrations created after January 1, 2023.
- * First-time participants may submit works created within the last five years.
- ** For published works, it is recommended to submit the original publication (book, magazine, newspaper, CD) along with the illustration for exhibition purposes. Publications, except for bibliophile editions, will not be returned.
- For author's comics, submissions should include the cover illustration and/or 2 comic panels, while animated and cartoon films should include 2 panels of storyboard/moodboard/character design, etc.
- Works may be created using any classical/ traditional or contemporary techniques.
- 3. Each artist may submit works from one or two thematic units not exceeding an exhibition space of 1.40 square meters (2x70x100). Maximum format for a single work must not exceed 70 x 100 or 100 x 70 cm.
- 4. Selected works will be printed in a format no larger than A3. Artists whose work quality depends on specific print dimensions should indicate this in their application by precisely stating the required illustration format.
- 5. Artists from Serbia: - After selection, may deliver printed work or work created using traditional techniques in person to the ULUPUDS offices within the specified deadline.
- Must clearly write their full name in pencil on the back of each work, along with the illustration number corresponding to the application form.
- The organizer is not obligated to return printed works.
- 6. International artists submitting works created using traditional techniques must submit high-quality scans only, which the Organizers will print after selection in the format specified by the Rules.

ПРИЈАВЉИВАЊЕ

- Пријавни формулар преузима се у електронском облику на веб сајту www.ulupuds.org.rs.
- Попуњен пријавни формулар уз тражену документацију доставити дигитално до 31. јула 2025. године на мејл 2025goldenpen@gmail.com, и то:
 - у мањем JPG формату (RGB, дужа страница 10cm, 300dpi) и
 - PDF формату (максимално A3, CMYK, 300dpi).
- Аутори могу слати радове индивидуално или преко уметничких организација, међународних унија, издавача итд.

ПАРТИЦИПАЦИЈА

50 еур за уметнике из иностранства,
3.000 динара за уметнике из Србије.

УПЛАТА

Уплате динарске
- РСД (за домаће излагаче):
Уплатилац: Име, презиме и адреса учесника.
Сврха уплате: 53. Златно перо
Прималац: УЛУПУДС, Београд,
Теразије 26/2

Број рачуна: 200-3492840101862-40

Уплате ЕУР се врше на рачун:

STANDARD SETTLEMENT

INSTRUCTIONS IN EUR

56A: INTERMEDIARY BANK: DEUTSCHE
BANK AG FRANKFURT

SWIFT: DEUTDEFF

57A: ACCOUNT WITH INSTITUTION:

Banka Poštanska štedionica a.d. 11000
BEOGRAD

SWIFT: SBPORSBG

59: BENEFICIARY CUSTOMER:

RS35 200349284010198850

UDRUŽENJE LIKOVNIH UMETNIKA

PRIMENJENIH UMETNOSTI I DIZAJNA

SUBMISSION

- Application form can be downloaded from www.ulupuds.org.rs.
- Completed application form with required documentation should be submitted digitally by July 31, 2025 to 2025goldenpen@gmail.com, including:
 - in smaller JPG format (RGB, longer side 10cm, 300dpi) and
 - PDF format (maximum A3, CMYK, 300dpi).
- Artists may submit works individually or through art organizations, international unions, publishers, etc.

PARTICIPATION FEE

50 EUR for international artists,
3,000 RSD for artists from Serbia.

PAYMENT DETAILS

RSD Payments (for Serbian participants):

Payer: Full name and address of participant

Payment purpose: 53rd Golden Pen

Recipient: ULUPUDS, Belgrade, Terazije 26/2

Account number: 200-3492840101862-40

EUR payments should be made to:

STANDARD SETTLEMENT

INSTRUCTIONS IN EUR

56A: INTERMEDIARY BANK:

DEUTSCHE BANK AG FRANKFURT

SWIFT: DEUTDEFF

57A: ACCOUNT WITH INSTITUTION:

Banka Poštanska štedionica a.d. 11000
BELGRADE

SWIFT: SBPORSBG

59: BENEFICIARY CUSTOMER:

RS35 200349284010198850

UDRUŽENJE LIKOVNIH UMETNIKA

PRIMENJENIH UMETNOSTI I DIZAJNA

TERAZIJE 26/2, BELGRADE,

REPUBLIC OF SERBIA

TERAZIJE 26/2

BEOGRAD 6, REPUBLIKA SRBIJA

СЕЛЕКЦИЈА

Сви приспели радови подлежу селекцији жирија.
Савет изложбе уједно је и селекциона комисија.

НАГРАДЕ

Међународни жири за награде чине:

Паскале дел Векио,
Рајко Милошевић (Гера),
Драгана Палавестра,
Беата Ростас,
Љиљана Ћинкул.

Жири додељује следеће награде: Grand
Prix, три награде Међународно Златно
перо Београда, три плакете Златно перо
Београда, почасне дипломе за уметнике и
издавачке куће.

Добитник награде Grand Prix стиче право
на самосталну изложбу у оквиру наредног
међународног бијенала илустрације,
Златног пера Београда 2027. године.

КАТАЛОГ

Сваки излагач има право на по један бесплатан
примерак каталога.

Поштанске трошкове слања каталога сноси
излагач.

Сваки излагач дозвољава бесплатно репродуковање
радова за каталог и остале
публикације у функцији Бијенала.

За УЛУПУДС: Марија Ристић, кустос

SELECTION

All submitted works are subject to jury selection. The
Exhibition Council serves as the selection committee.

AWARDS

The international jury consists of:

Pascale del Vecchio,
Rajko Milošević (Gera),
Dragana Palavestra,
Beata Rostas,
Ljiljana Ćinkul.

The jury awards the following prizes:

Grand Prix, three International Golden Pen of Belgrade
awards, three Golden Pen of Belgrade plaques, and
honorary diplomas for artists and publishing houses.
The Grand Prix winner will be granted a solo exhibition
opportunity at the next International Biennial of Illus-
tration, Golden Pen of Belgrade 2027.

CATALOG

Each exhibitor is entitled to one free copy of the catalog.
Shipping costs for the catalog are to be covered by the
exhibitor.

Each exhibitor grants permission for free reproduction
of their works in the catalog and other Biennial-related
publications.

For ULUPUDS: Marija Ristić, Curator

ULUPUDS

МУЗЕЈ ГРАДА
БЕОГРАДА
BELGRADE CITY
MUSEUM

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

53. ЗЛАТНО ПЕРО БЕОГРАДА
18. МЕЂУНАРОДНО БИЈЕНАЛЕ ИЛУСТРАЦИЈЕ 2025
53rd THE GOLDEN PEN OF BELGRADE
18th INTERNATIONAL BIENNIAL OF ILLUSTRATION 2025

2025
3 – 15. новембар
Установа културе „Пароброд“
3 – 15 November
Cultural center of the municipality of Stari grad in Belgrade “Parobrod”

1 – 30. децембра: пратећи програм изложбе
Галерија Музеја града Београда
1 – 30 December: Accompanying program of the exhibition
Gallery of the Belgrade City Museum

Изложбу илустрације Златно перо Београда основали су Удружење ликовних уметника примењених уметности и дизајнера Србије – УЛУПУДС и Раднички универзитет Ђуро Салај у Београду, 1959. године.

The Golden Pen of Belgrade International Illustration Exhibition was founded in 1959 by the Association of Applied Artists and Designers of Serbia (ULUPUDS) and the Djuro Salaj Workers’ University in Belgrade.

Организатори изложбе
УЛУПУДС и Савет изложбе
Издавач каталога
УЛУПУДС
За издавача: Лидија Јовановић
Уредник каталога и кустос изложбе: Марија Ристић
Дизајн знака изложбе: Александар Пајванчић Алекс
Дизајн знака УЛУПУДС-а: Никола Масниковић
Графички дизајн и припрема за штампу: Анамарија и Давид Вартабедијан
Дизајн награда: Давид Вартабедијан
Превод: Ана Јовановић
Штампа: Цицеро, Београд
Тираж: 150

САВЕТ ИЗЛОЖБЕ
Мирјана Бајић,
Ирина Кондић,
Славко Крунић,
Борис Кузмановић,
Весна Лакићевић,
Марија Ристић (кустос Бијенала),
Горан Еди Тадић.

МЕЂУНАРОДНИ ЖИРИ ЗА НАГРАДЕ
Паскале дел Векио (Италија),
Рајко Милошевић Гера (Шпанија),
Драгана Палавестра (Србија),
Беата Ростас (Мађарска),
Љиљана Ћинкул (Србија).

Organizers of the Exhibition
ULUPUDS and the Exhibition Council
PUBLISHER
ULUPUDS
For the Publisher
Lidija Jovanović
Catalogue editor and exhibition curator
Marija Ristić
Exhibition logo
Aleksandar Pajvančić Aleks
Design of the ULUPUDS logo
Nikola Masniković
Graphic design and prepress
Anamarija Vartabedijan, David Vartabedijan
Design of the Awards
David Vartabedijan
Translator
Ana Jovanović
Printed by Cicero, Belgrade
Number of copies 150

EXHIBITION COUNCIL
Mirjana Bajić,
Irina Kondić,
Slavko Krunic,
Boris Kuzmanović,
Vesna Lakićević,
Marija Ristić (Biennial Curator),
Goran Edi Tadić.

INTERNATIONAL JURY FOR AWARDS
Pascale del Vecchio (Italy),
Rajko Milošević Gera (Spain),
Dragana Palavestra (Serbia),
Beata Rostas (Hungary),
Ljiljana Ćinkul (Serbia)

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

74/76(100)“20”(083.824)
655.533:069.9(497.11)“2025”(083.824)

МЕЂУНАРОДНИ бијенале илустрације (18 ; 2025 ; Београд)

18. међународни бијенале илустрације [у оквиру манифестације]
53. Златно перо Београда, 3 - 14. новембар 2025. Установа културе
„Пароброд“, Београд / [уредник каталога Марија Ристић] ; [превод Ана
Јовановић] = 18th International Biennial of Illustration [within] the 53rd
Golden Pen of Belgrade, 3 - 14th November 2025 Cultural center of the
Municipality of Stari grad in Belgrade “Parobrod“, Belgrade / [catalogue
editor Marija Ristić] ; [translation Ana Jovanović]. - Београд : УЛУПУДС =
Belgrade : ULUPUDS, 2025 (Београд : Цицеро = Belgrade : Cicero). - 134
стр. : илустр. ; 22 x 22 cm

Упоредо срп. текст и енгл. превод. - Текст штампан двостубачно. - Тираж
150. - Стр. 8-9: Непрекинута линија Златног пера / Марија Ристић.

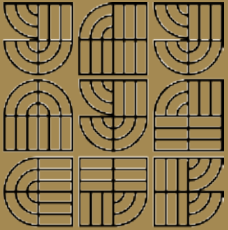
ISBN 978-86-6213-145-4

1. Златно перо Београда (53 ; 2025 ; Београд)
а) Међународни бијенале илустрације (18 ; 2025 ; Београд) -- Изложбени
каталози б) Златно перо Београда (53 ; 2025) -- Изложбени каталози

COBISS.SR-ID 178491913

Илустрације коришћене за дизајн каталога: Тијана Кнежевић
Illustrations used for catalog design: Tijana Knežević

ULUPUDS

